

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANABİLİM DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIMI BİLİM DALI

**KENT KIRSALI ERGENLİK ÇAĞI ERKEK
ÇOCUKLARIN SOSYO-KÜLTÜREL ÇEVRELERİNİN
GİYİM STİLLERİNE ETKİSİ**
(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan:
MEHMET FİL

İstanbul, 2013

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANABİLİM DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIMI BİLİM DALI

**KENT KIRSALI ERGENLİK ÇAĞI ERKEK
ÇOCUKLARIN SOSYO-KÜLTÜREL ÇEVRELERİNİN
GİYİM STİLLERİNE ETKİSİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
MEHMET FİL

Öğrenci No
110783005

Danışman
Prof. Betül ATLI

İstanbul, 2013

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “KENT KIRSALI ERGENLİK ÇAĞI ERKEK ÇOCUKLARIN SOSYO-KÜLTÜREL ÇEVRELERİNİN GİYİM STİLLERİNE ETKİSİ” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 16.06.2013

(İmza)

Aday: Mehmet FİL

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

24.07.2013

Enstitümüz **Tekstil ve Moda Tasarımı Anasanat dalı** **Tekstil ve Moda Tasarımı Sanat dalı** yüksek lisans öğrencilerinden **110783005** numaralı **Mehmet FİL'in** "**Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği**"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**Kent Kırsalı Ergenlik Çağı Erkek Çocukların Sosyo-Kültürel Çevrelerinin Giyim Stilllerine Etkisi**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 16.07.2013 tarih ve 2013/21 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (45) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile **Kabul/Red** veya **Düzeltilme** kararı verilmiştir.

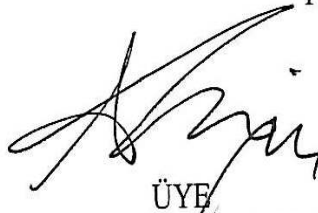
İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN

PROF. DR. BETÜL ATLI

ÜYE

YRD. DOÇ. DR. CAFER ARSLAN

ÜYE

YRD. DOÇ. DR. FATMA ENGİN ALPAT

Adı ve Soyadı : Mehmet FİL
Danışmanı : Prof. Betül ATLI
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2013
Anabilim Dalı : Tekstil ve Moda Tasarımı
Anahtar Kelimeler : Kent Kırsalı, Giyim Stilleri, Ergen Erkek Giyim

ÖZET

KENT KIRSALI ERGENLİK ÇAĞI ERKEK ÇOCUKLARIN SOSYO- KÜLTÜREL ÇEVRELERİNİN GİYİM STİLLERİNE ETKİSİ

Giyim; insanların kişiliklerini yansıtan, bireylerin beden dili ve bu dilin makyajı olarak tanımlanan en temel araçtır. Giyim, bireylerin sahip olduğu toplumsal, sosyal ve kültürel değerlerin bir yansıması ve insanın yaşamda var olma çabasındaki dışavurumudur. Gelişen teknoloji, toplumsal değişim ve değer yargılarının yeniden şekillenmesi toplumun giyim tercihlerini etkilemekte, toplum içerisinde var olan bireylerin, özellikle de genç neslin hayata bakış açısı ve isteklerini yönlendirmektedir. Gelişen ve büyüyen kentlere önlenemeyen göçlerin yaşandığı toplumumuzda, insanlar sosyal ve kültürel olarak değişmekte ve bu değişimin sonucunda mevcut kültür seviyesini yakalamakta ya da kendilerine ait bir kültür geliştirmektedirler.

Bu çalışmada; İstanbul İli, Sarıyer İlçesi sınırları içerisindeki mahallelerde yaşayan, ergenlik çağındaki erkek çocuklar arasında yapılan anket sonuçlarına dayanarak, yaşamış oldukları sosyo-kültürel çevrenin giyim stilleri üzerindeki olası etkisi ve etkilendikleri unsurlar sonucunda geliştirdikleri giyim tarzı analiz edilmiştir.

Name and Surname : Mehmet FIL
Supervisor : Prof. Betul ATLI
Degree and Date : Master, 2013
Programme : Textile and Fashion Design
Key Words : City Rural, Clothing Styles, Adolescent Men's Wear

ABSTRACT

CITY RURAL TEENAGE MALE INDIVIDUALS'S SOCIO CULTURAL ENVIRONMENT'S EFFECT ON THEIR CLOTHING STYLE

Clothing is the basic tool that reflects personality of people which we can defined as the body language of individuals and the make up of this language. Clothing is the reflection of individual's communal, social and cultural values and people's manifestation in their struggle of existence in life. On the other hand, developing technology, re-shaping of social values and communal change effects the clothing choices of the society and leads the perspective and desires of especially young individuals in society. In our society which we experience unstoppable transmigrations to developing and growing cities, people are changing socially and culturally and as a result of this change, they catch the current culture level or they develop their own sub culture.

In this study, Adolescent boys's clothing style which has been effected by the socio-cultural environment they live and the clothing style that they have developed as a result of the elements that they are effected by is analyzed on the basis of the questionnaire result which have been done among adolescent boys living in Sarıyer, İstanbul.

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın uygulanmasında katkılarını esirgemeyen, engin bilgileri ve yol göstericiliği ile çalışmama ışık tutan değerli danışmanım Prof. Betül ATLI' ya, araştırmama katkılarından dolayı Yard. Doç. Cafer ARSLAN' a, desteğinden dolayı Yard. Doç. Fatma Engin ALPAT' a ve bu tezin yazımında bana yardımcı olan, desteklerini ve daha da önemlisi arkadaşlıklarını esirgemeyen değerli meslektaşlarım; Oya KAYA, Dilek YIKILKAN ve Seda ÇELİK' e, çalışma boyunca motivasyonumu sürekli zirvede tutan minik yüreklerim 10-H TEKSTİL TASARIMI sınıfı öğrencilerime en derin ve samimimi duygularıyla teşekkür ederim.

Haziran 2013

Mehmet FİL

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER LİSTESİ.....	iv
TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	2
1.2. Çalışmanın Kapsamı.....	2
1.3. Çalışmanın Yöntemi.....	3

BİRİNCİ BÖLÜM

KENT KIRSALI ÜZERİNE LİTERATÜR TARAMASI

1. Kent.....	4
1.1. Kent Kırsalı.....	6
1.2. Kent Kırsalı Oluşum Nedenleri.....	8
1.3. Kentleşme.....	13
1.4. Kent Kırsalı Toplum Profili.....	15
1.4.1. Kent Kırsalı İnsanı.....	15
1.4.2. Aile Yapıları.....	16
1.4.3. Çevre Özellikleri.....	19
1.5. Toplumsal Değişme.....	19
1.6. Kültürel Değişme.....	21
1.7. Kentleşmeye İten Faktörler.....	22
1.8. Kentleşme İle Değişen Aile Yapısı.....	23
1.9. Bir Kentleşme Sorunu Olarak Gecekondulaşma.....	25

İKİNCİ BÖLÜM

ERGENLİK VE ERGEN ERKEK ÇOCUK

2. Ergenlik ve Ergen Erkek Çocuk.....	31
2.1. Ergenlik.....	31
2.1.1. Kavram Olarak Ergenlik.....	32
2.1.2. Ergenliğin Dönemleri.....	34
2.1.3. Ergenlikte Bilişsel Gelişim.....	35
2.1.4. Ergenlikte Kimlik Bunalımı.....	36
2.2. Ergen Erkek Çocuğu Etkileyen Çevresel ve Sosyal Faktörler.....	37
2.2.1. Çevresel Faktörler	37
2.2.1.1. Aile İlişkileri	39
2.2.1.2. Arkadaş İlişkileri	42
2.2.1.3. Eğitim İlişkileri	45
2.2.1.4. İş İlişkileri	47
2.2.2. Sosyal Faktörler	50
2.2.2.1. Karşı Cins ile İlişkiler	50
2.2.2.2. Televizyon	53
2.2.2.3. İnternet ve Sosyal Medya	56
2.2.2.4. Popüler Kültür ve Tüketim	58
2.2.2.5. Marka Kaygısı ve Stil Oluşturma	60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYGULAMA VE ANKET SONUÇLARI

3.1. Örneklem ve Çalışma Grubu	67
3.2. Veri Toplama Araçları ve Değerlendirme	67
3.3. Elde Edilen Bulgular	68
3.3.1. Adayların Demografik Analizi.....	68
3.3.2. Adayların Aile İlişkileri ve Eğitime Bakış Açılarının Analizi.....	77
3.3.3. Giyim Tercihleri ve Taklit Ürünlere Bakış Açılarının Analizi.....	78

3.3.4. Analiz Sonuçlarının İstatistiksel Karşılaştırılması.....	83
3.3.4.1. Bulguların Yaşa Göre Karşılaştırılması.....	83
3.3.4.2. Bulguların Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılması.....	86
3.3.4.3. Bulguların Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	86
3.3.4.4. Bulguların Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	88
3.3.4.5. Bulguların Aile Gelirine Göre Karşılaştırılması.....	88
3.3.4.6. Bulguların Harçlık Gelirine Göre Karşılaştırılması.....	92
SONUÇ.....	95
KAYNAKLAR.....	99
ÖZGEÇMİŞ.....	103
EKLER.....	104
Ergenlik Çağı Erkek Çocuklarının Sosyo-Kültürel Çevrelerinin Giyim Stillerine Etkisi Anketi	104

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1. Yaşa Göre Dağılım.....	68
Tablo 2. Sınıfa Göre Dağılım.....	69
Tablo 3. Oturulan Semte Göre Dağılım.....	70
Tablo 4. Oturulan Evin Sahibine göre Dağılım.....	71
Tablo 5. Oturulan Muhite Göre Dağılım.....	71
Tablo 6. Kardeş Sayısına Göre Dağılım.....	72
Tablo 7. Anne-Baba Mesleğe Göre Dağılım.....	73
Tablo 8. Anne-Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılım.....	74
Tablo 9. Ailenin Gelir Durumuna Dağılım.....	75
Tablo 10. Harçlık Durumuna Göre Dağılım.....	76
Tablo 11. Eğitim Hakkındaki Düşüncelere Göre Dağılım.....	77
Tablo 12. Anne Ve Baba İle Anlaşma Durumuna Göre Dağılım.....	77
Tablo 13. Gelenek, Örf Ve Adetlerin Giyim Tarzına Etkisi.....	78
Tablo 14. Arkadaş Çevresinin Stil/Giyim Tarzı.....	78
Tablo 15. Arkadaş Çevresinin Giyim Tarzındaki Etkisi.....	79
Tablo 16. Alışveriş Tercihlerinde Nedenler.....	79
Tablo 17. Öncelikli Giyim Tercihleri.....	80
Tablo 18. Alışveriş Tercihlerinde Etkilenilen Unsurlar.....	80
Tablo 19. Alışverişe Harcanan Harçlık.....	81
Tablo 20. Alışverişte Karşılaşılan Problemler.....	81

Tablo 21. Giyim Tercihlerinde En Önemli Unsur.....	82
Tablo 22. Giyim Alışverişinde Birey-Aile İlişkisi	82
Tablo 23. Taklit Markalara Bakış Açısı.....	83
Tablo 24. Yaşa Göre Arkadaş Çevresinin Giyim Tarzı	83
Tablo 25. Yaşa Göre Alışveriş Tercihlerinin Dağılımı.....	84
Tablo 26. Alışveriş Tercihlerinde Yaşa Göre Etkilenilen Unsurlar	84
Tablo 27. Giyim Alışverişlerinde Yaşlara Göre Birey-Aile Bağı.....	85
Tablo 28. Kardeş Sayısına Göre Toplumdaki Gelenek, Örf Ve Adetlerin Giyim Tarzına Etkisi.....	86
Tablo 29. Anne Eğitim Durumuna Göre Arkadaş Çevresinin Stil/Giyim Tarzına Etkisi.....	86
Tablo 30. Anne Eğitim Durumuna Göre Alışverişe Harcanan Harçlıkların Dağılımı.....	87
Tablo 31. Baba Eğitim Durumuna Göre Taklit Markalara Bakış.....	88
Tablo 32. Ailenin Gelir Durumunun Giyim Tarzına Etkisi.....	88
Tablo 33. Ailenin Gelir Durumuna Göre Alışveriş Tercihleri.....	89
Tablo 34. Ailenin Gelir Durumuna Göre Öncelikli Giyim Tarzı.....	90
Tablo 35. Ailenin Gelir Durumuna Göre Alışverişlerde Birey-Aile Bağı.....	90
Tablo 36. Ailenin Gelir Durumuna Göre Taklit Markalara Bakış.....	91
Tablo 37. Harçlık Durumuna göre Arkadaş Çevresinde Stil/Giyim Tarzı.....	92
Tablo 38. Harçlık Durumuna göre Öncelikli Giyim Tarzı.....	92
Tablo 39. Harçlık Durumuna göre Alışverişe Harcanan Bütçe.....	93
Tablo 40. Harçlık Durumuna göre Taklit Markalara Bakış.....	94

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1. Yaşa Göre Dağılım Grafiği.....	69
Şekil 2. Sınıfa Göre Dağılım Grafiği.....	69
Şekil 3. Oturulan Semte göre Dağılım Grafiği.....	70
Şekil 4. Ev Sahipliğine Göre Dağılım Grafiği.....	71
Şekil 5. Oturulan Muhite Göre Dağılım Grafiği.....	72
Şekil 6. Kardeş Sayısına Göre Dağılım Grafiği.....	72
Şekil 7. Anne-Baba Meslek Durumuna Göre Dağılım Grafiği.....	73
Şekil 8. Anne-Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılım Grafiği.....	74
Şekil 9. Aile Aylık Gelir Durumuna Göre Dağılım Grafiği.....	75
Şekil 10. Harçlık Durumuna Göre Dağılım Grafiği.....	76

GİRİŞ

Giyim; insanların en temel ihtiyaçlarının başında gelir. Giyim en eski çağlardan günümüze kadar iklimsel koşullara direnç göstermek için kullanılmıştır. Geçen zaman içerisinde insanların giyime duyduğu bu temel ihtiyaç şekillenmiş ve sınıflanmıştır. Bunun sonucunda giyim, insanların karakterlerini belirleyen en önemli araç konumuna gelmiştir.

Giyimin, günümüz şartlarında insanlar arasındaki sosyal ve ekonomik olarak belirleyici ve sınıflayıcı bir özelliği vardır. Giyim, insanların bulunduğu şehir, sahip oldukları ekonomik yapı, sosyal ve kültürel özelliklerden etkilenecek biçimlenir. Özellikle kentler ve kentlerde yaşayan bireyler giyim tercihlerini yaparken, bulundukları çevrenin özelliklerinden fazlasıyla etkilenirler.

Toplumda; gelir gruplarına veya kültürel düzeylerine göre değişiklik gösteren kesimlerde yaşayan insanlar arasında, giyim tercihlerinde farklılıklar bulunur. Bu farklılıkların temelinde bireylerin yetiştiği çevre ve sosyo-kültürel koşulların etkisi vardır. Bu etki, giyimde olduğu kadar, saç stilleri, davranışlar, konuşma üslubu gibi bireye ait özellikleri de etkisi altına almaktadır. Kent kırsalı olarak adlandırdığımız ‘Varoş’ kesimlerde, giyimin bireyler üzerinde belirleyici etkisi oldukça fazladır.

Giyim tercihleri yaşa ve cinsiyete göre değişmektedir. Giyim, özellikle ergen bireyler için bireysel kimliklerini oluşturmak ve sosyo-kültürel çevrelerinde kendilerini ifade etmek için kullandıkları en önemli araçlarıdır. Bunun yanında hemcinsleri ve karşı cins ile kurulacak olan iletişimde giyim tarzının önemi büyüktür.

Araştırmamız bu bağlamda, kent kırsalında yaşayan ergenlik çağındaki erkek çocukların giyim stillerine ışık tutmakta, bu stilin oluşum süreci içerisinde bireylerin etkilendikleri unsurlar üzerinde yoğunlaşmakta ve kent kırsalı gençlerinin edinmiş oldukları stillerin gerekçeleri açıklanmaya çalışılmıştır.

1.1.Çalışmanın Amacı

Kent kırsalı; anakent veya büyükşehir olarak adlandırdığımız hemen her yerleşim alanının vitrini sayılabilecek ön yüzünün ardında gizlenmiş olan, nispeten belirli bir alt kültüre sahip olan yerleşim birimleridir. Kent kırsalı; içerisinde değişken toplumsal ve kültürel değerler barındıran, insan çeşitliliğinin bol olduğu, oluşumunun kent dışı faktörlerle bağlantılı bir olgudur. Bu olgunun kendi içerisindeki hiyerarşisi, kuralları, yaşayışları ve içerisinde barındırdığı, yaşamlarına şekil verdiği bireyler bu araştırmanın temel konusunu oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın amacı ergenlik çağı içerisindeki erkek çocukların, yaşadıkları kent kırsalı ve bu çevre içerisindeki sosyal ve kültürel etkileşimlerini, bu etkileşimler sonucunda oluşturdukları giyim stillerini incelemektir. Bu bağlamda; kent, kent kırsalı ve bu sürecin değişkenleri arasında yer alan, göç, gece kondulaşma ve değişen toplumsal kültürel değerler incelenmiş, kent kırsalı olgusunun içinde barındırdığı genç bireyler üzerindeki değişken gücünü incelemektir.

1.2.Çalışmanın Kapsamı

Çalışmanın kapsamını; İstanbul ili Sarıyer ilçesi içerisinde ikamet eden ve Sarıyer ilçesi içerisindeki eğitim kurumlarında öğrenci olan ergenlik çağı erkek çocukları oluşturmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde; kent ve kent kırsalı kavramları tanımlanmış, kent kırsalı oluşum nedenleri, bunun yanı sıra göç sonrasında değişen toplumsal ve kültürel değerler incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde; ergenlik ile ilgili kavramlar, ergenliğin dönemleri ve gelişimsel boyutları, ergen bireylerin gelişim süreci içerisindeki tutum ve davranışları, etkilendikleri sosyal ve çevresel faktörler incelenmiştir.

1.3.Çalışmanın Yöntemi

Araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturan birinci ve ikinci bölümde, konu ile ilgili yazılı kaynak taraması yapılmıştır. Bunun yanı sıra araştırmada kullanılmak üzere internet üzerinden konu araştırması, elektronik metin, makale ve yazılar kullanılmıştır.

Araştırmanın üçüncü bölümünü oluşturan anket çalışması; Sarıyer ilçesi içerisindeki üç farklı okulda, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün izni alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sağlıklı sonuçlar vermesi açısından seçilen okullar, bireylerin farklı özelliklerini yansıtmaları için değişik semtlerden seçilmiştir.

Araştırmada örneklem kitlesinin vereceği cevapların ölçülebilir olması amacıyla 'anket-survey' yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle, bireylerden verilen cevaplar üzerinden bir veya birkaç değişken yönünden veri toplanmış ve mevcut durumun belirlenmesi adına analizler yapılmıştır. Bu yöntemle; araştırmadaki bireylerin tutum ve düşünceleri, anket aracılığı ile ölçülmeye çalışılmıştır.

Birinci Bölüm

KENT KIRSALI ÜZERİNE LİTERATÜR TARAMASI

1. KENT

“Kent, tüm değişim ve dönüşümleri ile birlikte, içinden doğduğu çevrenin toplumsal, kültürel, ekonomik ve fiziksel koşulların mekânsal yansımasıdır. Kentin bu yansı içinde birleşen her özelliği, neden sonuç ilişkisi ile bir diğerine tarih boyunca aktaran bir yapısı da bulunmaktadır. Kent olarak tanımlanan yapı, bir kez ortaya çıktı mı, yalnız kendisini değil, aynı zamanda periferi¹ olarak da tanımlanan çeperini, kurduğu bölgesel ilişkileriyle geliştirilen, örgütlü işleyişinin etkisi altına alan bir merkez işlevi görmeye başlar” (Uğurlu, Ö.A., 2010, s.25).

Kentler; tarih boyunca var olan, medeniyetlerin düzenli ve sistemli bir şekilde yaşamasına olanak sağlayan yapılar topluluğudur. Kentler, günümüzde, toplum yapılarının anlaşılması açısından özel bir öneme sahiptir. Kentlerin ortaya çıkması ve varlıklarını sürdürebilmeleri toplumsal yapıları ile yakından ilgilidir. Bu kavramların yanı sıra günümüz medeniyetlerinin mekânsal çatısını oluşturan kentlerin ne zaman ve nerede ortaya çıktıklarına dair tarihsel bir tanımlama yapmamız gerekir.

“Kentlerin tarihte ilk olarak ortaya çıktığı dönemi saptamak, yazının da başında belirtilen nedenlerle güçtür. Buna karşın, kent olarak adlandırılacak yapıların ilk olarak M.Ö. 6000 yıllarında belirmeye, M.Ö. 4000 dolaylarında da tam olarak kendisini göstermeye başladığı söylenebilir. M.Ö. 4000-3000 arasında maden bilgisindeki gelişme ile birlikte, coğrafik, ekonomik ve kültürel koşullardaki uygunluk, kentlerin oluşmasını beraberinde getirmiştir” (Hatt ve Reiss, 2002: 29; Ertürk, 2009: 33). “Hatt ve Reiss’ e göre bu kentler, bugünkü kent algısı ile

¹ Perifer; Kıyı, çevre. <http://www.tdk.gov.tr>

karşılaştırıldığında doğal olarak oldukça küçük olup, yerleşik köy ve kasabalardan çok az farklılık göstermekteydi. Bu kentlerin boyutlarının küçük olmasının görünür nedeni, tarımdaki verimin düşük, uzun mesafeli ulaşım giderlerinin de fazla olmasıydı” (A.g.k., s.33).

“İnsanlar bir uzam (mekân), bir toprak parçası üzerinde yaşarlar. İnsanların yaşamlarını sürdürdükleri bu mekân parçasına **kent** ya da **köy** adı verilir. Kent ile köy, her zaman birbirinden kesin çizgilerle ayrılamaz. Bu nedenle, insan topluluklarından bazıları, kentlerle köylerin ortak özelliklerine sahip bulunan yerler üzerinde bulunur. Kentin ya da köyün ne olduğu, nasıl tanımlandığı konusunda çeşitli düşünceler vardır. Kent tanımlarından bazılarına burada yer vermekle, bu alandaki karışıklık hakkında fikir edinilebilir” (Keleş, 1993: s. 74).

Kentler, gelişimlerini geçirmiş oldukları tarihsel sürecin yanı sıra gelişen teknoloji ve sanayi alanındaki gelişmelerle tamamlamıştır.

“Sanayileşme sonrası kentlerde görülen gelişme ve dönüşümleri inceleyebilmek için kuşkusuz, sanayileşme ile birlikte yaşanan toplumsal ve yönetsel değişimlere de değinmek gerekir. Toplumsal sınıf ayrımının keskinleştiği bu dönemde, sanayiden beslenen sermayenin kent üzerindeki etkileri aynı zamanda emeği üreten işçi sınıfının toplumsal ve mekânsal hareket alanını da belirlemektedir. Sanayi devrimine kadar kentler, ister Doğu’da olsun, ister Batı’da; dini ve politik bir merkez olma özelliklerinin yanında, üretim, ticaret, sanat, kültür ve bilimin de üretildiği merkezler olarak hizmet vermişlerdir” (Uğurlu, Ö.A., 2010, s.57).

Kentler çok hızlı gelişir. Hızlı kentleşme içerisinde birbirinden bağımsız fakat bunun yanında sistemli ve planlı bir şekilde işleyen ve maddi yükü ağır olan yapılaşmalarda bulunur. Dar gelirli kesimde ise yapılaşma bilinçsiz ve çarpık olduğu

için, kentte ilk göze çarpan durum bu eşitsizliğin yansıdığı kent görüntüsüdür. Bu olumsuz koşullarda üretilen veya yapılaşan kent, toplumsal yapıyı, sosyal ve kültürel sınıfları ve bu sınıflar arasındaki farkı gözler önüne seren, hem birlikteliğin hem de ayrışmanın resmini oluşturmaktadır.

1.1. Kent Kırsalı

Kavramsal olarak kırsal terimi; kent veya kasaba sınırları içerisinde bulunan fakat bunun yanında kentin gelişmişliği arasından soyutlanmış, “kenar mahalle” diye tanımlanan mekânların bütününe ifade eder.

Varoş olarak da karşımıza çıkan kırsallık; şehir merkezinden uzak, dış bölgelerdeki yerleşim yerleri olarak tanımlanabilir. Kırsal veya varoş, sadece merkezden uzak veya şehrin dışında yapılaşan veya oluşan bir yerleşim değildir. Son derece modern ve merkezi sayılabilecek kent içerisinde bölgesel olarak bu tip yerleşim alanlarının karşımıza çıkması oldukça olağandır. Her yerleşim yerinin vitrinini oluşturan modern ön yüzün ardında, kırsal veya varoş olarak tanımladığımız bir arka yüz bulunabilir. Aynı bölge içerisindeki bu farklılık, içlerinde yaşayan bireylere de yansır ve aralarında bir sınıf farkı meydana getirir.

Konunun temeline inmemiz gerekirse, kırsal kesim denilen kent kırsalı kavramını şu şekilde de açıklayabiliriz;

Değişen ekonomik faktörlerin de bir sonucu olan ve insanların yaşam alanlarını değiştirmelerine neden olan göç kavramı, kentlerin sosyolojik yapısında sorunlar ortaya çıkartmıştır. İç içe geçen insan kalabalıkları, varoş olarak tanımladığımız gecekondu bölgeleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Devam eden süreç içerisinde gece kondular, yerlerini apartman kondulara bırakmıştır. Kent kültürüne

uyum sağlayamayan insanlar, kendi kültürlerini berberlerinde getirmek veya yeni bir kültür edinmek durumunda kalmışlardır. Üretilen bu kültür, her anlamda kentin öz kültürü ile çelişir. Kültürel değişimin sonucunda belirgin sosyal sorunlar ortaya çıkar. Bunların en başında ekonomik sorunlar, sosyal sorunlar ve eğitim sorunları gibi temel sorunlar gelir. Eğitim, çok önemli bir olgudur. Fakat kent kırsalında eğitim; insanlar için her ne kadar kurtuluşun tek anahtarı olarak görünse de genelde gençler bu olguyu önemser bir tavır sergilemezler. Bu nedenle varoş kesimde eğitim seviyesi düşük olabilmektedir. Bunun nedeni, işçi sınıfından olan ailenin, kentteki zor yaşam şartları karşısında sürekli çalışmaları ve tasarruf etmelerinden dolayı, eğitimde ve dolayısıyla çocuklarına, eğitimin önemi hakkındaki bilinci verememesidir. Fakat bu genellemenin yanı sıra kente ayak uyduran ve sosyo-kültürel, eğitim ve ekonomik olarak kentliyi yakalayan ufak bir kesimde olduğu açıktır.

Kırsal kesimlerin, kendi içerisinde bir takım kuralları vardır. Bu kurallar, genellikle içinde yaşadığı bireylerin sosyal, kültürel ve toplumsal değerlerine yön veren, uyulması gereken, örf ve adet kuralları olarak gösterilebilir. Bu kurallar mevcut sistem tarafından denetlenir ancak değiştirilmesi güçtür. Sistem dış faktörler tarafından değişmeye zorlandığında, sosyal boyutta bir takım sorunlar ortaya çıkabilir. Yine aynı şekilde kırsal kesimin insanı da kent ortamında davranış ve yaşayışı ile kolayca fark edilebilir.

Kırsal kesim insanı ile kent insanı her alanda karşılaşır. İç içe yaşamak zorunda olduğumuz bu ikili kültür ortamında ortaya sosyal sorunlar çıkması gayet olağandır. Öte yandan kentte yaşadıkları halde örf ve adetlerine, geleneklerine bağlı kalıp modern hayata adapte olamamış birçok insanın da yasal suç ve şiddet içermemek kaydı ile birçok sosyal sorun yarattığını söyleyebiliriz.

Kent kırsalında bireyler arasında sınıf farkı olduğu gibi, toplumsal değerler, kültürel özellikler, sosyal ilişkiler ve yaşam standartları arasında da farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıkların kaynakları değişkendir. Bu değişkenlerin arasında; memleketli unsuru (hemşehricilik), kültürel farklılıklar, eğitim farklılığı, iş ve meslek grupları dayanışması vardır.

Bütün bu farklılıklar, kent ve kırsal arasındaki farkın belirleyicileri ve kırsalın oluşum sürecinin temel nedenleri arasında sayılabilir.

1.2. Kent Kırsalı Oluşum Nedenleri

Kent kırsalı; aynı metropol² veya kent merkezi içerisinde, eğitim, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda farklılıklar bulunan bireylerin bir arada, bunun yanı sıra birbirlerinden uzak ve kopuk yaşaması durumudur. Belirttiğimiz bu basit tanımın ardından, kent kırsalının oluşumunun ne olduğunu ve nasıl geliştiğini kapsamlı olarak dile getirebiliriz.

Kent kavramına kendi başına baktığımızda; modern, gelişmiş, teknolojik bir yerleşim mekânı aklımıza gelir. Kentlerin kendilerine özgü, içerisinde yaşayan bireylerinin sınıf ve kalitesini belirleyen ve yine bireylerin sistemli ve kurallı bir şekilde yaşamasını ve ortak bir alan paylaşmasına katkısı olan yapısal bir kent kültüründen söz edebiliriz.

Bu kültürel yapının yanında, bu yapıdan kendini soyutlamış, kendi içerisinde yoğrulan ve kent-köy ayrımını en önemli şekilde gözler önüne seren bir kavram da karşımıza çıkabilir.

² Metropol; Anakent. <http://www.tdk.gov.tr>

“Son zamanlarda, kent köy ayrımının, doyurucu olmaktan uzak bulunduğu yolunda bir kanı gelişmiştir. Buna göre, kent ve köy, boşlukta, kendiliklerinden var olan, ayrı ayrı olgular değildirler. Her birinin, ötekinde de rastlanan, onunkiyle karışan özellikleri vardır. Küçük bir köy, her zaman bir kasaba, daha sonra da bir kent olmaya aday bir yerleşme basamağıdır. Şu halde, bir topluluğun, salt “köy” ya da salt “kent” olması ya da sayılması değil; bir başka topluluğa göre daha fazla köysel ya da daha fazla kentsel olarak nitelenmesi olanaklıdır. Kent ve köy yaşamı arasındaki ayrım tek bir özellik ya da etmenin sonucu değildir. Birbirine sıkıca bağlı işlevsel bağlantıları olan bir takım özelliklerin ürünüdür. Şu halde, kentlerle köyler arasında elverişli bir ayrım yapılmak istenildiğinde, karşılıklı ve işlevsel bağlantıları tümü ile hesaba katmak zorunluluğu vardır” (Keleş, 1993: s. 75).

Kentte, kırsal kesim ya da varoşun oluşmasının en önemli nedenleri arasında ilk sırayı, göç oluşturmaktadır. Göç, kapsamlı olarak, kentte sosyo-kültürel yapının değişmesinde kendi başına büyük bir role sahiptir. Göçün kent üzerindeki etkisini ve kentlileşme olgusun bu bağlamda açıklayabiliriz.

“Köylüler, [...] sanayi işçileri olarak çalışacakları sanayi merkezlerine, kasabalara ve kentlere akın etmişlerdir. Bu sosyal hareketlilik, toplum bilimsel anlamda “yatay” bir eylem biçimi, sanayileşme nedeniyle ortaya çıkan bir göç hareketi olarak nitelendirildi. Bu göç hareketinin temelinde, çeşitli sınıf ve tabakalardan gelenlerin yarattığı bir sosyal olay, toplum bilimsel anlamda “yatay hareketlilik/sosyal hareketlilik” süreci bulunmakta idi. Sosyal hareketlilik kavramı, mekân içindeki hareketleri kavramakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal yapıda, sosyal statüde, sosyal kurumlarda oluşan hareketleri, değişimleri içine alarak “dikey hareketlilik” denilen bir sürecin başlamasına, yeni tabaka ve sınıf sistemlerinin, sosyal yükseliş ve inişlerin oluşmasına neden olmuştur. Tüm bu oluşmaların sonucunda dünyanın tüm kentleri, taşradan akın eden bireysel ya da kitlesel, daha ufak ya da geniş, fakat devamlı göç hareketlerinden etkilenmişlerdir. Bunun sonucunda kentler, daha önce görülmemiş bir oranda ve rahatsız edici bir biçimde

gelişti, büyüdü, karmaşıklaştı. Önceleri homojen ve nüfus yoğunluğu az olan bu kentlerde birbirine sıkı bağlarla bağlı geleneksel küçük topluluklar, bunların gelenek, görenek ve adetleri zorlukla yaşayabiliyordu. Giderek heterojenleşen, karmaşıklaşan bu tür kalabalık kentlerde toplumsal ve kültürel sorunlar, daha önce hiç görülmemiş bir başıbozukluk ve azgınlık içinde yaşanmaya başlanılmıştır” (Çakır, b.t).

“Göç, insanın coğrafi hareketliliği ve bu hareketliliğin yol açtığı nüfus dinamiğidir. İnsan türü, diğer canlı türlerinin aksine, temel ihtiyaçlarını gidermek için yarattığı stratejilerden biri olarak, dünyanın neredeyse tamamına yerleşmiş ve kendi yaşam alanını inşa etmiştir. Bu durum, insanı diğer canlılar arasında hareketliliği en yüksek varlık yapmıştır. Özellikle nüfus artışı gibi bir baskı karşısında, insanın nispeten boş alanlara doğru hareket etmesi veya avlanma sahalarını kolayca değiştirebilmesi, göç olgusuna işlerlik kazandırmıştır. Savaşlar, fetihler, kıtlık, büyük salgınlar, önemli iklim değişiklikleri, ideolojik baskılar, tehcir, basit insan hareketleri, avcılık, toplayıcılık, göçebe çobanlık, kentleşme ve işsizlik gibi etkenler, göçe neden olmaktadır” (Emiroğlu, 2003: 343, Akt: Demir, 2008).

“Göç, ekonomik, sosyal ve siyasal sebepler sonucu fertlerin yer değiştirmesidir. Sosyo-ekonomik yapı itibari ile ülkemizin kırsal kesimi kentlerine göre daha az gelişmiştir. Bu sebeple, bu kesimde yaşamakta olan insanların yaşamlarını idame ettirmek ve biraz gelir elde etmek için başvurdukları temel unsurlardan biri, başka illere (veya ülkelere) çalışmak için göç etmektir. Göçün ikinci sebebi, şehrin cazibesine kapılarak gidilen yere yerleşmektir. Yani, geri dönmek üzere gitmektir. Üçüncü sebep ise, hayat standartlarını arttırmak amacı ile daha iyi hayat şartları aramak için gerçekleştirilen göçlerdir” (Balcıoğlu, 2007: s. 15).

“Dünyada göç olgusu yüzyıllar boyunca devam etmiştir. Çok gerilere gitmeden geride bıraktığımız yirminci yüzyıla baktığımızda, toplu göç olaylarının bu yüzyıl süresince de hızla devam ettiği de görülmektedir. Büyük insan kitleleri

savaşlar, ekonomik krizler, sosyal ve siyasal nedenlerle özellikle Avrupa'dan Amerika ve Avustralya'ya göç etmişler, yeni vatanlarında yaşam mücadelesine girişmişlerdir [...] Günümüzde seyahat ve iletişim olanaklarının gelişmesi ve istihdamda küreselleşme denebilecek sürecin de başlamasıyla doğdukları ve yaşadıkları coğrafyadan başka coğrafyalara giderek geçici veya sürekli olarak yerleşen insanların sayıları gün geçtikçe artmaktadır [...] Günümüz göç olgusuna baktığımızda ortaya çıkan durum şudur: sanayi ötesi toplum aşamasını yaşayan ve ileri teknolojinin egemen olduğu alanlarda istihdam edecek eleman bulmakta güçlük çeken ülkeler, iyi yetişmiş yabancı iş gücü almaya devam etmektedirler” (Dikmen, A.A., 2002, s.82).

“Türkiye’deki nüfus sayımlarına göre kent nüfusları, son 30 yıl içinde yaklaşık üç kat artmıştır. (1980’de yapılan kent nüfus sayım sonucu: 13.645.007 / 2010’da yapılan kent nüfus sayım sonucu: 56.222.356)” (http://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye_demografisi , 22.05.2013).

“Avrupa’da böyle bir artışın ancak 300-400 yılda gerçekleştiğini göz önüne alırsak, Türkiye’de kent merkezlerindeki nüfus artışının vahameti daha iyi anlaşılmış olur. Rakamlara bakılırsa, ülkemizde demografik açıdan fazlası ile kentleşme gerçekleşmiştir. Ancak ekonomik ve sosyal faaliyetler bu yoğun nüfus birikmesi oranında bir değişime ve dönüşüme uğramamıştır. Diğer bir deyişle, demografik açıdan kentleşme kısmen yerine gelmiş olmasına karşılık, ekonomik ve sosyal kentleşme aynı oranda gerçekleşmemiştir. Bu nedenle kentleşmeye demografik³ şişkinlik demek daha uygundur” (Balcıoğlu, 2007: s. 16).

“Demografik şişmenin sebepleri üç gruba ayrılabilir:

- 1- Nüfusun kendi iç dinamikleri ile denetimsiz bir biçimde artması,

³ Demografik; Nüfus bilimsel. <http://www.tdk.gov.tr>

- 2- Kır-kent ve bölgeler arası farklılıklar ile dengesizlikler,
- 3- Kırdan kente yaşanan “göç ve kaç” hareketleri.

Göç iki şekilde yaşanmaktadır. Birincisi kırdan kente olan büyük göçtür. İkincisi Anadolu kentlerinden Batının büyük kentlerine doğru yaşanan, kentli kesimin göçüdür. [...] Göç etme eğilimi, sosyal güvence arayışı, daha mutlu bir hayat sürme düşüncesi gibi psikolojik sebeplerle de kır-kent arasındaki nüfus mobilitesini⁴ etkileyen unsurlardır” (A.g.k., s. 16, 17).

“Kırsal alandan kentlere göç, daha sonraları ülke sınırlarını aşip Avrupa’ya göç şeklinde olmaktadır. Göçle sadece mekân değişmedi, çevre değişiklikleri de ortaya çıktı. Kırsal nüfus tarımsal etkinliklerde bulunurken, fabrikalarda makinelerde çalışmaya geçtiler. Kırsal alanlardaki evlerinin yerini, kentteki apartman katları veya kentlerin varoşlarındaki sağlıksız, konutlar aldı. Birçok yan gelirden mahrum kalarak sadece gündelik ücretle yetinmek zorunda kaldılar” (Dikmen, A.A., 2002, s.57).

“Geniş bir kırsal nüfusun olduğu ortamda, değişimin gerçek boyutlarıyla kitlelere ulaşmaması, Devrimin ideolojik ve kültürel planda yayılmasına engel oluşturdu” (A.g.k., s.270).

“Türkiye örneğinde mekânsal kümelenme olgusuna baktığımızda, 1950’lerden itibaren kırsal kesimden büyük kentlere olan zincirleme göçün bu olguyu yarattığını görmekteyiz. Kentte geçirilen ilk zamanlarda yeni çevrede tutunabilmek için hem sayıca, hem de kültürel olarak ‘kendi İnsanı’na ihtiyaç duyan kentteki kır göçmenleri, özellikle kentin çeperindeki iskân edilmemiş arazilere konutlarını yaparken, köylü ve akrabalarıyla, ve daha genelde aynı yöreden gelmiş kişilerle aynı mahallede toplanma eğilimi göstermişler, ve bunun sonucunda

⁴ Mobilite; Kendi başına hareket edebilme. <http://www.uludagsozluk.com>

‘Erzurumlular mahallesi,’ ‘Karşılar mahallesi’ gibi göçedilen yöre (‘memleket’) ile anılan mahalleler oluşmuştur” (A.g.k., s.2).

1.3. Kentlileşme

“Demografik yönüyle kent; idari açıdan şehir belirli bir nüfus cesametine⁵ ulaşan yerleşme birimi sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan, sosyal hayatın mesleklere, iş bölümüne, farklı kültür gruplarına göre organize edildiği, kurumlaşmaların yoğunluk kazandığı, karmaşık insan ilişkilerinin bütün günlük yaşayışını etkilediği yerleşim merkezleridir” (Balcıoğlu, 2007: s. 38).

Kentleşme ve kentlileşme ile toplumsal yapıda oluşan değişiklik, sosyal olarak farklı kültür sınıflarının oluşmasında etkilidir. Oluşabilecek kültür sınıflarından şu şekilde bahsedebiliriz;

“Toplumsal yapıların baskın ve nedensel özellikleri, yani denetim ve dayanışma bazı semtlerde dengesini yitirmiştir. Bu gibi patlamalar, göç dalgaları, barınacak yer stoğunun niteliğindeki bir düşüş veya kullanımındaki bir değişim gibi ani demografik değişimler nedeniyle oluşabilir. [...] Ne olursa olsun, dengenin bütün unsurları olduğu gibi kalır, fakat farklı bir şekilde yerleri değişir ya da düzenleri bozulur. Mahalle nüfusları genel nüfusla (Park’ın deyişiyle “doğal arazi”yle) bir bütün olduklarını hissetmedikleri ve hatta aynı dili konuşmayabildikleri için, bu duruma verilen sosyolojik cevap, karşı kültür veya alt kültür oluşturmaktadır” (Jenks, 2007, s.94-95).

⁵ Cesamet; Büyüklük, irilik. <http://www.turkcebilgi.com>

Alt kültürü daha kavramsal ve geniş bir yelpazede açıklayabiliriz;

“Altkültür kuramı, altmışların ortalarından itibaren çok gelişti. Bu kuram dört yaklaşıma bölünebilir. İlk olarak, ellilerin sonunda ve altmışların başında uygulanan işçi sınıfı mahallelerinin erken toplumsal ekolojisi vardır. İkinci olarak, hala devam eden bir gelenek olan, suçlu altkültürün eğitim sosyolojisi ile ilişkisi vardır. Bu gelenek, boş zaman ve gençlik kültürü arasındaki ilişkiyi okul başarısının alternatifi olarak inceler. Üçüncü olarak, Birmingham Üniversitesi’ndeki Çağdaş Kültürel İncelemeler Merkezi’nin kültürel vurgusu vardır. Ulusal Aykırılık Konferansları tarafından geliştirilen yeni kriminolojiden⁶ etkilenen bu yaklaşım, gençlik kültürlerine ve onların tarzlarına, sınıf, egemen kültür ve ideolojiyle olan ilişkileri açısından bakmak için Marksist⁷ bir çerçeve kullanıldı. Buna, gençlik kültürünün etnografyasını⁸, onların popüler kültürle ilişkilerini ve sınıf tarihindeki önemlerini inceleme girişimi de dâhildir. Son olarak, mahalli gençlik gruplarına, ilk sosyologların yaptığı gibi değil daha ziyade çağcıl ayırıklık kuramı ve toplumsal tepkinin ışığında bakan mahalle çalışmaları vardır. Bu iki yaklaşım da, gençlik kültürlerinin ve altkültürlerinin üyeleri için taşıdığı anlamı göz önünde bulundurur” (Brake, 1980: 50, Akt: A.g.k., s.32).

“Kentleşme ile ortaya çıkan yeni sosyal yapıda birey, kendi kimliğini yeniden oluşturma çabası içine girecektir. Modern sanayi kentlerini ve günümüzde sanayileşmeye çalışan kentleri daha iyi analiz edebilmek için kentlere yeni gelen ve toplumsal kimlik oluşmasında ya da oluşmamasında etkili olan bireylerin mekânda yer değiştirmelerine değinmek gerekmektedir ki göç olgusunu ele almayı gerekli kılmaktadır. Zira göç olgusunu açıklarken kullanılan köyün iticiliği ve kentin çekiciliği kavramları birey üzerinde çeşitli baskılar oluşturmaktadır. Ekonomik imkânlarla nüfus arasında denge sağlayan, insanların kabiliyet ve ihtiyaçlarında en etkin biçimde faydalanmayı mümkün kılan, kişilerin psikolojik, kültürel ve sosyal arzularının tatminine imkân veren mekanizmayı göç olarak tanımlayan (ÜNSAL,

⁶ Kriminoloji; Suç bilimi. <http://tr.wikipedia.org>

⁷ Marksizm; Karl Marx’ın kendine özgü siyasal felsefesi. <http://tr.wikipedia.org>

⁸ Etnografya; Kültür oluşumlarını araştıran ırk bilimi. <http://tr.wikipedia.org>

1992: 194) ifadelerde göç olgusunun ekonomik, psikolojik ve kültürel boyutlarına dikkat çekilmektedir” (Karagöz, 2006).

1.4. Kent Kırsal Toplum Profili

Kent kırsalındaki insanın yapısı ile ilgili değişimlerden önce, bireyin kırsaldaki yaşamı ve yaşamının kendinde oluşturduğu öz değerlerin, kapsamlı olarak açıklanması, göç sonrasındaki değişim ile karşılaştırılabilir.

1.4.1. Kent Kırsal İnsanı

Öncelikle bireyin yaşantısını göç öncesi ve sonrası iki döneme ayırabiliriz. İlk dönemde bireyin kentle bir bağlantısı yoktur. Bu durumda bireyin geçimi kırdan sağlanmaktadır. Bunun dışında kentte veya başka bir merkezde herhangi bir mülkü veya yatırımı olduğu söylenemez. Sosyal yapısı ve değerleri bakımından da tipik kırsal insanıdır. İlerleyen dönemlerde kişi, kentle ticari ilişkilere başlayarak kenti tanır. Bu durum zamanla göç için gereken cesaretin oluşmasını sağlar. Bu dönem uzun bir dönemdir. Zamanla birey sosyal ve ekonomik olarak kente alışır. Bu dönemde kişi veya kişiler artık kente ekonomik olarak alışmışlardır ve dönemsel olarak kentte konaklar, çalışır ve ekonomik güçlerini arttırırlar. Fakat bu durum sosyal değerleri bakımından kır insanı olduğu gerçeğini değiştirmez. Kente göç etmiş ve yıllarca kentte kalmış birey bile sosyal değerlerinden taviz vermeyebilir. Çünkü örf ve adetlere bağlılık veya bu değerleri sürdürmek, göç sonucunda kaybedilecek değerler değildir.

Gidiş geliş döneminin sonunda, kişi kentteki gelirini önemli seviyelere çıkartmıştır. Kentte arsa veya konut edinebilecek duruma gelmiştir. Artık birey kentte çalışıyor, para kazanıyor, kırsaldaki mülk veya işinden ek gelir elde edebiliyor durumdadır. Kente dâhil olma süreci olan taşınma gerçekleştikten sonra kır ile olan bağ kesilmez. Kentte geçinebilmek için kır artık bir ek gelir ve tıpkı göç öncesinde

kentte olduğu gibi kırsal da dönemsel iş alanı durumundadır. Kişinin sosyal mekânı, hem kırsal hem de kenti kapsamaktadır. Bu nedenle kırsal ile olan bağlantısı uzun bir süre devam etmektedir. Bu döneme geçiş dönemi denilebilir. Kente yerleşimden sonraki yıl periyodu daha uzundur ve 30 yıl kadar bir süreyi kapsar. Kişi bu süre içerisinde kente adapte⁹ olmaya, kent kültürünü benimsemeye ve sosyal yapıda var olmaya çalışacaktır. Zamanla kente yerleşim daha kemiksi bir yapıya bürünür ve kişi kentsel varlıklar edinir. Bu durumunun yanında bekâr veya evli oldukları halde, köyde ya da kırsalda ekonomik ve mesleki olarak tutunamayan ve bunun bir sonucu olarak kenti bir değişim, bir kurtuluş olarak gören ve bu amaçla aniden kentteki akrabalarının yanına taşınıp hemen kendine bir kondu yapan ve çalışan bireylere sıkça rastlamak mümkündür. Bu oran göç şartlarına göre değişebilmekte ve zaman zaman anlattığımız diğer tek tip göç hareketinden daha fazla oluşabilmektedir.

Ailenin genişlemesi, kırdaki bireylerin yani geniş ailenin gelişmesi ile başlar. Aile çoğalır, yeni çocuklar doğar, büyür ve topluma dâhil olur. Artık kentin tüm olanaklarından imkânları doğrultusunda yararlanan birey kentli olma yolunda büyük adımlar atmaya başlar (Özensel, 1992).

1.4.2. Aile Yapıları

Aileyi kısaca şu şekilde tanımlayabiliriz. “Ana-baba-çocuklar ve tarafların kan akrabalarından oluşan (aile biçiminin gereğine göre) ekonomik ve toplumsal birliktir” (Gökçe, 1976: 48- Akt: Güler, 2008).

“Aile toplumsal yaşamla ilgili en küçük bir sosyal birimdir [...] Aile toplumun tüm özdeksel ve tinsel zenginliklerinin kuşaktan kuşağa geçmesinde rol oynayan temel toplumsal temellerden biridir” (Sayın, 1994, s. 184).

⁹ Adapte, Adaptasyon; Uyum sağlama. <http://tr.wikipedia.org>

“Aile, biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün sürekliliğini sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin kurallara bağlandığı, üyelerin duygusal olarak doyuma ulaştıkları, üretim ve tüketim açısından ekonomik etkinliklerde bulunan, biyolojik, ekonomik, psikolojik, toplumsal yönleri olan toplumsal bir birimdir” (A.g.k., s. 185).

“Ailenin biçimlenmesinde ve yapısının ortaya çıkışında rol oynayan en önemli kurumlardan bazıları da, ailenin sınırlarını belirleyenlerdir. Aile aynı kuşak ve kuşaklar boyunca genişleme eğilimi gösterirler. Örneğin aynı kuşakta olan amcalar, dayılar, halalar ve teyzelerin bir aile çatısı altında toplanmasıdır. Farklı kuşaktan olan büyük anne ve büyük babaların, ebeveynlerin, çocukların ve torunların aynı çatı altında toplanmasıdır. Her toplum ve toplulukta farklılıklar gösteren bu kurumlar, çeşitli aile biçimlerinin oluşmasına yol açmışlardır” (A.g.k., s. 188).

Konumuzla ilgili olarak ve kavramsal çerçevemizin dışına çıkmadan, aile tiplerini, kent ailesi, kırsal aile ve gecekondu ailesi olarak sınıflandırabiliriz.

“Kent Ailesi; Bu aile tipinin en önemli özelliği, çekirdek aile yapısında ve bir tüketim birimi olarak örgütlenmiş olmasıdır.

Evlenme yaşı gittikçe yükselmekte ailedeki üye sayısı ise düşmektedir. [...] Kentlerde farklı kültür gruplarının bulunması nedeniyle aile yapılarında farklılıklar gözlenir. Eğitim düzeyi, geçim kaynakları, yaşam tarzları ve aile ilişkileri bu farklılıkların başlıcalarıdır. Ailenin geleneksel işlevlerinden pek çoğu, bu alanda hizmet veren kurum ve kuruluşlarla paylaşılmaktadır. Günümüzde ailenin geçimini sağlamak yalnızca erkeğin sorumluluğu olmaktan çıkmış, kadının çalışma yaşamına girmesi ile birlikte rol paylaşımı olgusu gündeme gelmiştir.

Kent ailesinde eş seçimi genellikle bireysel tercihlere bırakılmış, toplumsal baskı ve törelerin gücü azalmıştır.

Buraya kadarki açıklamalarda görüldüğü gibi aileler büyüklükleri, yönetim şekilleri ve yerleşim yerlerine göre farklı özellikler göstermektedir. Ülkemizde aile yapıları açısından dikkate değer bir çeşitlilik vardır. Ancak Türk aile yapısına ilişkin belgeler ve araştırma sonuçları bu çeşitliliğe rağmen Türk ailesinin temel karakteristiklerini koruduğunu ortaya koymaktadır” (<http://notoku.com/aile-tipleri-ve-ozellikleri/> 22.05.2013).

“Kırsal Aile; Tarım ve hayvancılık, kırsal ailenin başlıca geçim kaynağıdır. Ortak gelirin aile üyelerini bir anda yaşamaya zorlaması sonucu büyük ve ataerkil yapı kırsal kesimde uzun yıllar varlığını korumuştur. Kırsal ailede, baba soyuna dayalı bir ilişki yapısı vardır. [...] Ailede çocuk, işgücü ve sosyal güvence unsuru olarak görülür. Gerek ailenin kuruluşu, gerekse yaşatılmasında gelenek, görenek ve törelerin etki gücü oldukça yüksektir.

Akrabalık ve komşuluk ilişkileri ile yardımlaşma ve dayanışma kentlerden farklı bir özellik taşır.1960’lı yıllara kadar süren oldukça homojen özellikteki bu geleneksel yapı, ekonomik ve sosyal değişme ile birlikte yeni boyutlar kazanmıştır. Günümüzdeki köklü ve hızlı değişim kırsal ailede heterojen bir yapıya neden olmuş, bu durum kırsal kesimde farklı aile yapılarını ortaya çıkarmıştır. Bir yandan geleneksel geniş ailelerin yerini çekirdek aileler alırken öte yandan ataerkil yapılanmanın yeni nesil üzerindeki baskısı azalmıştır. Böylece kırsal aile bir taraftan geleneksel ilişkiler içinde varlığını sürdürürken diğer taraftan da ekonomik ve kültürel yönden dünya ile bütünleşerek yeniden yapılanma sürecine girmiştir” (<http://notoku.com/aile-tipleri-ve-ozellikleri/> 22.05.2013).

1.4.3. Çevre Özellikleri

Kent kırsalında, çevre yapıları değişkendir. Öncelikle yapılaşmadan söz edebiliriz. Kent yapılaşması kısmen düzenli, bunu dışında gecekondü ve apartman kondu şeklindedir. Göç sonrasında kentte tutunmaya çalışan birey kendisine bir barınak inşa etme telaşındadır. Yerleşim için seçilen yer, kent merkezinden uzakta veya merkezin ıssız ve tercih edilmeyen bir yeri olur. Bunun nedeni, kente henüz alışmamış bireyin bir şekilde kent yapısına ve kültürüne uyum sağlaması ile ilişkilidir. Kent kırsalında çevre özellikleri kötüdür. Genel anlamda bir yoksulluk kültürü hâkimdir. Bu tip yerleşim yerleri, yerel hizmetlerden bakımından da oldukça eksiktir. Sistemli bir altyapı yoktur. Bu nedenle elektrik ve su kesintileri sıklıkla yaşanır. Bunun yanında çarpık, ruhsatsız yapılaşma nedeni ile herhangi olası doğal afetlere karşı savunmasızdırlar.

Kırsal bölgelerin en büyük özelliklerinden birisi de semt pazarlarıdır. Bu pazarlar kentli kırsal insanının hemen hemen her beklentisine karşılık bulabileceği, ekonomik olarak kendisini zorlamayacağı ve kolaylık sağlayacağı toplu etkinliklerdir. Aile bireyleri bu pazarlardan gıda, giyim, araç-gereç ve diğer ihtiyaçlarını kolaylıkla sağlayabilirler. Alışveriş merkezlerinin yükseldiği kent toplumlarında, semt pazarlarının ayakta kalmasının nedenini, kırsal kesimdeki insanların ihtiyaçlarına karşılık vermesine veya toplumun değişken ekonomik yapısına bağlayabiliriz.

1.5. Toplumsal Değişme

Ülkemizde sosyo-kültürel değişimlerin en fazla görüldüğü ortamlar kentlerdir. Bunun nedeni sanayileşme ile değişen kent yapıları olmuştur. Kentlerimizdeki bu değişimi, sokak veya caddelere bakarak da basitçe algılayabiliriz. Topluma baktığımızda, birbirinden farklı dil, din, kültür ve yapıya sahip bireylerle karşılaşırız. Kentte her birey, kendi örf ve âdetine göre giyinir, yaşar ve konuşur. Farklı bölgelerin örf ve adetleri, gelenek ve görenekleri, kent yapısına asimile

olmadan sürekliliklerini devam ettirebilirler. Fakat bu durum kente gelenlerin kentten etkilenmeyeceği anlamına gelmez. Bir süre sonra birey, kentin yapısı ve sosyal kültüründen etkilenip, kent ile bütünleşmiş olur.

“Değişme, önceki durum ya da davranıştan farklılaşma biçiminde açıklanabilir. Buna göre değişme, aslında hiçbir doğrultuyu ifade etmeyen bir kavramdır. İleriye doğru olabileceği gibi, geriye doğru da olabilir. Bunların her ikisi de değişmedir. Burada bir sistem, başlangıçtaki şeklinden farklı bir şekle dönüşerek biçim değiştirir. Toplumda ve insanda gözlenen başkalaşmalar, farklılaşmalar değişme olarak nitelendirilebilir” (Tezcan, 1984: 2, Akt: Demir, 2008).

Bu tanıma göre, değişmenin hem sosyal, hem de kültürel olarak ortaya çıkabileceğini söyleyebiliriz. Fakat sosyal ve kültürel değişme arasında farklılıklar vardır. “Sosyal değişme ve kültürel değişme, aynı şeyler değildir. Sosyal değişmeden söz edildiği zaman sosyal yapıda, sosyal kurumlarda ve bu kurumlar arası ilişkilerdeki değişimler anlatılmak istenir. Kültürel değişme ise, kültürü oluşturan, maddi ve manevi kültür ünite ve komplekslerindeki değişmeyi de dile getirmektedir” (Akkayan, 1979: 10, Akt: Demir, 2008).

Toplumsal değişimin özellikleri şunlardır: “Toplumsal değişme, zorunlu olarak bir kolektif¹⁰ fenomendir; bir birliği (collectivite) veya bir birlik sektörünü kapsamalıdır. Toplumsal değişme, çok sayıda bireyin yaşam koşullarını ve biçimlerini zihinsel evrenlerini etkilemelidir” (Sayın, 1994: s. 142).

¹⁰ Kolektif; Birçok nesneyi ya da kimseyi içerisine alan. <http://www.turkcebilgi.com>

1.6. Kültürel Değişme

“Tylor ve birçok düşünürün tanımlarından esinlenerek kültürün tanımı şöyle yapılabilir: Aynı zamanda nesnel ve simgesel bir biçimde, özel ve ayrı bir birlikteki kişilerin oluşturulmasına hizmet eden, kişilerin çoğunluğu tarafından öğrenilmiş ve paylaşılmış, aşağı yukarı biçimlenmiş düşünme, duyma ve hareket etme biçimlerinin, bağlanmış bir birliğine kültür denir. Bu tanımın açıklaması, sosyologlar ve antropologlar tarafından kabul gören kültürün temel niteliklerini ortaya koyabilir” (Sayın, 1994: s. 207).

“Kültürel yapı, toplumsal yapıdan ayrı olarak belli bir toplum ya da grup üyelerinin ortak davranışlarını yöneten, örgütlenmiş bir seri normatif¹¹ değerlerdir. Aslında birbirinden ayrılması olanaklı olmayan toplumsal yapı ve kültürel yapı, yani insan ilişkileri ile insanların kullandıkları araçlar ile değerleri, kuralları, anlamları bir arada sosyo-kültürel yapıyı ya da sosyo-kültürel olayları meydana getirir” (Kongar, 1985: 34-35, Akt: Demir, 2008).

“Herhangi bir değişmenin, ‘gerçek anlamda kültürel değişme olabilmesi için bir kültürel ögenin, birçok kişilerce yeni düzenlemelere yol açmasının kabullenilmesi ve paylaşılması gerekir. Bugün kültürlerin değişme nedeni ve nasıl değiştikleri konusunun antropolojide kuramsal açıdan merkezi bir önemi vardır. Kültürel değişmeyi iyi bir biçimde yorumlayabilmek için zaman, çevre ve insan ögesini göz önünde bulundurmak gereklidir’ ” (İlbars, 1985: 56, Akt: Demir, 2008).

Kültürel değişme bir uyum konusudur. Mevcut olan ve kentleşme sürecinde içerisine dâhil olduğumuz kültürün, yapının ve toplumsal değerlerimizin uyum sürecine girme durumudur. Kentte, bireyin yeni durum ve şartlara uyum sağlaması olağandır. Bunun yanında, kurallarımız ve değerlerimizde, içerisinde bulunduğumuz

¹¹ Normatif; Düzgüsz. <http://www.tdk.gov.tr/>

yeni kültüre ve toplumsal yapıya uyum sağlamaktadır. Bu durumun sonucunda kentli ve kentleşmiş oluruz. Uyum bütün yönleriyle bireyin yeni toplumdaki yerini kazanmasında hayati rol oynar. Uyum sorunuyla karşı karşıya kalan birey yeni kültüre uyum sağlayamaz ve kendini toplumdan soyutlar. Bu durum toplumda kültür çatışmalarına neden olur ve dışlanmış bireylerin ve kitlelerin doğmasını sağlar.

“Kültürel değişme, uyum yoluyla gerçekleşir ve zaman içinde doğal çevreye uyum sağlanır. Koşullar değiştikçe, geleneksel çözüm yollarının sağladığı doyum düzeni de değişir. Yeni gereksinimler ortaya çıktıkça, bunları karşılayacak yeni yapılanmalara gidilir. Kültürel sistem, zaman zaman ileriye dönük gelişme ve değişimlerin yanı sıra geri giden ve genel gelişme yönüne uymayan değişmelere de uyum gösterir. Kültürel değişimde kurumlar arası farklılaşmalar ortaya çıkar. Bazı kurumlar geri kalır ve değişmeyi yavaşlatır, bazıları ise destekleyip hızlandırır. Bazen de sorunların çözümü, yeni kültürel kurum ve öğelerin oluşmasını gerekli kılar” (Sağdıç, 2001:5, Akt: Demir, 2008).

1.7. Kentleşmeye İten Faktörler

Kentleşmeye etkisi olan bazı faktörler vardır. Bu faktörlerin başında; ekonomik, teknolojik, siyasal ve sosyo-psikolojik nedenler gelir. Bu temel faktörlerin her birisi, diğer faktörler ile bağlantılıdır.

“Gerek sanayi devriminin getirdiği değişiklikler, gerekse tarıma egemen olan koşullar, kentleşmenin hızlanmasını, teknolojik gelişmelerle birlikte sağlamışlardır. Artan üretimin kentleşmede rol oynaması, ürünün kolay ve ucuz taşınmasını sağlayacak teknolojik araçların gelişmesine bağlıdır [...] Bir yandan da, elektrik enerjisinin sanayide artan oranda kullanılması nüfusun ve sanayinin belli özeklerde toplanmasına yardımcı olmuştur. Kara, deniz ve hava ulaşım araçlarındaki

gelişmeler, yayalar çağının gereksinmelerine göre kurulmuş, kentleri işlevlerini yerine getirmez duruma getirmiştir” (Keleş, 1993: s. 25).

“Sosyo-psikolojik etmenler, köy ve kent yaşam biçimleri, ölçünleri arasındaki ayırımdan kaynak alır. Bunlara genellikle, kentlerin çekici özellikleri gözü ile bakılır. Gerçekten, kentlerin sahip bulunduğu birçok toplumsal ve kültürel olanaklar ve hizmetler çok çekicidir. Kentlerin özgür havası, daha geniş bir kümeye mensup olma duygusu, kentli olmanın gururunu paylaşma, bu etmenlerin başlıcalarıdır. Kimi yerlerde ise, köyden kente göç etmeye, belirli bir toplumsal aşağılık duygusunu ortadan kaldıran bir “yükseliş” gözü ile bakılır” (A.g.k. s. 27).

Kentlerin sahip oldukları çekici özellikler bireyde kentlileşme isteği uyandırır. Kentin kendine özgü tarzı ve havası, bireydeki bu toplumun bir parçası olma arzusunu güdüler. Kentin bahsi geçen bu temel özellikleri bireyi kente çekmek için oldukça güçlü ve yeterlidir. Bu süreç içerisinde birey kent toplumuna katılır ve kent toplumunun bir parçası olur.

1.8. Kentleşme ile Değişen Aile Yapısı

Kentleşmenin nedenlerini kısaca özetleyerek, aile yapısındaki değişimleri ele alabiliriz. Kentleşmenin en büyük etkeni göç ve kentin çekiciliğidir. Kırsal insanı, yerleşim alanındaki yetersizliklerden, gelecek kaygısından ve bunun yanı sıra kentin o muhteşem çekiciliğine karşı koyamamasından ötürü, kendisini kente dâhil etmek ister ve göç eder. Kente yerleştikten sonra, değişen toplumsal ve sosyal yapı, bireyler üzerinde istem dışı bir sınıflandırma yaratır. Bu sınıflandırma, iş hayatından ekonomik güce, aile yapısından giyime, eğitimden tercih edilen markalara kadar yaşamın bütün alanına yansır.

“Geleneksel toplumda hemen hemen hiç farklılaşmamış bir biçimde birçok işlevi kendinde toplayan aile, büyük kent yaşamında temelden değişmeye yönelmektedir. Büyük kent, örgütlü işyerlerinde ücret karşılığı çalışmayı gerektiren, işyerinin konuttan uzak olduğu, ailenin eskiden kendi içinde hallettiği birçok iş ve faaliyet için özel kurumlar, örgütler kurduğu özel bir çevredir. Bu yaşama uyum, aile için değişme demektir” (Kurgay, Tarihsiz: 69, Akt: Erkan, 2010, s. 226).

Temel olarak, kente göç ile birlikte, göç edenlerin, kentteki gelirleri, çalıştıkları işler, yerleşim şekilleri ve evlerindeki değişimler yani maddi kültür ortamındaki değişimler hızlı olmaktadır. Bu değişimler aynı hızla olmamakla beraber manevi kültür alanına da yansımaktadır.

“Kent, çeşitli etnik grupları, kültür ve meslek grupları ve sosyo-ekonomik sınıfları içine alan heterojen bir toplumdur. Dolayısıyla kentte her biri ayrı bir kültür ve inanç sistemine bağlı olan ırk, etnik köken, sosyal yapı ve fonksiyon bakımından birbirinden açıkça ayrılan bireyler veya gruplar vardır. Kişiler artık yalnızca yaş ve cinsiyet özelliklerine göre değil, etnik gruplarına, sosyal sınıflara göre farklılaşmıştır” (Yörükkan, 1968: 18-19, Akt: A.g.k., s. 230).

“Kırsal ailenin üretim-tüketim faaliyetleri bitmiş, küçük kasaba koşulları değişmiş, küçük aile, nakit gelir, gereğinde herkesin çalışması gerektiği bir düzen olduğu halde aile içi üyelerinin ilişki ve rollerinde büyük değişiklikler olmamıştır” (Kıray, 1976: 5 Akt: A.g.k., s. 227).

Aile bireylerinin rollerine baktığımızda, kadınların önemli bir kısmı ev dışı ücretli bir işte çalışmaktadır. Bu da kadına yeni sorumluluk ve roller yüklemiştir. Çalışan kadın evde ücretli emek kullanmıyorsa, geleneksel kadın rollerini sürdürmek zorundadır.

Kırsal alanda, akrabalar, komşular ve aile grupları içinde gerçekleşen ilişkilerin yerini kentlerde iş yeri ilişkileri ve arkadaş ilişkileri almaktadır. Kırsal kesimdeki akrabalar ve komşular arasındaki yardımlaşma ilişkilerini, kentlerde, borçlanma, kredi alma vb. gibi resmi kurumlar almaktadır.

Kentlerin kültürel yapısındaki belirgin özellik, ‘çok kültürlü’ bir yapıdır. Kırsal alanda olduğu gibi, birbirine benzeyen insanların oluşturduğu toplum değildir. Kentler, farklı kültürlerin bir arada yaşadığı bir toplumdur.

Eğitim yapısı ile ilgili olarak; eğitim, daha geniş anlamıyla bireyin kişiliğinin gelişmesine yardım eden, onu yetişkin yaşamına hazırlayan, gerekli bilgi, beceri ve davranışları edinmesini sağlayan bir süreç olarak tanımlanabilir. Eğitim, bireyin topluma kazandırılması süreci olduğu için, yaşam boyu devam eden ve her toplumda var olan bir olgudur.

1.9. Bir Kentleşme Sorunu Olarak Gecekondulaşma

“Gecekondu kavramı, konuşma dilimize, 1940 yılından sonra girmiştir. Türlü kaynaklarda, gecekonduyunun ayrı tanımları olduğu göze çarpar. Kentbilim Terimleri Sözlüğü, gecekonduyu, “Bayındırlık ve yapı kurallarına aykırı olarak, gerçek ya da tüzel, kamusal ve özel kişilerin toprakları üzerine, toprak iyesinin istenç ve bilgisi dışında onamsız olarak yapılan, barınma gereksinimleri devletçe ve kent yönetimlerince karşılanamayan yoksul ya da dar gelirli ailelerin yaşadığı barınak türü” olarak tanımlıyor” (Keleş, 1984: s. 356).

“Bir başka tanıma göre, gecekondu, “İmar yasasına aykırı olarak, çoğu zaman ilkel, denetimsiz ve sağlık koşullarından da yoksun olarak acele yapılmış konutlara verilen isim”dir. Resmi kimi kaynaklarda ise, gecekondu, “Kendisine ait olmayan

yerde, imar yasalarına, sağlık ve fen kurallarına aykırı olarak, alelacele yapılmış bir barınak” olarak tanımlanmıştır” (A.g.k., s. 356).

“Gecekondu yalnızca Türkiye’ye özgü bir olgu değildir. Gelişmekte olan ülkelerin çoğunda, bu ülkenin kentleri gecekondu olgusuyla karşı karşıyadır. Gecekonduların bu ülkelerde hızla çoğalması kentleşme olgusuyla açıklanabilir. Kırdan kente göç eden kitlelerin konut sorunlarını çözümüleme biçimleri karşımıza bu olguyu çıkartmaktadır” (Erkan, 2010, s. 127).

“75 yılda Türkiye kentlerinin tüm öğeleri değişti. En ilginç süreçlerden biri gecekondu. Gecekondu beklenmedik bir ortamda ortaya çıktı, sistemin tüm baskılarına direndi, yerleşti, yayıldı, gelişti, sonunda kabuk ve içerik değiştirdi, ama evrimin her aşamasında kentlerin, yöneticilerin, politikacıların ve plancıların gündeminde kaldı” (şenyapılı, 1998: 301, Akt: A.g.k., s. 128).

“Gecekondu, ülkemizde, II. Dünya Savaşı yılları içinde ortaya çıkmış bir olgudur. 1948 yılında, büyük kentlerde 25-30 bin gecekondu bulunuyordu. 1953 yılında, gecekonduları ilgilendiren 6188 sayılı yasa çıktığında, gecekondu sayısı 80 bini bulmuştu. Bu sayı, 1960 yılında 240 binden, 1983 yılında 1,5 milyona yükselmiştir” (Keleş, 1984: s. 357).

Gecekonduların yapımları ile ilgili bireysel nedenler vardır. Genellikle göç eden bireyin barınma ihtiyacından doğan gecekondu, derme-çatma mantıkla yapılan mekânlardır. Mimari olarak çarpık olsalar da sağlam bir yapıları olduğu söylenebilir. Gecekondu, göç ve hızlı kentleşmenin, en önemli problemi ve yarasıdır.

“Gecekondu, köyden kentlere nüfus akınlarının ve ilgili ülkelerin toplumsal ekonomik gelişme düzeylerinin dolaysız bir ürünüdür. Gelişmekte olan ülkelerde konut sorununda görünen açık, kentlere göçmüş olanları gecekondu yapmaya zorlamaktadır” (A.g.k., s. 351).

Gecekondu bölgelesin de yaşayan insanların çoğu kır kökenlidir. Kırdan göç ettikleri için özlerinde bu kitleler, köy topluluğu olarak adlandırılabilir. Bu bireyler; köylü vasfı taşıyan, gelenek ve göreneklerine bağlı, aile ilişkileri güçlü, ekonomik olanakları sınırlı bireylerdir. Geçirdikleri süreç sonucunda asimile olarak kent yaşamına uyum sağlamaktadırlar.

Gecekondu mahallelerinin veya semtlerinin önemli bir özelliği, kente gelen bireylerin ya toplu olarak gelmesi ya da daha önceden gelen akrabalarının yanına gelerek kalabalıklaşmasıdır. Kente yerleşmek için kırsalı terk eden birey kendini bu şekilde güvende hisseder. Bunun nedeni, kente yabancı olan bireyin güven problemi yaşamasıdır. Kentte bir akrabası veya bir tanıdığı varsa onun bulunduğu mekânı tercih eder, etmese de ondan yardım alma amaçlı bir ilişki içerisinde bulunur.

“Kentlerin sağladığı olanaklar sayesinde, gecekondulu ailelerin, beslenme, giyinme, sağlık ve temizlik gibi özdeksel değer ve alışkanlıklarıyla, tinsel yaşantılarında ve değer sistemlerinde önemli değişimler olmuştur” (A.g.k., s. 362).

“Köyden kente göçmüş ailelerle, kentsel aileler arasında görülen kültür ayrımlarının, gerçekte, her iki toplumun üretim ve tüketim sürecinde bulundukları düzeyden kaynaklandığı açıktır. Gecekondu kültürü, özünde, bu yörelerde yaşayanların, geleneksel ekonomik yapıda sürdürdükleri ilişkilerin belli bir zaman boyutunda, uzama yansıma biçiminden başka bir şey değildir. Ekonomideki dönüşümlere koşut olarak, bunlarda da önemli değişimler beklenir” (A.g.k., s. 363).

Gecekonduda yaşayan aileleri temel özellikleri bakımından sınıflandırmak mümkündür. Gecekondu ailelerinin özelliklerini, belirtilen kavramlar doğrultusunda şu başlıklar altında inceleyebiliriz;

Konut ve mesken açısından bakmak gerekirse, gecekondu; kalabalık ve iç içe geçmiş mahallelerden oluşan düzensiz yapılardır. Bu bölgelerde yerel hizmetlerin yetersizliği sürekli olarak devam eden bir sorundur. Altyapı problemleri, su, elektrik kesintileri belli başlı sorunlardandır. Oturulan konutlar da yapı bakımından yaşamaya elverişsiz, sağlıklı mekânlardır. Konut edinme sürecinde ilk basamağı kiracılıktır. Bir müddet sonra elde edilen ufak bir gelirle kendi konutunun sahibi olma arayışına giren birey gecekondulaşma sürecinin bir üyesi olmaktadır. Mülkiyet başlı başına bir sorun teşkil ettiğinden, konut için seçilen arazi ya özel mülk ya da hazine arazisi olabilmektedir. Gecekondu aileleri kırsal bölgelerdeki alışkanlıklarını kente taşıdıkları için konutlarının etrafında kümes, tarla, bahçe gibi ek alanlar oluşturdukları sıklıkla görülebilmektedir.

Giyim-kuşam özellikleri incelendiğinde, gecekondu insanların arasında bütünleşmiş bir giyim kuşam yoktur. Giyim tercihleri kırdan ve kentten esinlenmiş olarak kombine edilmektedir. Genel olarak kumaşlarda canlı renkler tercih edilir. Bu tercihin köydeki renkli ve göz alıcı yöresel giysilerden geldiği söylenebilir. Bunun yanı sıra ev dışı bir giysi anlayışı hâkim değildir. Ev içi kullanılan bir giysinin, dışarıda da kullanılması olağandır. Gecekondu erkeğinin genel tercihi takım elbise şeklindedir. Bunun nedeninin köy yerinde de sıkça kullanılan ceket, pantolon, kasket geleneğinden geldiği söylenebilir. Erkek giyimine etki eden önemli faktörlerden bir diğeri ise iş yaşamıdır. İş yaşamı giyim tercihlerine yansır.

Beslenme özelliklerine göre gecekondu yaşayan insanlar beslenme konusunda iki temel özellik göstermektedirler. Bireyler kırsalda yaşadıkları alışkanlıklarından pek vazgeçemez. Mevsimlik olarak dayanıklı temel yiyeceklerin

stokunu yapar. Bu durum köydeki beslenme alışkanlıklarını kentte de sürdürdüğüünün göstergesidir. Bunların yanı sıra ekonomik olarak maliyetsiz ve hazırlanması kolay olan besinler de gecekondü ailesinin temel besinleri arasında yer alır.

Ailelerin sağlık ve temizlik alışkanlıklarına baktığımızda; temizlik alışkanlıkları kırsaldakiyle çoğu zaman aynı olduğu görülür. Evler derli toplu olmasına rağmen, ev çevresinden düzenlemelere pek rastlanmaz. Ev ekonomisi konusunda yeterli bilgi ve donanım sahibi olmadıkları için genellikle yardıma muhtaçtırlar. Sağlık kontrollerini genellikle sağlık ocakları veya semt dispanserlerinde yaptırırlar.

Çalışma biçimleri ve iş paylaşımında aileler birbirinden bazı noktalarda ayrılır. Gecekondü ailesi iş bölümü yönüyle köy ailesinden tamamen farklı özellik gösterir. Kentteki iş çeşitliliği, gecekonduda yaşayan bireylerin tümünü etkiler ve imkân kılar. Bu nedenle anne, baba, çocuk belirli iş imkânları karşısında ekonomik olarak haneye katkı sağlamak durumundadır. Bu durum aile içi bireylerin birbirlerine olan ekonomik sorumluluklarını yerine getirmelerinden doğar. Bu durum hane içerisindeki bireylerin köye oranla, daha canlı, hareketli ve karmaşık bir yapıda olmasını sağlar.

Evlilik konusunda ailelerin örf ve adetlerinde değişmeler olmuştur. Kırsaldaki erken evlenme durumları göç sonrasında büyük oranda azalmıştır. Bunun nedeni kentte yaşamın zor ve pahalı olmasıdır. Evlenecek olan birey aile desteğinin yanı sıra ek olarak birikim yapmak durumundadır ve bu durum bireyin evlilik yaşını geciktirir. Bu şartlar altında erken evlilikler kendiliğinden önlenmiş olur. Evliliklerde önemli olan diğer bir nokta maddiyattır. Bireyler kendilerinin çektiği sıkıntıları çocuklarının çekmemesi düşüncesi ile evlilik yapılacak kişide maddiyata önem verirler.

Ailenin Yapısı; göç öncesindeki köy yaşantısı ve kalabalıklığı göz önüne alındığı zaman gecekonduda yaşayan ailelerin, çekirdek aileye dönüştüğü görülür. Anne, baba ve çocuktan oluşan en dar aile biçimi hâkimdir. Bunu nedeni; kentteki yaşam koşullarının ağırlığıdır. Birey bu yükün altında ekonomik olarak ezilir ve her türlü tasarruf çalışmasına gider.

Ailenin Sosyal İlişkileri; gecekonduda yaşayan ailelerin kente göç etmeden önceki ve sonraki sosyal durumları göz önüne alındığında, kente göç ettikten sonraki yaşantılarında genişleme olduğu görülür. Kırsalda kısıtlı bir çevre içerisinde yaşayan ve sürekli aynı insanlar arasında iletişim kuran aile, şehirde bu iletişimin sınırsız ve çok geniş olduğunu görür. Kente yerleşim sürecinden sonra gecekonduda, dış şartların etkisi ve bireylerin özgürlük arayışları sonucunda baba otoritesi eski gücünü yitirmeye başlar. Bu durum hane içindeki dengelerin değişmesine neden olur.

Toplumsal Değerler; gecekondu ailelerine baktığımızda göç ettikleri bölgelerin kültürel değerlerini de taşıdıklarını görürüz. Örf ve adetlerine çok bağlıdırlar. Her ne kadar göç edip kırsaldan kopmuş olsalar da, kültürel değerlerine bağlılıkları uzun bir süre daha devam eder. Kentte yaşayan bireyler yaşama stilleri bakımından kente tam ayak uyduramadıkları için kent içerisinde köylüdürler. Kent kırsalı kavramı buradan ortaya çıkmaktadır. (Yasa, 1991: 136- 138, Akt: Tulunoğlu, 2009).

İkinci Bölüm

ERGENLİK ÜZERİNE LİTERATÜR TARAMASI

2. ERGENLİK VE ERGEN ERKEK ÇOCUK

Araştırmamızın bu bölümünde ergenlik, ergenliğin temel tanımları, ergenliğin dönemleri, ergen erkek çocuğunun yapısı ve davranışları, psikolojik yapısı, aile ve arkadaş ilişkileri, iş ve eğitim ilişkileri, tercihleri ve bunun yanında toplumda var olma çabası ve ergenlikle birlikte oluşan benlik ve kimliği, ergen erkek çocuğun dış dünyaya bakış açısı, sosyal medya ve karşı cinse bakış açısı, kaygılarını ve toplumsal değerleri ve bir birey olma yolunda gösterdiği çaba irdelenecektir.

2.1. Ergenlik

“Günümüz toplumlarındaki sosyal ölçütler o kadar hızlı bir değişim sürecinden geçiyor ki, gençler hangi ilkelere güvenebileceğinden, ne tür eylemlerin kötü, hangi uygulamaların kabul edilebilir olduğundan emin değil. Günümüz genci, hangi ölçütleri göz önünde bulundurması gerektiğini bilemiyor. [...] Ancak günümüz yetişkinlerinin bu konuda yetersiz kaldığı söylenebilir” (Yavuzer, 2005: s. 10).

Ergenlik genç bireyin kendini ifade etmeye başlaması gerektiğini hissetmeye başladığı, özgürlük arayışının zirveye ulaştığı, kendi özgüveninin en yüksek olduğu dönemdir. Fakat bunun yanında ergen birey bu özgüven içerisinde sürekli hata yapmaya açık ve meyillidir. Kendi alanını aşmak ve kendini topluma kazandırmak için bir nevi savaş veren birey, kimliğini oluşturmak içinde bir hayli zorlanmaktadır. Günümüz gençleri ergenliği, tehlikeler ve yanlış tercihler içerisinde yoğrulan bir ortamda yaşamaktadırlar. Sosyal çevre üzerinde yapabilecek olan yanlış seçimler, genç bireyin sürekli bir tedirginlik içerisinde bulunmasını ve yaptığı hataların bu nedenle gözler önünde olmasını kolaylaştırmaktadır.

Ergenliğe bakmamız gereken farklı bir yön de, kuşaklar arası ilişkidir. Genç birey ergenlik döneminde örnek alacağı ve gözlemleyeceği, taklit edeceği bir model arayışına girer. Yetişkin bireylerimizin ergen birey bilincine sahip olup, kendilerini dışarıya düzgün bir model olarak sunmaları gerekmektedir. Ülkemizde geçmişten beri, kuşaklar arasında bir kopukluk vardır. Her kuşak bir önceki kuşaktan, kültürel değerleri doğru alamadığı için, bir sonraki kuşağa da doğru aktaramamaktadır.

2.1.1. Kavram Olarak Ergenlik

“Ergenlik, yaşamın ilk iki yılı dışında, büyüme ve olgunlaşmayla ilgili en yoğun değişimlerin yaşandığı bir gelişme dönemidir. Yaklaşık sekiz yıl süren ergenlik, öncelikle bir fizyolojik değişim dönemidir. Bu değişim; duygusal, sosyal ve zihinsel olgunluğa elverişli bir temel hazırlar” (Yavuzer, 2005: s. 20-21).

“İnsanda bedence-boyca büyümenin, hormonal, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel ve zihinsel değişim ve gelişmelerin olduğu buluşla başlayan ve bedence büyümenin sona ermesi ile sonlandığı düşünülen özel bir evredir” (<http://www.belemir.net/download/PD7C21NF.pdf>/ 20.05.2013).

Ergenlik döneminin bazı temel davranış özellikleri vardır. Bu özellikleri şu başlıklar altında açıklayabilir;

“Ergenlerin birincil özelliği, ‘bağımsızlık arayışı’ dır. Bu da, cinsel olgunlaşmanın gerektirdiği bir özelliktir. Artık olgunlaşmaya başlayan ‘ergen’, kendi seçimlerini yapacak, kendi yaşamını düzenleyecektir, bunlar için de bağımsız olmak isteyecektir.

O zamana kadar ‘aile bağları içinde rahat eden, güven duyan, kendisine güven duyulan çocuk’ artık aile bağları dışına çıkmak istemektedir. Artık, aile bağları içinde, eskisi gibi rahat değildir. Güven duymayı da ailesi yerine kendisinden beklemektedir, ancak bunu nasıl yapabileceğini henüz bilmemektedir.” (Atabek 2002, s. 58).

“Sağlıklı bağımsızlık, gencin yaşantısında önemli yeri olan kişilerle ilişkilerini zedelemekten, yaşamını bir yetişkin olarak sürdürebilmek için gerekli olan becerileri elde edebilmesi ve kendini gerçekleştirebilmesidir. Başka bir deyişle, genç insan hem kendi özbenliğine sadık kalabilmeli, hem de yakınlarının beklentilerine cevap verebilmelidir” (Yavuzer, 2005, s. 27).

“Kimlik arayışı da eski kimlik olan ‘ailenin çocuğu’ kimliğinin ergen için yetersiz kalışının sonucudur. Ergen, artık ailenin dışında kazanılacak yeni kimliğini aramak zorundadır, çünkü ergen aslında kendisini aramaktadır, bulacağı yeni kimlik de sadece ‘onu’, ‘kendisi’ni, ‘o olanı’ anlatacaktır. İşte bu kimliği arayışı sırasında alışılmadık, beklenmedik şeyler de yapılabilir” (Atabek, 2002, s. 58-59).

“Ergenlik dönemi, aynı zamanda ‘mahremiyet dönemi’ dir. Mahremiyet, kendine özgü bir saklı dünyası olmak, başkalarından ayrı bir hayat özlemi anlamına gelmektedir. Artık her şey paylaşılmaz, her şey söylenmez, herkese yakınlık gösterilmez. Seçilmiş arkadaşlar çok önemlidir, seçilmiş sırdaşla bütün sırlar paylaşılır ve yalnızlık en büyük korkudur. Ergen, yalnız kalmayı ister, sever ama arkadaşlarından kopmaktan, arkadaşları tarafından dışlanmaktan korkar” (A.g.k., s. 59).

“Cinsiyet kimliği de bu dönemde oluşur. ‘Nasıl bir erkek?’ ya da ‘Nasıl bir kadın?’ olduğu sorusu, yanıtını arar. Bu yanıt da fizik görüntüden, giyim

tarzından, saç modelinden, tutum ve davranışlara kadar uzanan geniş bir alanda aranacaktır. Cinsel davranışlar da bu döneme özgü biçim alırlar, yaklaşımlar, flörtler, ‘çıkma’lar ve ondan sonraları popüler kültüre özgü niteliklerle gelişir” (A.g.k., s. 59).

“Başarı arayışı, bu dönemde öyle önemlidir ki, çevrenin büyük başarısızlık saydığı olaylarda ergen çok ciddi bunalımlara düşebilir. Aile içinde başarı, okulda başarı, seçtiği özel bir alan varsa orada kazandığı başarı, ergen için çok önemlidir ve sonraki yaşamında da etkisini sürdürecektir” (A.g.k., s. 60).

“Kimlik kazanma başarısını gösteremeyen günümüz genci, geri çekilip içine kapanarak çocuksu davranışlar sergileyebiliyor ya da geleneksel ölçütlere karşı çıkarak bohem¹² bir yaşam tarzıyla bir tepki verebiliyor. Bu tepkilerin tümü, ergenin kendisi olma ve kendi belirlediği bir yaşamı sürdürme” ye duyduğu son derece doğal bir arzunun dile getirilmesidir” (Yavuzer, 2005: s. 11).

2.1.2. Ergenliğin Dönemleri

Ergenlik, kendi içerisinde bölümleri ve aşamaları olan bir dönem, bir süreçtir. Bu dönem ve süreçler, ergenliğin başlangıcından sonuna kadar bireyde gözlenir ve devam eder. Ergenliğin gelişim özellikleri diye adlandırabileceğimiz bu gelişim özelliklerinden kısaca şu şekilde bahsedebiliriz;

“*Erken Ergenlik (12-14 yaş):* Erinlik (buluş-puberte) bedensel gelişimin yaşandığı evredir. Bu evre de boy uzaması, kilo artışı, iç organlarda gelişme ve bunlara bağlı fiziksel kapasite artışı görülür. Bilişsel gelişme sonucu somut düşüncenin yerini soyut düşüncenin alması ve yetişkinlikteki cinsiyet özelliklerinin kazanılması da bu evrenin başlıca gelişimsel özelliklerindendir. Ergenin bu

¹² Bohem: Yarını düşünmeden yaşayan, günü gününe, tasasız. <http://www.turkcebilgi.com>

konularda bilgilendirilmeye gereksinimi vardır (Çuhadaroğlu ve ark, 2004, Akt: Yavuzer, 2005, s. 23).

“Orta Ergenlik (15-17 yaş): Bedensel gelişimin büyük ölçüde tamamlanmış olduğu bu evrede ergen daha çok ruhsal alandaki gelişimsel sorunları çözümlmek durumundadır. Arkadaş ilişkilerinin önem kazanması, ergenin kendisini sosyal alanlarda ortaya koyabilmesi, anne-babayla yaşanan otorite çatışması, ayrışma ve bireyleşme bu dönemin başlıca özelliklerindendir (...) (Çuhadaroğlu ve ark, 2004, Akt: A.g.k., s. 23).

“Geç Ergenlik (18-21 yaş): Ergenliğin bu son evresi kimlik gelişiminin tamamlandığı ve kimlik duygusunda bir bütünlüğe erişildiği aşamadır. Meslek seçmek, yaşam biçimini belirlemek, karşı cinsle sevgiye dayalı ilişkiler kurmak, siyasi, felsefi, dini görüşler geliştirmek, grup içinde olabilmek ve bir gruba ait olabilmek, kendine ait bir değer sistemi edinmek de kimliğin kazanılmasında rol oynayan önemli unsurlardır” (A.g.k., s. 25).

“Sonuç olarak ahlak gelişimi, bireyin ahlaki görüşünü toplumsal evrende bireysel yaşantısı ile sınaması ve yaşadığı çelişkiler sonucu da yeni evreler yapılandırması olarak algılanabilir” (Çileli, 1985, Akt: A.g.k., s. 25).

2.1.3. Ergenlikte Bilişsel Gelişim

“Bedensel ve cinsel değişmelerle birlikte ergenler zihinsel yeteneklerinde de değişmeler yaşarlar. Bilişsel gelişim olarak bilinen olgu, ergenlerin yalnız kendilerini, ailelerini, yaşantılarını, arkadaşlarını ve öğretmenlerini değil, dünyalarını görme biçimleri üzerinde uzun süreli etkiler taşır. Ergenlerin tüm düşünme süreçleri değişir, gittikçe artan biçimde geleceğe yönelik ve soyut düşüncelerle ilgili olurlar.

İdealizm kazanır ve cinsellik, ahlak, din gibi konularla ilgili gerçekten kendilerine ait bir değerler takımı edinirler” (Gander ve Gardiner, 1995, s.422).

“Piaget yetişkinleri ve ergenleri çocuktan ayıran özelliğin, gerçek ve olasılık arasındaki farkı bilebilmeleri olduğunu ileri sürer. İlkokul çocuğunun bir probleme en tipik yaklaşım özelliği, olayın ya da nesnenin yakalayabildiği özelliklerini takip edip çeşitli somut-işlemsel beceriler yardımıyla aralarında ilişki kurmaktır. İlkokul çocuğu, problem çözme yaklaşımında maddidir, somuttur ve pratik aklını kullanır. Önündeki algıladığı ve çıkarsayabildiği gerçeğe odaklanır. Kavramsal yaklaşımı zekice ve sembolik değildir. Sadece yakalayabildiği gerçeğin peşinden koşar (....)” (Çelen, 1993, Akt: Yavuzer, 2005, s. 25).

2.1.4. Ergenlikte Kimlik Bunalımı

“Kimlik, ilk çocukluk deneyimlerinin gelişimsel sonucu, uyum sağlama başarılarının bir özeti, kişiliğin yapısal bir düzenlenişi olarak görülebilir. Ve hepsinden de önemlisi, kimlik, benlik imgelerinin ve kişisel ideolojilerin denenip, sınıandığı, seçildiği ve bütünselleştirildiği dinamik bir süreçtir. Ne var ki, yararlı, güçlü ve bütünselleştirilmiş bir kimlik duygusuna ulaşabilmek için birey bir ‘bunalım’dan geçmelidir” (Yavuzer, 2005, s. 41).

“Ergenlik bir bunalım dönemi değildir, normal bir gelişme dönemidir. Bu dönemin ‘bunalım dönemi’ sayılması yanlış bir nitelemedir ve örtük bir suçlamayı içermektedir. Oysa ‘ergenlik dönemi’, insan hayatında hızlı bir yeniden yapılanma dönemidir ve genç için ‘çok yönlü bir arayış evresi’ dir. Çocukluktan erişkinliğe geçerken cinsel açıdan üretici olmakta, bununla bağlantılı olarak da aile kimliğinden çıkıp kendi birey kimliğini aramaktadır” (Atabek, 2002, s. 136).

“Bunalım geçirmekte olan birey, sabit bir yerde duramaz. Ya kendini çocukluktan tümüyle kurtarıp yetişkinliğe adım atmak zorundadır ya da daha önceki dönemlere ait uyum düzeylerine geri dönmek. Birey, meslek seçimi ve eğitim, evlilik ve ideoloji gibi konularda sayısız kararlar alma zorunluluğuyla karşı karşıyadır. Ve giderek kendini daha huzursuz, kaygılı ve gerginliği çözmeye yükümlü hisseder” (Yavuzer, 2005, s. 41).

“Buna karşılık olumlu ve başarılı bir ebeveyn genç ilişkisi, gencin ebeveynle sağlıklı bir biçimde özdeşleşmesini kolaylaştırır. Sıcak, sevecen, eğitici ve sevgi dolu bir ilişkinin baba-oğul özdeşleşimini kolaylaştırdığı pekçok araştırmacı tarafından saptanmıştır” (A.g.k., s. 41).

2.2. Ergen Erkek Çocuğu Etkileyen Çevresel ve Sosyal Faktörler

Ergenlik süreci içerisinde ergen bireyin etkilendiğı çeşitli unsurlar vardır. Bu etkileri çevresel ve sosyal olarak gruplamak mümkündür.

2.2.1. Çevresel Faktörler

Toplumumuzda özellikle maddi açıdan rahat ve eğitimli ailelerin çocuklarına yönelik şöyle bir bakış açısı vardır ki; bu da onların serbest ve rahat bir ortamda yetiştirildiklerine yöneliktir. Bu bakış açısının oluşmasında bu ailelerden gelen çocukların ilerleyen yaşlarında sosyal ortam içerisindeki davranış biçimlerinin de etkisi olduğu görülmektedir. Bu gençlerin bir kısmının davranışları toplumumuza özgürlüklerinin sınırlarını belirlemede zorluk yaşadığını düşündürmektedir.

“Gençlik döneminin en başta gelen psikolojik özelliklerinden bazıları; kişilik bunalımı, isyankârlık, hayatta gaye edinme, sorumluluk duygusunun gelişmesi,

hayatta tatmin arama, macera ve hareket isteği yer alır. Genç evden kopar, çevreye yönelir. Yaşıtlarıyla kaynaşma imkânı bulacağı faaliyetlere yönelir. Hepsinin benzer çabalar içinde olması, buna karşı mizaç ve o ana kadarki yetişme farklılıkları, gençlerde gruplaşmalara yol açar. Bazı gençlerde tedirginlik, kuruntulu olma, zor beğenme, çabuk tepki gösterme, kararsızlık, bencillik, savurganlık ve dağınıklığın artması, süse ve giyim kuşama düşkünlük, dilin değişmesi, müzik zevkinin başkalaşması gibi birtakım davranış değişiklikleri görölmektedir. Gençlerde ortaya çıkan bu davranışlar silsilesi, içinde yaşadıkları sosyal çevre ile iletişim sorunları yaşamalarına neden olmaktadır. Bu durum anlaşıldığı zaman gençlerin yaşadığı bu evre anlaşılmış olur ve çatışma büyük oranda bu anlama vesilesi ile dindirilebilir. Ancak “büyükler” bu arayış döneminde gençlerle yaşanan iletişim probleminde çatışmanın bir tarafı oldukları zaman sorun çözümsüz hale gelmekte ve iki tarafın da canını yakan bir sonuca ulaşmaktadır” (Eminoğlu, 2010, 22.05.2013).

Günümüz gencinin karşı karşıya kaldığı sorunlardan biriside şiddettir. Gençler, fiziki boyuttan çok, kural ve sorumluluk bakımından şiddete maruz kalmaktadırlar. Geniş ailenin içerisinde büyüyen genç, gerek aile içi kuralların getirdiğı şiddete, gerekse özgürlüklerinin kısıtlanması şeklinde bir şiddete maruz kalırlar. Şiddet, ailelerde medya aracılığı ile de yayılmaktadır. Televizyonlardaki programlar, yapılan diziler vb. neredeyse hepsi, gençliğimize şiddeti öğretmekte ve uygulatmaktadırlar. Televizyon izlemenin en fazla olduğı çocuk yaşı 11-14 aralığındadır. Bu dönemde çocuklar, şiddetin egemen olduğı programlar ile yaşamaya, çeşitli şiddet olaylarına tanıklık ederek, sosyal yaşamında da bunlara başvurumaktadırlar.

Şiddete eğilim gösteren çocuk aile içerisinde hemen fark edilir. Hal ve hareketleri, ergenliğinin de verdiğı ruhsal bunalımla birlikte çocuk üzerinde, kolay değişebilen bir ruh hali, öfke eğilimi, duygusal ve dürtüsel kontrol zayıflıklarının ortaya çıkmasına neden olur. Bunun sonucunda, aile içinde pekiştirilen şiddet, genç birey tarafından kabul edilen bir iletişim yöntemi olarak kullanılmaya başlayabilir.

2.2.1.1. Aile İlişkileri

“Çocuğunuz 10-11 yaşlarına ulaşınca kadar, onu tanıdığınızı sanırsınız. Küçük yaştaki çocuklar, belli bir dereceye kadar gerçekten de sizin yaklaşımlarınızı, tutumlarınızı yansıtır; hatta kimi zaman tümüyle size özgü olan bu tavırları, davranışları olduğu gibi taklit ederek, size ait ifade biçimlerini benimseyip kullanırlar” (Yavuzer, 2005, s. 58).

“Aileyi bir bütün yapan, aile geçmişi ve geleceğiyle ortak bir sevinme-üzülme kaynağı yapan ‘güven duygusu’ yerini bir gereksinmeler-beklentiler demetine bırakmaktadır. Bu durumda çocuklar, babayı ve anneyi salt gereksinimlerini karşılaması gereken kişiler olarak görmeye başlamakta, baba ve anne de çocuklarını kendi beklentilerini karşılaması gereken varlıklar olarak algılamaya başlamaktadır” (Atabek, 2002, s. 65).

“Ergenlik dönemine gelindiğindeyse, sizin idealleriniz ve yaklaşımlarınızdan vazgeçmiş gibi görünen, yaşam biçimi sizinkiyle tümüyle ters düşen fakat yine de gereksinim duyduğu anda ulaşılabilir olmanızı, onun yanında olmanızı bekleyen biriyle yaşamınızı paylaşmak zorunda kalırsınız” (Yavuzer, 2005, s. 58).

“Gençlerin “Beni anlamıyorsunuz” çığlıkları genellikle gerçekten doğrudur. Eğer ana-baba, ergenin ne demeye çalıştığını anlamak yerine onu kendilerince doğru yola yöneltmeye çalışırsa, çabalarının büyük bir kısmı boşa gider” (A.g.k., s. 58).

Ergenlik sürecinde genç, ebeveynleri ile sürekli olarak bir ikilem içerisinde bulunabilir. Bir yandan aile ile olan bağımlılıklarını bitirmek isterken, bir yandan da ailenin desteğine ihtiyaç duyabilmektedir. Ergenlik dönemini yaşamakta olan çocukla, zaman zaman aile bireyleri arasında anlaşmazlık ve tartışmalar

yaşanmaktadır. Ebeveyn ile tartışan genç kendine göre her zaman haklı olduğunu savunur. Sosyal yaşam ve günümüzdeki toplumsal kurallar değişkenliği nedeni ile kendisini ebeveyninden daha doğrucu ve kuralcı zannedebilir. Ergen gençlerin çoğu, yaşının küçük, deneyimsiz, tutarsız bir birey olduğunu kabullenmekte zorlanır. Bu durum kendine olan özgüvenlerinin yüksek olmasıyla ilişkilidir.

Aile içerisinde yapılan tartışmalar sonrasında genç birey çözümü agresifleşmekte veya tam tersine içine kapanmakta bulunmaktadır. Böyle bir durum karşısında ebeveynlerden uzaklaşan genç, aynı mekân içerisinde ailesi ile yabancılaşabilir veya yalnızlaşabilir. İletişim kurmakta güçlük çeken genç, aile dışına dönmeye başlayabilir. Fakat böyle bir durumda genç dışarıdan gelebilecek en ufak bir tehlikeye dahi açıktır ve savunmasızdır. Çünkü genç birey böyle bir ikilem ve karamsarlık yaşadığı bir dönem içerisinde tutarsız ve bilinçsiz davranabilir.

“Ergenlik çağındaki çocuğun artık büyüdüğü, kendini kurtardığı, yetişkinlere muhtaç olmadığı zannedilirse de, bu dönem, çocuğun anne ve babasının özel ilgisine ihtiyaç duyduğu buhranlı bir dönemdir. Ergen, geçirmekte olduğu krizi atlatmak, biyolojik ve psikolojik yapısında meydana gelen değişiklikleri anlamak için yetişkinin rehberliğine ve yardımına ihtiyaç duyar, anlayış bekler, dertleşmek ve sohbet etmek için fırsat arar” (Razon, 22.05.2013).

“ Genç-aile anlaşmazlığını yansıtan 16 yaşında, lise 1.sınıf öğrencisi erkek ergene ait bir örnek;

Arkadaşımda kalmak istiyorum. Engelleniyorum. Kısıtlama var. Düzenli değilim. Odam dağınık. Kaldır diyorlar. Ben de ne de olsa sabah giyeceğim diyorum. Pantolonumu çıkarttığım zaman eğilip almıyorum. Bir kenara itekliyorum. Ben o kadar düzenli olsam pantolonumu bulamam. Programsız yaşamayı tercih ediyorum.

Uğraşmıyorum bazı şeylerle. Ailevi yaşam, düzen bana göre değil. Heavy metalcıyım. Bu arkadaş grubu (müzik grubu) içinde yaşamak istiyorum. Bizde 'kollektivizm' var. Bir bardak birayı herkes içer. Komünal yaşamda para önemli değil. Kitap okur, müzik dinler bu insanlar. Black Metal dinliyoruz. Bana arkadaşlarımda kalma, uzak bir yere gitme, tatil yapma imkanı vermiyorlar. Bizim Satanistlerle ilgimiz yok. Onlar mezar başında bakire kedi kanı içerek şeytana tapınıyorlar. Sınırsız özgürlük diyorlar” (Yavuzer, 2005, s. 61).

Genç bireyin, ebeveynlerine karşı gösterdiği bir takım tutumlar vardır. Bu tutumlar olumlu olduğu kadar olumsuz biçimde de şekillenebilir. Bunlardan birisi isyankârlıktır. İsyankârlık, çocuğun ilk bağımsızlık dürtülerinin hareketlendiği, kıpırdandığı an olarak tanımlanabilir. İsyankârlığın büyük bölümü, çocuğun anne-babasından farklı bir kimlik oluşturma çabasına girdiğinde ortaya çıkmaktadır. Ergen birey, bir süre sonra anne ve babasının davranışlarını onaylamaz hale gelir ve bu durumda kendi hal ve hareketlerinde, aile bireylerinin onayına gerek duymaz hale gelebilir. Bu dönemin rahat geçebilmesi önemlidir. Bunun için, ergen birey ve ebeveynler karşılıklı bir uyum süreci yaratmak zorunda kalabilmektedirler.

Aileleri ile uyum sürecinde bulunan, bu süreci olumlu veya olumsuz yönleri ile yaşayan ergen erkek çocuklar, karşılaştıkları durumlar karşısında sergiledikleri tutumlar ele alındığında şu yorumlarda bulunmuşlardır;

“ Anneme karşı nasıl davranmam gerektiğinden hiçbir zaman emin olamıyorum. Bazen adam öldürmemi bile görmezlikten gelecekmiş veya hoş karşılayacakmış gibi; ama kimi zaman da en küçük bir şeyi kaldıramıyor, hemen sorun çıkartıyor” 14. E. (Yavuzer, 2005, s. 69).

“ Annem-babam hakkında en çok hoşuma giden şey, hata yaptıklarında, haksız olduklarında bunu kabul etmeleri” 16. E. (A.g.k., s. 69).

“ Annem hep elbiseme karışır. Kötü olmuş bu ne diyor. Sinirleniyorum. Onun dediğini giymiyorum. Karışmamasını istiyorum” 16. E. (A.g.k., s. 46).

“Çocuklarımıza yaklaşımlarımızda oldukça açık fikirli ve hoşgörülü olduğumuz için, her zaman kendimizle gurur duyduk ve onların buna saygı duyacaklarına inandık. Bunun yerine, kendi aşırı tutucu, tepkisel görüşlerini büyük bir övünç kaynağı yapıp sergilemek için her fırsatı değerlendiren biriyle yaşıyor gibiyiz. Bizi özellikle sinirlendirmek için bu şekilde davrandığından eminim” 51 yaşında bir baba” (A.g.k., s. 63).

2.2.1.2. Arkadaş İlişkileri

“Gencin olumlu arkadaş ilişkisi kurmadan topluma açılması beklenemez. Bu bakımdan arkadaşlık ilişkileri toplumsal ilişkilere öncülük eder. Arkadaşlarca aranmak, beğenilmek ve benimsenmek benlik saygısının önemli bir koşuludur. Genç bu ilişkilerde, giderek zekâsıyla, spor ve sanat yetenekleriyle kendisini kanıtlar. Yardımlaşarak, paylaşarak, duygusal alışverişe girerek dostluk bağları kurar. Kendi kişiliğini sınar ve geliştirir” (<http://www.biaile.com/detail.asp?id=222>, 26.05.2013).

“Arkadaşlar, mahalleden, okuldan, ya da büyük ailelerin arkadaş çocukları arasından seçilirdi. Bu da hem arkadaş sayısını belirlerdi, hem arkadaşlar aileler tarafından tanınırdı, gerektiğinde de bu arkadaşlıklar gözlem altına alınabilirdi” (Atabek, 2002, s. 127).

“Arkadaşların günümüzdeki etkilerini arttıran önemli bir etken de ailelerin çocuklarıyla olan ilgilerinin kaçınılmaz olarak azalması oldu. Anne babanın ikisinin birden çalışması, uzayan çalışma saatleri, çocukların kendi başlarına geçirdikleri süreyi uzattı, bu da arkadaşlara ayrılan zamanın artmasıyla sonuçlandı” (A.g.k., s. 127).

“Ergenlik döneminde arkadaşlar gencin yaşamında büyük bir rol oynamaya başlar. Bu dönemde gencin daha az “aile merkezli”, buna karşılık daha çok “arkadaş merkezli” olduğu görülür. Arkadaşla geçirilen zaman, evde yetişkinlerle geçirilen zamanın ortalama iki mislidir. Genç, arkadaş aracılığıyla diğer insanlarla anlaşmayı ve bir gruba uyum sağlamayı öğrenir. Arkadaş standartları artık, anne-baba standartlarının önünde gelmeye başlar” (Yavuzer, 2005, s. 74).

“Arkadaş grubuna giren genç, artık hem birey, hem de topluluğun eşit bir üyesidir. Kısaca genç, erişkin dünyasına adım atmaktadır. Arkadaşlık kurmak ve sürdürebilmek başlı başına bir başarı, ruh sağlığının bir ölçüsüdür. Ailesine aşırı bağımlı, güvensiz bir çocuk okulda başarılı olabilir ama arkadaşlık kurmada yetersiz kalabilir. Çocuğun karşı cinsle arkadaşlık kurabilmesi için önce kendi cinsinden yaşıtlarıyla arkadaşlık kurabilmesi gerekir. Bu bakımdan arkadaşsızlıktan yakının ya da hiç arkadaş aramayan bir gencin önemli sorunları olduğu hiç duraksamadan söylenebilir. Çünkü toplumsal yaşamda kendi kendine yetebilmek olanaklı değildir” (<http://www.biaile.com/detail.asp?id=222>, 26.05.2013).

“Bu dönemde gençler, akranların birbirlerini değerlendirmesinde, birbirleri hakkında bir yargıya varmasında fiziksel görünümün büyük bir rol oynadığını bilirler. Ergen için fiziksel görünüm fazlasıyla önemlidir. Çekici bir görünüme sahip gençlerin genellikle daha popüler oldukları bilinen bir gerçektir” (Yavuzer, 2005, s. 74).

“Ergenler özellikle bilerek ve isteyerek ellerinden geldiği kadar ailelerine ait olmamaya çabalasalar da, yine de oldukça yoğun bir biçimde bir yerlere ait olma gereksinimi duyarlar. Bir grup tarafından kabul edilmek, onay görmek gençlerin bir yere ait olduklarını hissetmelerine yardımcı olur ve onlara güven duygusu yaşatır. Akran grubu bir anlamda toplumsal onay alma yeridir” (A.g.k., s. 75).

“Gruplar gençlerin rast gele bir araya geldikleri topluluklar değildirler, onları bir arada tutan ortak özellikler vardır. Her genç istediği gruba kolayca giremez, çünkü grubun yazılı olmayan kuralları vardır. Bir grup; lideri ve üyeleri olan bir birliktir. Küme içinde bir dayanışma, birlik, işbölümü ve üyelere ayrı beklentiler vardır. Kümeden çıkmak kolay kümeye girmek zordur. Ancak hiçbir genç çok önemli bir neden olmadan kümenin dışında kalmak ya da kümeden atılmak istemez çünkü bir gruba dâhil olmak bir saygınlık göstergesidir. Grup aynı zamanda gencin geldiği toplumsal sınıfın bir uzantısıdır. Ortak yönleri olanlar kümeleşirler” (<http://www.biaile.com/detail.asp?id=222>, 26.05.2013).

Özetle, arkadaş grupları, ergenlikte önemli bir yere sahiptir. Olumlu ve olumsuz yönlendirmelere sebep olabileceği gibi, bireyin benlik gelişimi için de, kendi içerisinde örgütsel bir işleve sahiptir. Bu işlevler bireye kendine özgü oluşturacağı kimlikte hayatı boyunca kullanacağı kalıcı etkiler bırakmaktadır.

“Bütün bu gelişimler, gençlerin her zamankinden daha çok ‘kendi yöntemini’ başarmalarını gerektiren, gençler dış etkilere her zamankinden daha açık duruma geldi. Bütün bunlar da, arkadaşların ve arkadaşlığın önemini arttırdı” (Atabek, 2002, s. 128).

2.2.1.3. Eğitim İlişkileri

“Çocuğunuzun günlük yaşamının yaklaşık üçte biri okulda geçer. Ailenin dışında, çocuğunuzun arkadaşlıklarını, başarılarını ve başarısızlıklarını biçimlendiren en önemli kurumlardan biri okuldur. Ancak, burada dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta, okul ve yetişkinlik yaşantısının her zaman paralellik göstermemesidir. Okul yıllarında ders başarısı orta olan, hatta gerektiği kadar uyum sağlayamayan, buna karşılık, yaşam başarıları yüksek olan çok sayıda genç vardır” (Yavuzer, 2005, s. 80).

“Okul sorunları içerisinde ilk sırada akademik başarısızlık yer almaktadır. Bu anlamda başarısızlığı ergenin mevcut potansiyeli ile okulda sergilediği başarı arasındaki farklılık olarak tanımlayabiliriz. Bu durumda ergenlerin okul başarıları, gerçekte gösterebilecekleri performanslarının altında bir düzeyde seyreder. Ergenlik dönemiyle birey, çocukluktan yetişkinliğe doğru bir yol almaktadır ve bu yolda geçici aksamaların olması doğal karşılanabilir. Bu geçiş sürecinde ergen, derslerine eskiye nazaran daha az ilgi göstermekte ve bu durum başarısında gerilemelere yol açabilmektedir” (<http://www.biaile.com/detail.asp?id=227>, 26.05.2013).

Ergen birey, ailesiyle çatışma halinde olduğu gibi, okulda da öğretmenleri ile ve kendisine baskıcı kurallar olarak algıladığı diğer bütün durumlar ile çatışma halinde olabilir. Sınıflarda öğretmenlerine karşı gelen, kurallara uymayan, dersleri düşük bunun yanında okula; eğitim mekânından çok arkadaşlarıyla vakit geçirmek için gelen öğrenciler günümüzde, özellikle de kırsal kesimde ve kalabalık yerleşim alanlarında bulunan devlet okullarında yüksek oranda gözlenebilmektedir.

“Bunun yanında öğretmenler, büyüyen, gelişen bireyler olarak öğrencilerin yalnızca akıldan, düşünceden oluşmadığını, onların bedenleri, duyguları, coşkuları, tutkuları ve gerçekleştirmeye çabaladıkları amaçların da olduğu unutmamalıdır.

Ortaokul ve lise öğrencilerinin hem okul başarıları hem de kişilikleri, bir arada gerçekleşen tüm bu büyüme süreçlerinin etkisinde kalır” (Yavuzer, 2005, s. 80).

Bahsi geçen bu durumlar; çevre özelliklerine, eğitim kurumunun kural, yapı ve işleyişine, okul-aile işbirliğine ve öğrencilerin davranışlarına göre değişebilmektedir. Değişen bu etmenler karşısında öğretmenlerin bir kısmı, gerek gün içerisindeki çalışma şartlarına gerekse kişisel, onları mutsuz eden problemlerinden kaynaklanan durumlara bağlı olarak, öğrencilere olumsuz bir tavır sergileyebilmektedirler. Yaşanabilecek bu durumlar; öğretmenlerin konu ile ilgili rehberlik faaliyetlerinde bulunması, aile ile iletişim sürecinde birlikte hareket etmesi ve öğrenciye yapılabilecek, onun psikolojik ve sosyolojik yönden destek alabileceği ortak çalışmalar ile iyileştirilebilir.

Ergenlik dönemindeki gençlerde davranış bozuklukları görülmesi olağandır. Okullar bireydeki olası davranış bozukluklarının gözlenebildiği, durum hakkında gerekli müdahalelerin yapılabileceği bir ortam olma özelliği ile bir eğitim kurumu olmanın yanı sıra iyi bir sosyalleşme ve kültürleşme ortamı özelliklerini de içerisinde barındırır. Öğrencilerin davranış bozukluklarının temelinde, öncelikle insanlarla girdikleri olumsuz etkileşimler, yetersiz aile desteği ve olumsuz çevre faktörlerinin yer aldığı söylenebilir. Bu gibi durumların yaşanabildiği ve özellikle kırsal kesimlerde bulunan devlet okullarında, öğrencilerde davranış bozukluklarının ortaya çıkma olasılığı yükselmektedir. Fakat bu durum, bütün kırsal kesimdeki devlet okullarının veya kalabalık nüfuslu yerleşim birimlerindeki okulların, aynı özelliklerde ve yapıda olduğunun bir göstergesi olamaz.

“Öğrencilerimiz doğru dediğimiz değerleri, doğru dediğimiz yanıt ve yöntemleri öğrenmek zorunda değildirler. Öğrenme bireye dışarıdan aktarılacak bir şey değil, bireyden doğacak olan kendi varoluşudur. Yani insanın kendini

keşfetmesidir. Bireyin gelişimini besleyecek yenilikçi ve yaratıcı kültür herkesin hakkıdır” (Sungur, 2001, Akt: Yavuzer, 2005, s. 81).

2.2.1.4. İş İlişkileri

Ülkemizdeki toplumsal sınıflar, kentliler, varoşlar vb. kesimler göz önüne alındığında, belirgin bir ekonomik fark ve bu farkı yaşayan aileler ve bireylerden söz edebiliriz. Çocuğun iş yaşamı dediğimizde, öncelikle çalışan çocuk kavramını ve çocuğu çalışmaya iten nedenleri irdelemek gerekmektedir.

Özellikle kent kırsalına baktığımızda çocuklar, ekonomik açıdan yetersiz bir ailenin üyesi konumundadır. Elverişsiz yaşam şartları ve ailesinin, çocuğun taleplerine cevap vermekte yetersiz kalması, çocuğu erken yaşta çalışmaya iten nedenler arasındadır. Bunun yanı sıra yine kırsal ve kentin bazı kısımlarında da görülebilen; tatillerde veya hafta sonlarında, çocukların harçlıklarını çıkartmak için çalıştıklarına sıkça rastlayabiliriz. Bu durumda çocukların kendilerini birer yetişkin gibi hissedip, sorumluluk bilincinin başlangıcında oldukları dönemlerde, hobi olarak yaptıkları işlerden bahsetmek mümkündür.

Bu kavramdan yola çıkarsak, ülkemizde özellikle araştırma çevremizi oluşturan kırsal alanlarda istisna olan durumlar dışında genellikle ailelerin ekonomik düzeylerinin düşük olduğunu ve aile bireylerinden neredeyse hepsinin şehir hayatının zorlukları ve maddi külfeti karşısında ezilmemek için çalışmak zorunda olduğunu söyleyebiliriz. Çalışılan mesleklerin ve iş alanlarının genellikle çok kaliteli ve statü veren meslekler olmadıkları gözlemlenir. Bu aileler genellikle işçi ailelerdir.

Bunun yanında eğitim hayatında başarılı olamamış ve eğitimden mutsuz olan çocuklar, erken yaşta iş hayatına atılmak ve çalışmak istemektedir. Okul hayatını

başarısızlığı nedeniyle yarıda bırakan çocuğun çalışmak istemesinde; ailesinden beklentilerinin azalması, ebeveynlerinin eğitim hakkındaki beklentilerini karşılayamayan çocuğun tepki çekmesi veya ailenin çocuğun maddi isteklerine yeterinde cevap veremiyor olması gibi nedenler bu durumun başında gelir.

“Çocuğun çalışmasını belirleyen faktörler arasında hızlı nüfus artışı, çocuk ve genç nüfus oranının yükselmesi de önemli bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır. Hızlı nüfus artışı ve ülkemizdeki genç nüfusun yoğunluğu gerek bu nüfusun refah hizmetlerinden yararlanabilme olanaklarını azaltarak, gerekse çok çocuk sahibi olmanın aile bütçesini zorlaması nedeniyle, çocuk çalıştırılması sorununa yol açmaktadır” (Zeytinoğlu, 2001: 85-86, Akt: Özalpuk, 2006).

Günümüz ergen çocukları arasında eğitim; kent kırsalında daha yüksek oranda görülmekle birlikte, yaşamlarında önemli bir nokta teşkil etmez. Bu çocukların aileleri ise genellikle tam tersine, çocuklarının eğitimlerinde başarılı olmaları konusunda bir tutum gösterirler. Bunun nedeni çocukların okul yaşamından mutsuz ya da isteklerine cevap verememe durumu olabilir. Bunun sonucunda çocuklar erken yaşta çalışmaya yönelebilmektedir. Bu oran, büyük kentlerin düşük gelirli mahallelerinde daha da büyümektedir.

Kent kırsalında yaşayan ergen çocuk, eğitime harcayacağı zamanı; gelecek garantisi bile henüz belli olmayan herhangi bir iş alanında değerlendirme arayışına girebilmektedir. Bu çocuklar için iş sahaları oldukça dardır. Başlangıçta; çırak, yardımcı vasfıyla işe başlayan çocuklar, bakkal, market, berber, yemekhane, pazar veya farklı esnaf kökenli işlerde çalışmaktadırlar.

Takip eden yıllarda ise, işin sanayi boyutu ortaya çıkmaya başlamaktadır. Ergen genç, özellikle otomotiv, inşaat, makine, güvenlik gibi sektörlerde iş olanağı

bulabilmektedir. Bu dönemde meslek edinilen işlerin kalıcılığı ve sürekliliği yoktur ve sıklıkla iş değişiklikleri yaşanabilmektedir.

Günümüz gençlerini, eğitim hayatından vazgeçmiş, iş hayatında süreklilik gösterememiş ve bu şekilde düzensiz bir tutum sergileyebildiklerini görmek mümkündür. Bu gençler geçimlerini ailelerinden sağlamaktadırlar. Ekonomik güçlük çeken aile bu sefer de ergen bireyle maddi bir çatışma içerisine girebilmektedir.

Bu durum karşısında yeni bir kargaşa çemberi içerisine giren çocuklar çalışmadıkları için günlük faaliyetlerini arkadaş çevrelerinde geçirmektedirler. Bu gençlerde; kahvehane kültürü ve şans oyunlarına olan ilgi yüksek seviyelerdedir. Ekonomik özgürlükleri sınırlı olan gençler; genellikle aileden para talep etmekte, arkadaşlarından borç istemekte veya yevmiye karşılığı günlük işlerde çalışarak hayatlarını sürdürmektedirler.

Ergen gençlerimizin iş hayatında olumlu gelişen olaylar da vardır. Bu gençlerin de iş hayatındaki başlangıç noktası diğerleri ile aynıdır. Bu nedenler, temelde ailelerin göç etme nedeninin de temelinde yatan yoksulluk olgusudur. Yoksulluk ailede bireylerin tümünü çalışmaya iter. Çalışmak zorunda olan ergen birey bu noktada bir seçim yapar ve bunun sonucunda, eğitimi veya iş hayatını düzenli ve planlı bir şekilde devam ettirmeye başlar. İş alanı olarak aynı olmakla beraber, mesleğin ahlaki kurallarına uyum sağlamak bu gençleri, diğerlerinden ayıran farklı bir özelliktir. Bu şekilde çalışan gençler genellikle çekirdekten yetişirler ve ileride kendi dükkânları veya ustalık yapabilecekleri mesleklerinin sahibi olurlar. Bu durum, okulu bırakmış ama çalışan çocuklar için olumlu ve garantili bir yoldur.

Öte yandan bu gençleri; tamamen olumsuzluklar çerçevesinde yaşayan, işsiz olarak nitelendirebileceğimiz gençlerimiz ile karşılaştırma yaptığımızda arada sadece

iş disiplini ve sorumluluk alma arasındaki farkın ortaya koyduğu sonuçları görmüş oluruz. Burada ergen bireyimizin iş yaşamıyla ilgili, okul, okul sonrası hayat ve okul yerine tercih edilen iş yaşamının, ergen bireyimizin tutum ve davranışları neticesinde nasıl şekillenebileceğini görebiliriz.

2.2.2. Sosyal Faktörler

Sosyal çevre, ergen bireyin günlük yaşantısının bütünü oluşturur. Çocuk gününün büyük bir bölümünü sosyal ortamlarda geçirir. Sosyal ortam, ergen bireyin benlik kavramını kazandığı, kimlik ve kişilik oluşumunun gerçekleştiği yaşam ortamıdır. Bu çevre, bireye olumlu ve bir o kadar olumsuz tavır, davranış ve tutumlar kazandırabilir. Bu kazanımlar, gelişim dönemi içerisinde yerleştiği için hayatı boyunca devam edecek olan ve yaşam şekline yerleşecek olan davranışlar oluşturacaktır.

Araştırmamızın bu bölümünde, sosyal çevre ve sosyal çevreye etki eden faktörler irdelenecektir. Okul, flörtler, televizyon, internet, sosyal medya, popüler kültür, giyim-kuşam vb. kavramların bütünü, sosyal çevrenin içerisinde yer almaktadır. Bu kavramlar ergen bireyin, ikili ilişkilerinden, karşı cinsle olan duygusal altyapılı ilişkilerine, grup ilişkilerini, kendini ifade edebileceği ve tanımlayabileceği bütün yan alanları kapsamaktadır.

2.2.2.1. Karşı Cins ile İlişkiler

Ergen çocuk için karşı cins yani kızlar her zaman bir etken ve bireyde kendini ifade etme unsuru olmuştur. Ergen çocuk, giyiminden saç stiline, konuşmasından fiziksel görünümüne, tavırlarından duruşuna kadar bütün kişisel özelliklerini, karşı cinsi etkilemek için kullanabilmektedir. Öncelikle kız-erkek ilişkisinin çocukta ne zaman ve nasıl başladığına değinmek, konunun bu kısmında açıklayıcı olacaktır.

Ergenlik döneminin ilk yıllarında arkadaşlık genellikle geçicidir. Küçük gruplar içerisinde birtakım etkinlikleri paylaşmaya dayanır. Ergen olgunlaştıkça, bu arkadaşlıklar daha cana yakın, güçlü duygusal bağlara sahip ve daha uzun ömürlü olmaya başlar.

“13-14 yaşlarında ilk kız-erkek arkadaşlığı, çoğunlukla ilişkinin büyük bir bölümünün ergenin zihninde yaşandığı bir tür oyun niteliğindedir. Bu ilişkiler genellikle birtakım yenilikler keşfetmeye dayanan kısa süreli ve yüzeysel deneyimlerdir. Bu yaş grubundaki bir çift okulda birlikte yemek yiyebilir fakat nadiren yalnız kalabilmek için ciddi bir girişimde bulunur” (Yavuzer, 2005, s. 76).

‘İlk aşk’ kavramı; küçük yaşlarda da ortaya çıkabilmesine karşın, daha çok ergenlik çağında kendini gösteren önemli özelliklerinden birisidir. İlk aşk denilen macera genellikle, karşı cinse duyulan bazen karşılıklı, bazen de platonik olan bir bağlanma halidir. Bu konunun ergen bireyler üzerindeki etkileme-etkilenme hallerini göz önüne alacak olursak, genellikle ilk aşk macerasında dış görünüşün önemi büyüktür. Dış görünüş, kız-erkek ilişkisi başlangıcında ilk kıvılcımın hissedildiği süreçtir. Birbirleri hakkında hiçbir bilgiye sahip olmayan ergenler birbirlerini ilk olarak dış görünüşleri ile tanırlar.

“ Psikanalitik bakış açısına göre, gelişimin psikoseksüel dinamikleri her iki cinsiyette farklılık gösterir. Erkek ergenin tüm enerjisi fiziksel dünya üzerinde kontrol kurmaya yönelmiştir. Buna karşın kız ergen, derin duygusallık, romantizm yaşamaktadır. Erkek dış dünyayı yönetmeye çabalarken kız, ilişkilerle ilgilenmektedir” (A.g.k., s. 76).

Gençler, genellikle grup içerisinde bir takım şeyler yaparak grup içerisinde olmayı tercih ederler. Bunu yanında grup dışında birlikte zaman geçirmek istemeleri,

yalnız kalmak istemeleri, birbirlerine ciddi bir duygu beslemekten çok, grup arkadaşları tarafından dikkat çekmek adına yapılır. Bunu yanı sıra her birey kendini hemcinsinin yanında daha rahat ve özgür hissetmektedir. Kızlar ve erkekler, hemcinsleriyle birlikteyken, zamanlarının büyük bir bölümünü karşı cinsleri hakkında konuşarak geçirirler. Karşı cinsle arkadaşlık, cinsellik adına tatmin amacı gütmeyen, sadece ergenin kendini tanıması için izlediği yollardan biri olarak görülür.

Ergenlik dönemi; gençlerin birbirlerini etkileme noktasında çaba gösterdikleri en etkin dönemdir. Özellikle bu çaba giyim kuşam ve karşı cins tarafından odak noktası olma ve beğeni kazanma olarak şekillenir. Bu dönemdeki gençler giyime özel bir ilgi duyarlar. Bunun nedeni genç bireylerin kendi aralarında fiziksel görünüş ve tarzları ile daha fazla ortaya çıkıyor olmasıdır. Özellikle kent kırsalında bu durum daha da üst sınırlardadır. Giyim, gençler arasında bir iletişim aracı durumundadır. Karşı cinsle iletişime geçmek isteyen genç bunu öncelikle giyimine ve tarzına yansıtır. Bunun yanında arkadaş grupları içerisinde de etkileşim ve giyim konusunda fikir alışverişleri sıkça yaşanmaktadır. Genç birey giyimi söz konusu olduğunda, etrafındaki eleştiriler açıktır ve özellikle bu eleştiriler, gencin beğendiği veya takdir ettiği bir kaynaktan geldiğinde oldukça yapıcı olmaktadır. Oluşan bu etkenler doğrultusunda genç bir tarz edinme arayışına girer. Bu tarzın oluşumunda arkadaş çevresi oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Giyimiyle dalga konusu olabilme olasılığı yüksek olan genç, yine giyim tarzı ile etrafında göz dolduran, adından söz ettiren ve farkındalık yaratan bir konuma da yükselebilir.

Kırsal kesimde yaşayan gençlerin tarzlarına olan ilgileri oldukça yüksektir. Bu gençlerde taklit ve örnek alma gibi durumlar sıkça görülebilmektedir. Bu durumun diğer bir nedeni de gençlerin içerisinde bulunduğu maddi durumdan kaynaklanır. Giyim için ayrılan bütçe gençler arasında farklılık gösterebileceği gibi bu durumun giyimlerinde de farklılık yaratması oldukça doğaldır. Her birey ekonomik gücü doğrultusunda giysiler alabilmektedirler. Fakat bu durumun istisna halleri de vardır. Kent kırsalında yaşaması yanı sıra maddi durumu gayet iyi olan

gençler de vardır. Bu gençlerin gayet pahalı markalardan giyindiğini göz ardı etmek mümkün değildir.

Sonuç olarak günümüz gençleri giyimi karşı cinsi etkilemek ve hemcinsleri arasında sosyal bir statü sahibi olmak için kullanmaktadırlar. Bununla birlikte içerisinde bulundukları çevre, aldıkları eğitim, ekonomik düzeyleri de giyimlerine etkisi bulunan önemli faktörler arasındadır.

2.2.2.2. Televizyon

“ Radyodan televizyona geçişin ilk dönemlerinde de TV ortak izlenen bir aygıttı. Salondaki TV’yi ailenin tümü izliyor, program seçimleri anlaşmazlık nedeni olsa da bir orta yol bulunuyordu ya da evde egemen olanın dediği oluyordu. Sonradan evlerin ‘ikinci televizyonu’ çıktı. [...] Çünkü televizyon artık ‘olmaza olmaz’ bir gereksinme olmuştu ve evde yaşayan herkes ‘kendi istediği programı’ izlemeyi bireysel hakkı kabul ediyordu” (Atabek, 2002, s. 66).

Günümüzde iletişim araçlarından birisi olan televizyonun çocuklar ve özellikle de ergenler üzerindeki etkileri, uzun zamandır psikologlar ve diğer ilgili bilim dalları tarafından incelenmektedir. Kitle iletişim araçları ile ergenlik dönemindeki çocuğun gelişim davranışları arasında belirgin bir ilişki vardır.

Televizyon; günümüz gençliğinin, sanal ortamdan sonra kullandığı ikinci önemli üründür. Televizyon, gençlerin boş zamanlarını doldurdukları, film, eğlence, spor gibi etkinlikleri seyredebildikleri ve günümüzde önemli bir yeri olan tüketim araçlarından birisidir.

Günümüzde neredeyse bütün evlerde en az bir televizyon bulunmaktadır. Bu oran kalabalık ve ekonomik düzeyi nispeten biraz daha iyi ailelerde birkaç televizyona çıkmaktadır. Ülkemizde özellikle çocuklar evde geçirdikleri zamanın büyük bir bölümünü televizyon başında geçirmektedirler. Bu süre yaklaşık 4 saat kadardır. Bu süre zarfında televizyona maruz kalan çocuk, televizyondan olumsuz mesajlar alabilmektedir. Televizyon günümüz gençleri üzerinde saldırgan davranışlara ve şiddete yol açmaktadır. Televizyondaki programların büyük bir bölümü, Türk aile yapısına uygun olmayan şekilde yayınlar ve programlar sunmaktadırlar.

Televizyonlarda her gün rastladığımız şiddet içerikli programların, toplumu şiddete karşı duyarız hale getirdikleri görülmektedir. Bunun sonucunda özellikle ergen gençlerimizde suç oranı artmakta ve saldırgan davranışlı gençlerimiz toplumda çoğalmaktadır. Saldırgan davranış olarak, kimi zaman doğal ortamda sergilenen davranışlar, kimi zamanda çocuğun oyuncağına şiddet göstermesi, ölçüt olarak alınmaktadır. Ülkemizde yapılan genel anket ve araştırmaların da, ekranda izlenen şiddetin, saldırgan tutum ve davranışları arttırdığı ortaya koyulmaktadır.

“ Yurtdışında yapılan çalışmalar, çocukların günde ortalama 2,5-6 saat televizyon izlediğini ortaya koymuştur. Türkiye’de de çocukların, ortalama 4 saat televizyon izlediklerini ortaya koyan araştırma bulguları mevcuttur. Çocukların bu kadar yoğun şekilde maruz kaldıkları; onlara oldukça açık ve net mesajlar sunan televizyonun pek çok farklı alandaki etkileri ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Araştırmaların en çok yoğunlaştığı alan, televizyonun saldırgan davranışlar üzerindeki etkisidir. Bunu takiben, zihinsel ve dil gelişimine etkileri ile sosyal ve cinsiyet rollerine etkileri araştırılmaktadır.” (Gündüzalp, 2011).

Ergenler ve 2-3 yaşının üzerindeki bütün çocuklar televizyon ve diğer medya unsurlarını günde 1-2 saatten fazla kullanmamalıdır. Bunun yerine ergen çocuk,

kitap okumalı, spor yapmalı ve ev dışı etkinliklere katılmalıdır. Arkadaşları ile konuşmak, gezmek, ders çalışmak veya ev işlerine yardım etmek gibi etkinliklere katılmalıdır. Bu süreçte ebeveyne düşen gözlem ve görevler de vardır. Bunlardan en önemlisi, çocuğun televizyon izlemeden önce ebeveynin izlenecek program hakkında ön bilgi sahibi olmasıdır. Önceden bilgi sahibi olmak; çocuğun şiddet, küfür, seks, alkol, sigara veya uyuşturucu kullanımı gibi konuları içeren programlara maruz kalmasını önleyebilir.

Televizyon seyredirken, ergen bireye eşlik etmek, ortak zevkler doğrultusunda programlar izlemek ve ergen bireyleri bu şekilde yönlendirmek, ebeveyn-çocuk arasında iletişimin güçlü ve sağlıklı olmasına neden olacaktır. Diğer önemli bir nokta ise çocuğun izlediği medya unsuruna karşı sorgulayıcı ve eleştirisel olabilmesidir. Bu nedenle ergen bireye, medyayı bilinçli kullanmanın yollarının öğretilmesi gereklidir. Günümüz eğitim programlarında seçmeli ders olarak yer alan ‘Medya Okur Yazarlığı’, çocukların yönlendirilebileceği ders programları arasındadır.

Televizyonun gençleri etkiledikleri faktörlerden biriside giyimdir. Gençlerin izledikleri diziler, klipler veya programlar, ekranda öne çıkan karakterler gençlerin giyim stillerine oldukça güçlü bir etki yapmaktadır. Özellikle genç kızların sevdiği karakterler erkekler için model durumunda olabilmektedir. Beğenilen karakterin giyim tarzı, saç modeli, tavrı erkekler arasında taklit veya üslup olarak alınmakta ve sıkça kullanılmaktadır. Bu durumun yanı sıra televizyondaki reklamlardan, mağaza kampanyalarından vs... etkilenmenin yanı sıra kendine özgü yepyeni bir tarz oluşturan bireyler de vardır. Bu durumda gençleri, sadece taklitçi ve izlenimci bireyler olarak nitelendirmek yanlış olur.

Sonuç olarak; televizyonun birey üzerinde model olma konusunda ciddi bir etken olduğu açıktır. Bireylerin televizyondan sosyal ve kültürel iletişim açısından

olumlu ve olumsuz sonuçları gözlenebilmektedir. Ebeveynlerin; genç bireylerin televizyon üzerinden oluşan seçimlerinde, kararlarında ve tutumlarında destek göstermeleri, genç bireylere medya ve görsel iletişim bilincini aşılama ve olumlu pekiştirmelerle yönlendirmeleri gerekmektedir.

2.2.2.3. İnternet ve Sosyal Medya

İnternet ve sosyal medya günümüz gençlerinin televizyondan sonra en çok kullandıkları kitle iletişim araçlarıdır. Yapılan araştırmalarda internetin çok önemli bir keşif ve yararlı bir erişim olduğunun bilinmesi ile birlikte, yanlış kullanımda çok büyük zararlar getirebileceği de bilinmektedir.

“İnternet bilgi çağının en önemli iletişim aracı olarak kabul edilmektedir. Erişkinler için olduğu kadar, çocuk ve gençler için de dünyayı keşfettikleri, eğlenerek öğrendikleri zengin ve etkileyici bir eğitim kaynağıdır. Türkiye’de her 3 kişiden 1’nin ve dünya nüfusunun da %25’ nin internet erişimi olup her geçen gün kullanımı daha da yaygınlaşmaktadır. İnternet kullanım oranının en yüksek olduğu yaş grubu ülkemizde 16 – 24 yaş arası genç kitledir” (Şefketoğlu, 13.05.2013).

Günümüzde ergen gençler, interneti en basit anlamda; tanışma ve arkadaşlık kurma aracı olarak kullanılmaktadırlar. Bu yönüyle internet ve sosyal medya doğru kullanılmadığı durumlarda; ergenler için güvenilmez ve tehlikelerle dolu sanal bir alandır. İnternet üzerinden kısa sürede kurulan güvensiz arkadaş ilişkileri, ergen çocuk için, kolay ulaşım yollarından birisi olduğu için çok tercih edilmektedir. Bu tutum ve davranışları gösteren gençler, toplumun değer ve yargılarını hiçe sayabilmekte ve yozlaşmış bir genç nesil yaratma yolunda bilinçsizce ilerleyebilmektedirler.

“Yurtiçi ve yurtdışında gerçekleştirilen birçok çalışmada da, çocukların ve gençlerin internet ortamında risk içeren çeşitli etkinliklerde yer aldıkları belirtilmiş, ebeveynlerin ise çocuklarını bu risklerden uzak tutacak yeterli bilgiye sahip olmadıkları gösterilmiştir. İnternet kullanımı başlangıç yaşının 10 civarında olduğu düşünüldüğünde 12-18 yaş grubunun internet bağımlılığı için önemli risk grubunu oluşturması anlaşılır bir durumdur. Ayrıca ergenlik, gelişim sürecindeki olgunlaşmanın tamamlanmadığı bir uyum ve hassasiyet dönemi olduğundan internet bağımlılığı da dâhil, risklere erişkinlerden daha açık bir evredir” (Şefketoğlu, 13.05.2013).

Ergenlerin, internet ve sosyal medya kullanımını sınırlandırmalı veya gözlemlemeliyiz. Gözlem yapılmayan genç birey, interneti bir silah olarak kullanabilmektedir. Toplumsal değerlerin çiğnendiği günümüzde, gençleri korumak için ebeveynlerin yapabilecekleri birkaç güvenlik tedbiri bulunmaktadır;

Bilgisayarın, herkesin ortak alanı olan salon vb. gibi yerlerde bulunması gerekir. Ebeveyn bilgisayarı kontrol edebileceği ve gözetleyebileceği bir konuma yerleştirmelidir.

Çocuğun interneti, eğlence değil; bilgi alma, araştırma merkezi olarak görmesi konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Online oyun oynuyorsa ebeveyn, çocuğun kimlerle bağlantıda olduğunu bilmelidir.

Anne ve babalar çocukla daha fazla ilgilenmeli, duygusal bağ kurmalı ve iletişim ağını güçlendirmelidir. Çocuk internet başında iken sürekli bir takipte olmalıdır. Çünkü çocuk, interneti olumlu bir şekilde kullanmak yerine, oynadığı oyunlardan şiddet ve korku unsurlarından olumsuz etkilenebilir.

İnternet kullanımı kısıtlanırken, bu yaptırım çocukla beraber bilinçli bir şekilde yapılmalı ve çocukla tartışmaktan kaçınılmalıdır. Aradaki güven ilişkisini kurabilmek son derece olumlu sonuçlar verecektir.

İnternet ve sosyal medya; çocukların sosyal yaşamını daha fazla şekillendirmektedir. Bu nedenle internetin ve sosyal medyanın çocuklar üzerinde giyim kuşam ile ilgili çok etkin bir faktörü olduğu söylenemez. İnternet aracılığı ile edinilebilecek yararların tümü, televizyon sayesinde yapılabilmektedir. Televizyon ve sosyal medyayı giyim kuşam ve model alma konusunda karşılaştırmak gerekirse, gençlerin interneti; alışveriş yapmak, yeni trendleri¹³ kolaylıkla takip etmek ve stil araştırmaları yapmak için bir araç olarak kullandıklarını söyleyebiliriz. Fakat konu gençlerin giyim tercihleri olduğunda internetin; sanal alışverişten öte çok fazla bir etkisi yoktur.

2.2.2.4. Popüler Kültür ve Tüketim

“Popüler kültür, gündelik yaşama hâkim kültür olarak karşımıza çıkar. Popüler kültür, yöneten sınıfların, kültürel değerleri ve gelenekleri, egemen ideolojileri doğrultusunda yeni formüller biçiminde yansıtarak yarattıkları, bağımlı bireylere sundukları kültürdür” (Coşgun, 13.05.2013).

Popüler kültürde tüketimin önemi büyüktür. Tüketim, popüler kültürle beraber küresel anlamda ortaya çıkmış olan çılgınlık kültürünün adıdır. Değişen ve gelişen dünyada üretim ve buna bağlı olarak gelişen tüketim, popüler kültürün yegâne gereksinimleridir.

¹³ Trend: Akım, eğilim. <http://www.turkcebilgi.com>

Toplumumuzda popüler kültürden en fazla etkilenenler ergen gençlerdir. Ergen gençlerin, özellikle kitle iletişim araçlarından yararlanması, bu araçlarla yayılan popüler kültürden etkilenmelerine neden olmuştur.

20. yüzyılın ikinci yarısında tüketim kavramı, yavaş yavaş üretim kavramını gerisinde bırakmaya başlamıştır. İnsanlar arasındaki değişken ekonomik durum, bazı kesimlerde bu durumun bir üstünlük göstergesi olarak kullanılması ve kendi üstünlüklerini kanıtlama çabasındaki insanların ortaya çıkması ile sonuçlanmıştır. İnsanlar artık ihtiyacı olsun ya da olmasın, pahalı ürünler almakta ve bunları sergileme ihtiyacı duyabilmektedirler. Değeri en yüksek olanlar, en önemli markalar, giyimde, teknolojiye, her ne alanda olursa olsun sahibini değerli kılıyor ve kişilik kalitesini belli ediyordu.

Toplumsallaşma süreci içerisinde bireyleri markalaşmaya iten nedenlerden birisi olarak popüler kültürü gösterebiliriz. Markalaşma, bireyi toplumda öne çıkartan bir simge halini almıştır. Konumuzla alakalı olarak kırsal kesim ergen erkeklerinde marka düşkünlüğünün yer yer görüldüğünü söyleyebiliriz. Fakat özellikle bu kesimlerde insanlar arasındaki ekonomik farkların ortaya çıkardığı taklit kavramı ile karşılaşabilmekteyiz. Pahalı markaları, ekonomik güçlerinin yetersizliğinden dolayı edinemeyen bireyler, bu markaların taklitlerine yönelebilmektedirler. Taklit, ekonomik olarak daha güçlü, kentli kesimde görülmekle birlikte özellikle kırsal kesimde çok göze çarpan bir unsurdur. Ergen birey özellikle grup arkadaşları içerisinde marka giyimi veya saç stili ile dikkat çeker ve grup içerisinde yüksek bir statü elde eder.

Popüler kültürün, ekonomik yönü, toplumsal sınıflar arasında kademeli olarak değişmektedir. Özellikle kırsal kesimde alım gücünün düşüklüğü, bireyleri farklı kazanım yollarına itebilmektedir. Burada suç unsuru olabilecek durumlar ortaya çıkabilmektedir. Paranın nasıl kazanıldığını bu dönemde önemini yitirdiğinden,

sosyal denetim ortadan kalkmıştır. Önceleri kaynağı bilinmeyen paranın utanç simgesi olduğu dönemler geride kalmıştır. Artık paranın kendisinin değerinin bilinmesi, kaynağının bilinmesinin önüne geçmiştir.

2.2.2.5. Marka Kaygısı ve Stil Oluşturma

“Giyim, tüketimin en görünür biçimlerinden biri olarak, kimliğin kurulmasında önemli bir yer oynar. Giyim tercihleri, insanların, hem belli bir zaman dilimine uygun görüşlere (diğer bir deyişle modaya) ilişkin güçlü normları, hem de olağanüstü bir seçenek zenginliğini barındıran kültürün belli bir biçimini kendi amaçları doğrultusunda nasıl yorumladıklarını incelemek için eşsiz bir alan sağlar” (Crane, 2003, s.11).

Giyim, toplumsal statünün ve cinsiyetin en belirgin simgelerinden birisidir. Bu nedenle sembolik sınırların korunmasında giyimin önemi büyüktür. Giyim, tarihsel olarak ta toplumsal yapıların içerisindeki sınıfları belli eden en önemli unsur olmuştur. Giyim tercihlerindeki çeşitlilik, farklı toplumların ve bu toplumlardaki farklı konumların nasıl yaşandığının ince göstergelerindendir.

“Giyimde ve giyim etrafında oluşan söylemlerde meydana gelen değişimler, kamusal alanda kendini farklı biçimlerde sunan farklı toplumsal gruplar arasındaki ilişkiler ve gerilimlerdeki değişimi gösterir” (A.g.k., s.13).

Kırsal kesimdeki ergen gençler üzerinde giyim çok önemli bir etkidir. Giyim, özellikle grup arkadaşlıklarında, davranış ve tutumlarla bütünleşen, ergen bireye karizma kazandıran en önemli görsel öğedir. Kentlerde giyim ile ilgili seçenekler oldukça fazladır. Bu nedenle ergen çocuk, 11-12 yaşları arasında kendi tercihlerini yapacak, kendi alışverişine kendisi çıkacak duruma gelmiştir.

Giyim tercihlerinde öncelikli etken; ebeveyn ve ekonomik güçtür. Zengin, ekonomik gücü yüksek olan aileler, büyük alışveriş merkezlerinden ve marka mağazalardan alışveriş yapmaktadırlar. Bu tip aileler genellikle çocuklarının alışverişlerine kendileri karar verebilmektedirler. Bunun yanı sıra bu tercihi çocuğun beğenisine sunan aile bireyleri de vardır. Bu tip aileler için giyim tercihi önemli olmakta ve kısa süreli olmaktadır. Değişen modayı yakından takip eden bu aileler çocuklarının giyim kuşamında çeşitlilik olmasına önem vermektedirler. Ekonomik yeterlilikleri nedeniyle, alışverişlerde ürün çeşitliliği ve yüksek kaliteye dikkat etmektedirler. Bunun yanı sıra maddi olanakları oldukça yüksek olmasına karşın giyimde ekonomik yöntemler kullanan, marka olan ürünü oldukça pahalı ve gereksiz görüp, taklitlere veya ucuz ürünlere yönelen ailelerin ve genç bireylerin var olduklarından söz etmek de mümkündür.

Kent kırsalındaki ailelerin ekonomik güçleri değişkendir. Ortalama gelirli bir ailenin çocuğu, genellikle alışverişlerini anne veya babası ile yapmaktadır. Aile yapılan alışverişlerde küçük yaşında getirdiği kararsızlıkla giyim tercihi ailenin elinde olmaktadır. Alışverişler bu tip ailelerde genellikle dönemlik olur. Toplu alışveriş yapan bu aileler, çocuklarına kıyafet seçerken, geleneksel Türk ailesi özellikleri sergilerler. Geleneksel Türk aile tipinde bütününde olmamakla birlikte, çocuğa yapılan alışverişlerde, çocuğun kıyafet tercihi ve isteğinin yerini, ebeveynin “ben bilirim” düşüncesinin aldığını görmek mümkündür. Hangi kıyafeti alacağına karar veren ebeveynler, öncelikle çocuklarına alacakları giysilerin kısa bir dönem değil, en azından bedensel formları gelişip değişinceye kadar giyilmesi düşüncesi için alınırlar. Bu ailelerde ‘büyüyünce de giyersin’ mantığı ile hareket etme davranışı sıkça karşımıza çıkmaktadır. Bu olgu doğrudan ailenin ekonomik alım gücü ile alakalıdır. Zengin aileler, giyimde sınır tanımazken, orta düzeydeki bir aile, ekonomik güçlerini yaşamlarının bütün bölümlerine eşit ve oranlı olarak dağıtmak istemeleri gayet olağandır. Bunun sonucunda genç bireyler, giyim tercihlerinde sınırlı kalmakta ve ailelerine uyum sağlamak zorunda kalabilmektedirler.

Ergenlik dönemine girildiğinde ebeveynler ile ergen gençler arasındaki davranışlarda değişiklikler görülebilmektedir. Bu dönemde giyim tercihlerine etki eden dış faktörler ortaya çıkar. Bu faktörler, flört, arkadaş çevresi ve ergen bireyin gözlemleri ve değişen sosyal ortamlar olabilmektedir. Ergen birey özellikle kırsal kesimde, arkadaş çevresinden çok etkilenir. Bu etkileşim bireyin tercihlerine olumlu ve olumsuz şekilde yansıyabilir. Arkadaşlarında gördüğü ve kendince iyi bir tercih olduğunu düşündüğü bir kıyafeti edinme veya maddi olanaklar nedeni ile taklidine yönelme eğilimi gösterebilir. Ergenler için giyim, toplum içerisinde iletişime geçmenin ilk adımı olarak algılandığından önemi büyüktür. Özellikle karşı cinse karşı kaliteli ve karizma bir görünüm sergilemek isteyen ergenler, ilk görünüşün verdiği fikre çok önem verirler. Bu yüzden yeni bir ortama giren ergen, öncelikle fiziksel görüntüsünü yenileme ihtiyacı duyar.

“Bir sembolik iletişim biçimi olan giyim, giyenin toplumsal rolüne, toplumsal statüsüne ve karakterine ilişkin bilgi veren bir araç olarak XIX. yüzyılda büyük önem taşımıştır” (Smith 1981, Akt: Crane, 2003, s.133).

Ergenlik dönemindeki kız veya erkek bireyler, alışveriş tercihlerini genellikle bireysel veya arkadaşları ile yapmak istemektedirler. Aile, artık alışverişteki bütünsellik fonksiyonunu kısmen kaybetmektedir. Aile, ergen birey için artık bir finansör durumuna geçebilmektedir. Bu durumun yanı sıra, gençlerin alışveriş tercihlerinde ortaya çıkan farklı unsurlar da vardır. Kırsal kesimde daha fazla görülmekle birlikte, ergen bireyin karşısında, ailevi yapısının ve bulunduğu çevrenin kemikleşmiş yapısının koymuş olduğu kurallar, bireyin tercihleri üzerinde belirleyici etkiye sahiptir. Birey ne kadar isterse istesin, tercih edeceği kıyafet bulunduğu ortama uygun değil ve tepki çekebilecek bir özellik taşıyor ise, ondan vazgeçmek zorunda kalabilmektedir. Artık ergenin giyimi de, çevresi ile içerisinde bulunduğu çatışma içerisine girmiştir.

Giyim tercihlerinde dış etkenlerin önemli olduğundan bahsetmiştik. Ergen birey için seçilen bir kıyafetin, dışarıdan ne tepki alacağı çok önemlidir. Özellikle kent kırsalındaki ergen çocuklar bu yargıya önem vermektedirler. Ekonomik durumları yetersiz olsa bile, ergenlerin etrafını saran kurallar çerçevesi, ergenleri yapay bir stil oluşturmaya yöneltir. Bu stil çoğunlukla taklittir. Taklit, kent kırsalı çocuklarının sıkça başvurdukları bir seçenektir. Ayrıca yapılan taklit ürünün çekiciliği, orijinal ürüne benzerliği ve bunun yanında ucuz olması, ergen bireylerin bu ürünlere yönelmesini kolaylaştırmıştır. Özellikle kent kırsalı, yani varoş dediğimiz kesimde yerleşmiş bir taklit marka olgusu vardır. Bu taklitler o kadar iyidir ki, orijinalinden ayırmak neredeyse imkânsızdır.

Alışveriş yapılan mekânlara baktığımızda günümüz gençlerinin pazar mallarını tercih etmediklerini görmek mümkündür. Genellikle büyük alışveriş merkezlerindeki orta gelir grup mağazalar tercih edilir. Bunun nedeni şudur; genç alışveriş merkezinin havasını solumakta ve kendini sosyal olarak tatmin etmektedir. Bunun yanında ‘ait olma’ isteğinden söz etmekte mümkündür. Birey kendini sosyal çevrenin bir parçası saymaktadır. Ergen bireylerin alışveriş için tercih ettikleri mekânlar arasında günümüzde hemen her yerde karşımıza çıkan alışveriş merkezlerinin yanı sıra, genellikle İstanbul’un merkezi semtlerinden, Taksim ve Beşiktaş ilçelerinde bulunan pasajlar ve mağazalar bulunmaktadır. Bu mekânları tercih etmelerinin başlıca nedeni ucuzluk ve bol çeşitliliğidir.

Günümüz gençlerinde, geçmişte yine bir döneme damgasını vuran yırtık Jean’lar ve güncel baskılı T-shirt’ler, renkli pantolonlar ve gömlekler sıkça kullanılmaktadır. Gençlerin, giyimlerinin yanında tarz oluşturdıkları diğer bir görsel öğeleri de saçlarıdır. Özellikle kırsal muhitlerde erkekler, inanılmaz saç şekilleri kullanmakta ve bunları geliştirmektedir. Günümüzde sokaklar, çok değişik saç şekillerine bürünmüş, kendine özgü marjinal¹⁴ giyim tarzı ile şimdiki adına ‘apaçılık’ dedikleri yoz bir tarza sahip gençlerle dolmuştur. Bu tarz yakın zamanda varoş

¹⁴ Marjinal: Toplumda görüş ve yaşayış biçimiyle uçlarda bulunan, çizgi dışı, aykırı. <http://sozluk.bilgiportal.com>

kesimden doğmuş olan ve gençleri sürükleyen bir akımdır. Bu tarzın en önemli özelliği, ucuz ve sıradan sayılabilecek ürünlerle oluşturulabilen kombinler, taklit ürünler ve uçuk saç stilleridir. Artık bu tarz gençlere, günlük hayatta hemen hemen günün her saatinde rastlamak mümkündür. Bu tarzın kırsal kesimin bir yarası mı yoksa gereksinimi mi olduğu halen netlik kazanabilmiş bir olgu değildir.

Marka düşkünlüğünün, düşük ekonomik bütçenin ve toplumdaki sınıflar arasındaki kültür farkının, şimdilerde ‘apaçi’ olarak adlandırılan sokak tarzını yarattığı hakkında kesin olmamakla beraber bazı düşünceler vardır. Günlük hayatta, bu tarzın uygulayıcısı olduğunu gördüğümüz bir gençle karşılaştığımızda, kılık kıyafeti hakkında sorular sorduğumuzda, kendince haklı nedenler sunabilmekte ve tarzını savunabilmektedir. Geçmişe dönüp baktığımızda; punk ve hippie tarz giyim tercihleri de, dönemlerinde ilk ortaya çıktıklarında yadırganmış, fakat süreçlerini tamamlayana kadar kalıcılıklarını devam ettirmişlerdir.

Günümüz kırsal kesim gençlerinin, toplumla özdeşleşmeyen fakat savundukları bu tarzın, punk kültürünün devamı olduğunu söyleyebiliriz. Kırsal kesim gençlerinin bu stili ile punk kültürünü ortaya çıkaran temel alt kültür kavramı olduğunu söyleyebiliriz.

“Alt kültürel moda ile iki temel popüler kültür endüstrisi (müzik ve giyim) arasındaki giderek karmaşıklaşan bağlantılar iki biçimde ortaya çıkar. Bir taraftan endüstriyel popüler kültür (film, popüler müzik), kentli alt kültürlerin kullanmayı sürdürdükleri bazı giysi çeşitlerine yıkıcı anlamlar yükler. Diğer taraftan da, medya kültürünün giyim endüstrisinin çeşitli biçimleri, bu alt kültürlerde doğan yeni fikirler sürekli olarak sahiplenir ve geri dönüştürülür. Ancak bu süreçte alt kültürel yıkım düzeyi çok daha aşağılara çekilir. Buna karşın, geçmişteki alt kültürler egemen kültürden bugün olduğundan çok daha belirgin bir biçimde ayrılırlar” (Crane, 2003, s. 261).

Ergenlerin, bu karmaşık giyim tercihlerini, içlerinde bulundukları kimlik bunalımına bağlanabilir. Kimlik bunalımı, ergen bireyde, tavır ve davranışlara etki ettiği kadar giyimine de etki eder.

“Chenoune (1993: 239) şu yorumu yapmıştır. ‘Ergenler... moda sözcük dağarcığından ya da gramerinden tamamen yoksun bu giysileri... kimlik bunalımlarının doğrudan ifadesi biçiminde tercüme ediyorlardı’ ” (A.g.k., s.237).

“Bir moda tahmincisi şöyle söyler: ‘Kişiliklerinin sık sık değiştiği bir süreçten geçiyorlar. Kendilerini bulmaya çalışıyorlar ve kendilerini giyimle ifade etmeye odaklanıyorlar’. Ergenlik çağındaki ve ergenlik sonrası genç insanların giydikleri giysiler genellikle yaşlıların giysilerinden çok daha yoğun ve güçlü ifade kodlarına sahiptirler” (A.g.k., s.234).

“Sokak tarzları şehirli altkültürler tarafından yaratılmış ve kısa ömürlü modalara ve akımlara birçok fikir vermiştir. [...] Hem tasarımcılar hem de giyim firmaları bir dizi seçenek sunarken ve tüketiciden bunlar arasından seçtiklerini bir araya getirerek kimliğiyle uyumlu bir “görünüş” oluşturması beklenmektedir. Çoğu kez doğrudan ya da dolaylı olarak sokak tarzlarından etkilenmiş, tutarsız ve tartışmalı görünümlere her dönemde rastlanmıştır. Bir tarz edinmeye yönelik güdülenme, uyumculuğun reddi nedeniyle, cezalandırılma korkusundan çok tüketim malları aracılığıyla toplumsal gruplarla özdeşleşmeye dayanır. Örnek kişiler medya kültüründen ve özellikle televizyon, popüler müzik ve film yıldızlarından ve ünlü sporcular arasından seçilir” (A.g.k., s.178).

Sokak kültürlerinin giyim stilleri, kısa zaman aralıklarına hitap eden davranış ve tutumlardaki esnekliktir. Gençlerin bazılarında oluşturulan giyim tarzı edindiği başarılı kimlik ile uyum sağlayabilir. Bu nedenle başarılı bir ergen kimliği ile

oluşturulan bu tarzlar, genç bireyin bir sonraki sezonda ortaya çıkartacağı stil ile ilgili bilgi verici nitelikte olabilir.

Bireylerin sahip oldukları giyim kültürleri, evre ve değişen giyim stillerinin çeşitliliğine bağlı olarak sürekli bir değişim gösterebilir. Ortaya çıkan giyim tarzları, bu nedenlere bağlı olarak kısa süreli ve çok çeşitli olabilir. Hatta bazı durumlarda bireylerden farklı yaş gruplarına ait tarzlar benimsediklerini de görebiliriz. Açıklanan bu nedenlere bağlı olarak değişken süreçli ve geçici olan bu tarzların doğal işleyişleri nedeniyle gençlerin kendilerine özgü stiller geliştirdiklerini söyleyebiliriz.

“Sonuç olarak, belli bir alt kültür içindeki giysiler bir örnek değildir. Bireysel beğerilerin bölgelere, zaman dilimlerine ve bireysel niteliklere göre değişen sayısız çeşitlemelerine rastlanır. Amaç, çoğunlukla benzerlerinin giyimlerinden ve üreticilerin pazarlama kampanyalarıyla sunduklarından farklı ya da moda profesyonellerinin dayatmalarından uzak bir giyim tarzı yaratmaktır” (Gladwell, 1997a: 84, Akt: A.g.k., s.250).

Üçüncü Bölüm

UYGULAMA VE ANKET SONUÇLARI

3.1. Örneklem ve Çalışma Grubu

Araştırma evrenini İstanbul ili Sarıyer ilçesi içerisinde ikamet eden ve Sarıyer ilçesi içerisindeki eğitim kurumlarında öğrenci olan 14-18 yaş arasındaki ergenlik çağı erkek çocukları oluşturmaktadır. Araştırma grubu içerisinde alınan örneklem grubunu ise, mevcut ana kütle içerisinde seçilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden 429 erkek ergen oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan erkek ergen çocuklar, Sarıyer ilçesi içerisinde farklı mahallelerde ikamet etmektedirler.

3.2. Veri Toplama Araçları ve Değerlendirme

Araştırma verileri, konu ile ilgili kaynaklardan ve daha önce yapılmış araştırmalardan faydalanarak hazırlanan anket formu ile karşılıklı görüşme tekniği kullanılarak araştırmacı tarafından toplanmıştır. Geliştirilen anket formu 3 ayrı bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; anketi cevaplayan erkek ergenlerin kişisel özelliklerini belirlenmesi için yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, anne-baba meslek-eğitim, pozisyon ve çalışma sürelerine ilişkin sorular yer almaktadır.

İkinci bölümde; aile ile ilişkiler ve eğitim durumuna bakış yer almaktadır.

Üçüncü bölümde ise; ergenlerin giyim tercihleri ve taklit ürünlere karşı bakış açılarına ait sorular yer almaktadır.

Elde edilen verilerin analiz ve değerlendirme sürecinde; öğrencilerin kişisel bilgilerini belirleyici ve giyim tercihleri konusunda görüşlerine ait verilerinin bulunduğu veri toplama aracının değerlendirilmesi amacıyla yüzde ve frekans dağılımları hesaplanmıştır. Verilerde sunulan grafikler yüzde değerleri temel alınarak hazırlanmıştır.

Çalışmada istatistiksel test olarak yalnız Ki-kare testi uygulanmıştır Bu test $2(x)2$ ya da $r(x)c$ tipindeki çapraz tablolara uygulanır. İki ve daha fazla kategoriye sahip X ve Y değişkenlerinin birbiri ile bağımlı/bağımsız olup olmadığını araştırır.

Yapılan analizler neticesinde ortaya konan sonuçlar %95 güven aralığında, anlamlılık ' $p<0,05$ ' düzeyinde çift yönlü olarak değerlendirilmiştir. Araştırma verilerinin sonucundaki bulguların tümü tablolar ve grafikler halinde bulgular başlığı altında sunulmuştur.

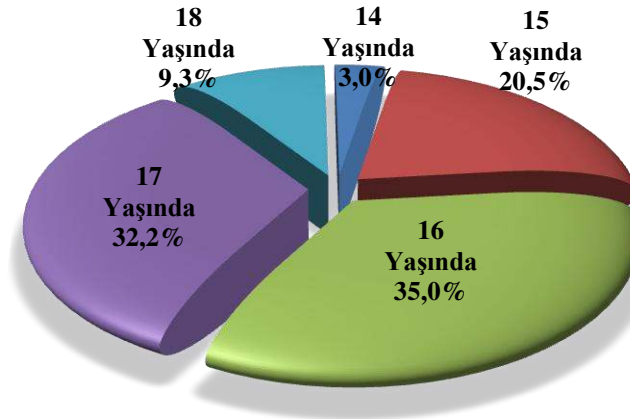
3.3. Elde Edilen Bulgular

3.3.1. Adayların Demografik Analizi

Tablo-1. Yaşa Göre Dağılım

Yaş	Frekans (n)	Yüzde (%)
14 Yaşında	13	3,0
15 Yaşında	88	20,5
16 Yaşında	150	35,0
17 Yaşında	138	32,2
18 Yaşında	40	9,3
Toplam	429	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocukların %3'ü (n=13) 14 yaşında, %20,5'i (n=88) 15 yaşında, %35'i (n=150) 16 yaşında, %32,2'si (n=138) 17 yaşında ve %9,3'ü (n=40) ise 18 yaşındadır. Katılım oranı en fazla 16 yaş aralığındadır.

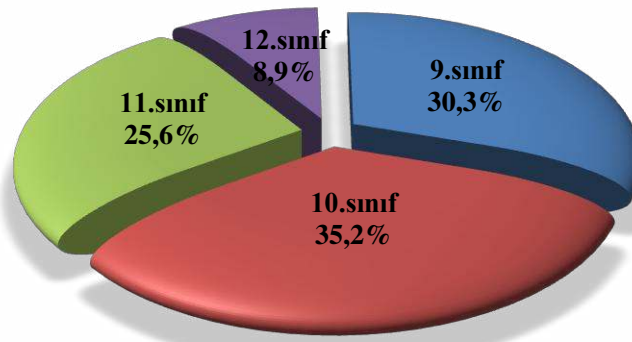

Şekil 1. Yaşa Göre Dağılım Grafiği

Tablo-2. Sınıfa Göre Dağılım

Sınıf	Frekans (n)	Yüzde (%)
9.sınıf	130	30,3
10.sınıf	151	35,2
11.sınıf	110	25,6
12.sınıf	38	8,9
Toplam	429	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocukların %30,3'ü (n=130) 9.sınıf , %35,2'si (n=151) 10. sınıf, %25,6'sı (n=110) 11.sınıf ve %8,9'u (n=38) 12.sınıftır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunu 10.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

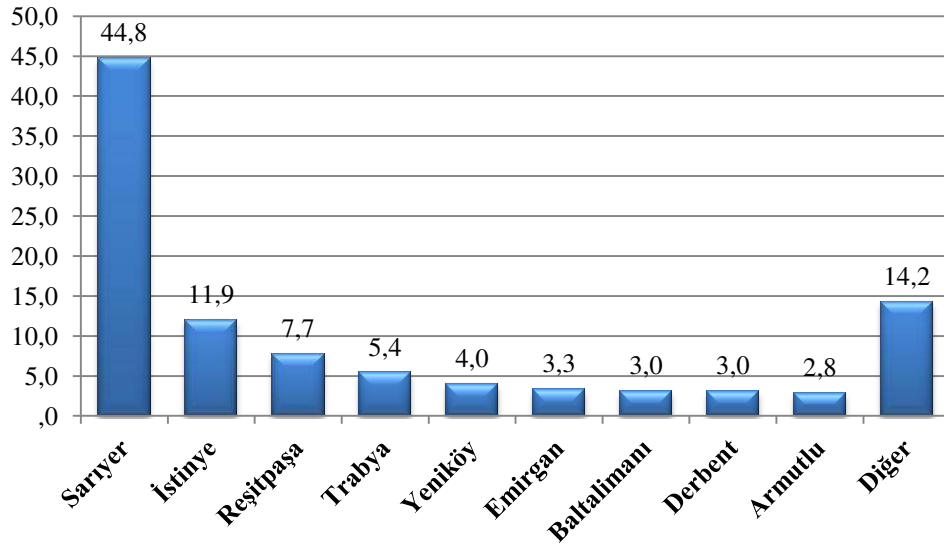

Şekil 2. Sınıfa Göre Dağılım Grafiği

Tablo-3. Oturulan Semte Göre Dağılım

Semt	Frekans (n)	Yüzde (%)
Sarıyer	192	44,8
İstinye	51	11,9
Reşitpaşa	33	7,7
Tarabya	23	5,4
Yeniköy	17	4,0
Emirgan	14	3,3
Baltalimanı	13	3,0
Derbent	13	3,0
Armutlu	12	2,8
Diğer	61	14,2
Toplam	429	100,0

Ergen çocukların %44,8'i (n=192) Sarıyer, %11,9'u (n=51) İstinye, %7,7'si (n=33) Reşitpaşa, %5,4'ü (n=23) Tarabya, %4'ü (n=17) Yeniköy'den çalışmaya katılmıştır. Katılımın en fazla olduğu semt/mahalle Sarıyer'dir.

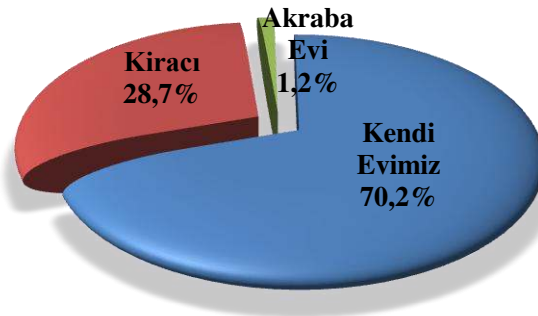

Şekil 3. Oturulan Semte Göre Dağılım Grafiği

Tablo-4. Oturulan Evin Sahibine göre Dağılım

Oturduğunuz ev kime ait?	Frekans (n)	Yüzde (%)
Kendi Evimiz	301	70,2
Kiracı	123	28,7
Akraba Evi	5	1,2
Toplam	429	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocukların %70,2'si (n=301) kendi evinde , %28,7'si (n=123) kiracı olarak ve %1,2' si akraba evinde kalmaktadır. Çalışmaya katılanların büyük kısmı kendileri/ailelerine ait olan evlerde yaşamaktadırlar.

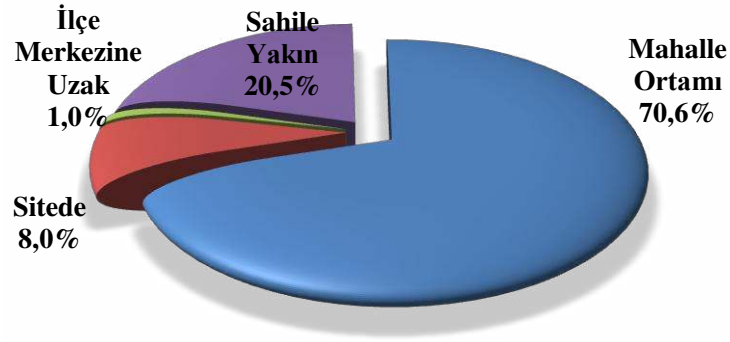

Şekil 4. Evin Sahipliğine Göre Dağılım Grafiği

Tablo-5. Oturulan Muhite Göre Dağılım

Muhit	Frekans (n)	Yüzde (%)
Mahalle Ortamı	293	70,6
Sitede	33	8,0
İlçe Merkezine Uzak	4	1,0
Sahile Yakın	85	20,5
Toplam	415	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocukların %70,6' sını (n=293) mahalle ortamında, %8' i (n=33) sitede, %1' i (n=4) ilçe merkezine uzak ve %20,5' i (n=85) sahile yakın oturmaktadır. Çalışmaya katılanların büyük kısmı mahalle ortamında ikamet etmektedir.

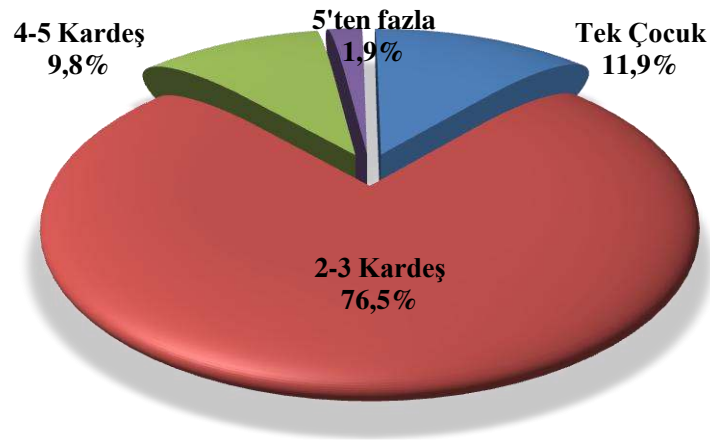

Şekil 5. Oturulan Muhite Göre Dağılım Grafiği

Tablo-6. Kardeş Sayısına Göre Dağılım

Kardeş Sayısı	Frekans (n)	Yüzde (%)
Tek Çocuk	51	11,9
2-3 Kardeş	328	76,5
4-5 Kardeş	42	9,8
5'ten fazla	8	1,9
Toplam	429	100,0

Araştırmaya katılan ergenlerin %11,9' u (n=51) kardeşe sahip değildir. %76,5' i (n=328) 2 veya 3 kardeş, %9,8' i (n=42) 4 veya 5 kardeşe ve %1,9' u (n=8) 5'ten fazla kardeşe sahiptir. Çalışmaya katılanların büyük kısmı 2 veya 3 kardeşe sahiptir.

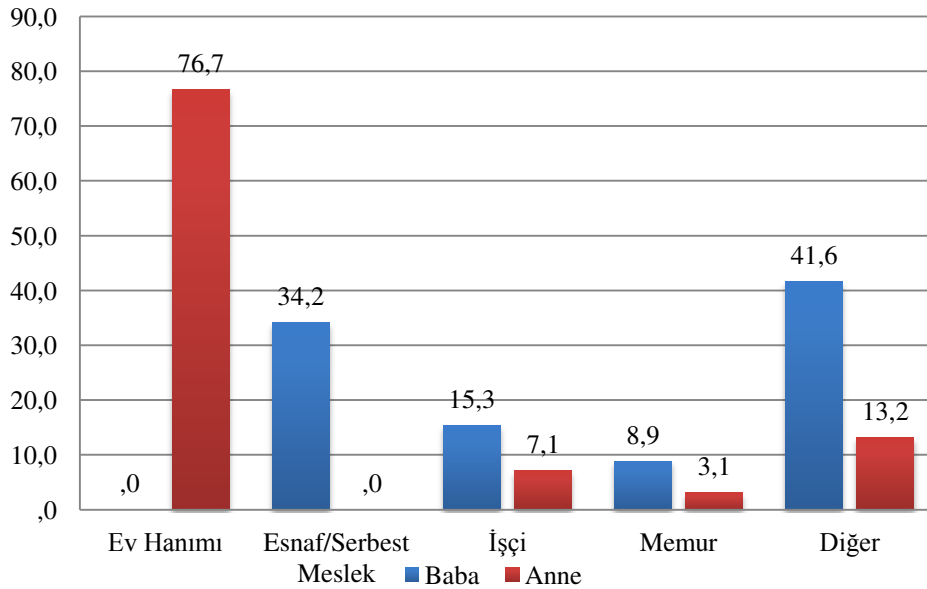
Şekil 6. Kardeş Sayısına Göre Dağılım Grafiği

Tablo-7. Anne-Baba Mesleğe Göre Dağılım

Meslek	Anne		Baba	
	Frekans (n)	Yüzde (%)	Frekans (n)	Yüzde (%)
Ev Hanımı	325	76,7	0	0
Esnaf/Serbest Meslek	0	0	143	34,2
İşçi	30	7,1	64	15,3
Memur	13	3,1	37	8,9
Diğer	56	13,2	174	41,6
Toplam	424	100,0	418	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocukların %76,7 ' sinin (n=325) annesi ev hanımı, %7,1' inin (n=30) annesi işçi , %3,1' inin (n=13) annesi memur, %13,2' sinin annesi diğer iş gruplarındandır. Ayrıca %34,2' sinin (n=143) babası esnaf/serbest meslek sahibi, %15,3' ünün (n=64) babası işçi, %8,9'unun (n=37) babası memurdur ve %41,6' sının (n=174) babası diğer meslek gruplarındandır. Çalışmaya katılan ergenlerin çocukların büyük kısmının; annesi ev hanımı, babası ise diğer meslek grupları içerisinde.

Anne-Baba Meslek

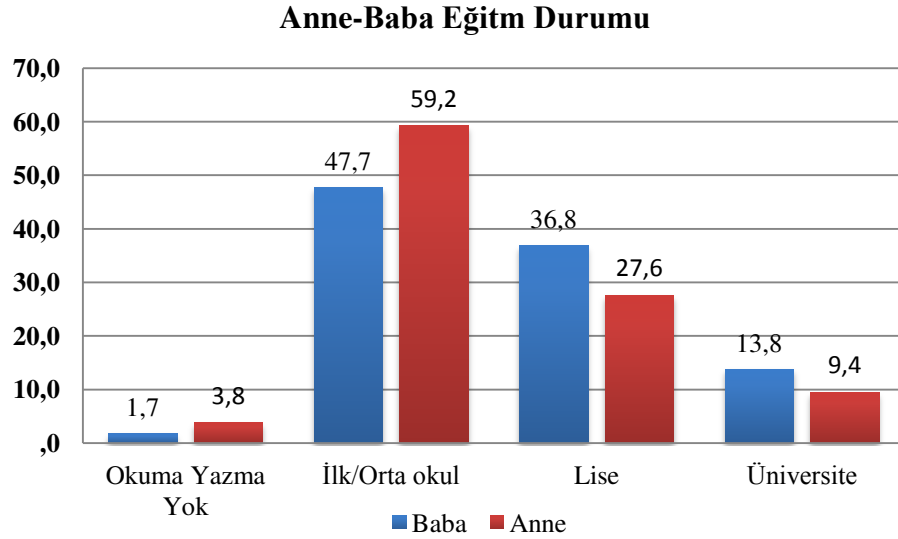

Şekil 7. Anne-Baba Meslek Durumuna Göre Dağılım Grafiği

Tablo-8. Anne-Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılım

Eğitim Durumu	Anne		Baba	
	Frekans (n)	Yüzde (%)	Frekans (n)	Yüzde (%)
Okuma Yazma Yok	16	3,8	7	1,7
İlk/Ortaokul	251	59,2	201	47,7
Lise	117	27,6	155	36,8
Üniversite	40	9,4	58	13,8
Toplam	424	100,0	421	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocukların %3,8' inin (n=16) annesi okuma yazma bilmemektedir. %59,2' sinin (n=251) annesi ilk/ortaokul mezunu, %27,6' sının (n=117) annesi lise mezunu ve %9,4' ünün (n=40) annesi üniversite mezunudur. Ayrıca %1,7' sinin (n=7) babası okuma yazma bilmemektedir. %47,7' sinin (n=201) babası ilk/ortaokul mezunu,%36,8' inin (n=155) babası lise mezunu ve %13,8' inin (n=58) babası üniversite mezunudur. Çalışmaya katılan ergen çocukların büyük kısmının annesi ilk/ortaokul mezundur iken babası /ortaokul mezundur.

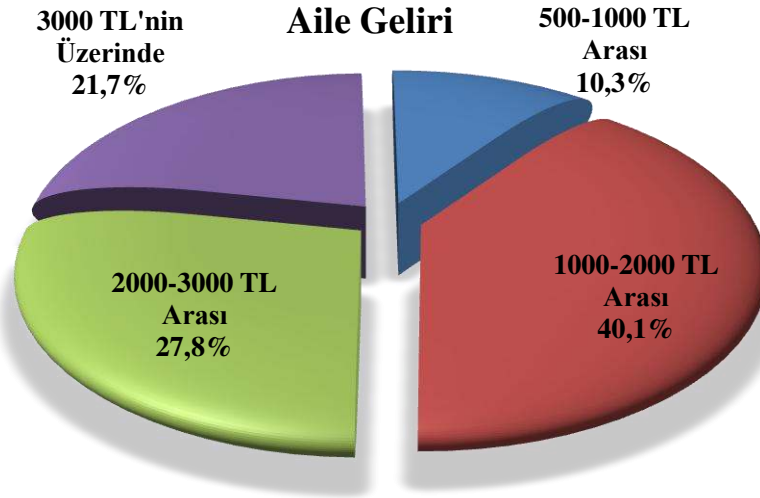

Şekil 8. Anne-Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılım Grafiği

Tablo-9. Aile Gelir Durumuna Göre Dağılım

Aile ortalama geliri (Aylık)	Frekans (n)	Yüzde (%)
500-1000 TL Arası	42	10,3
1000-2000 TL Arası	163	40,1
2000-3000 TL Arası	113	27,8
3000 TL'nin Üzerinde	88	21,7
Toplam	406	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocukların %10,3' ünün (n=42) ailesinin aylık ortalama geliri 500-1000 TL arasında, %40,1' inin (n=163) ailesinin aylık ortalama geliri 1000-2000 TL arasında, %27,8' inin (n=113) ailesinin aylık ortalama geliri 2000-3000 TL arasında ve %21,7' sinin (n=88) ailesinin aylık ortalama geliri 3000 TL üzerindedir. Çalışmaya katılan ergenlerin büyük kısmının ailesinin aylık ortalama geliri 1000-2000 TL arasındadır.

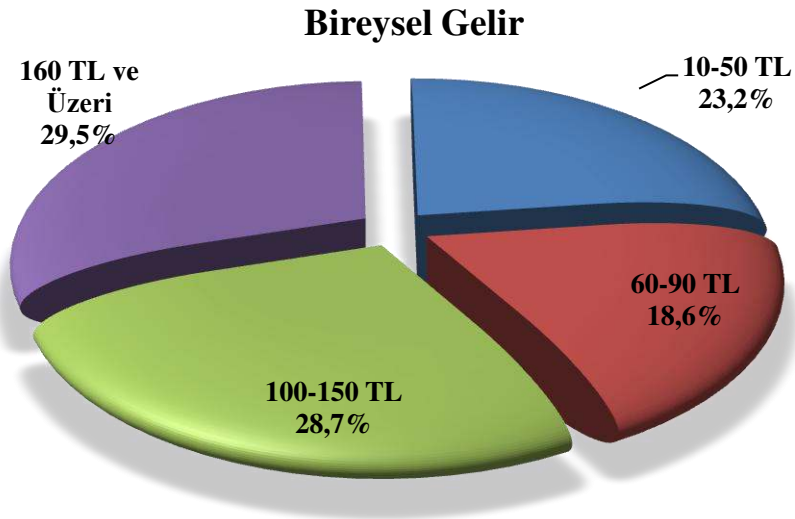

Şekil 9. Aile Aylık Gelir Durumuna Göre Dağılım Grafiği

Tablo-10. Harçlık Durumuna Göre Dağılım

Bireysel gelir(Aylık)	Frekans (n)	Yüzde (%)
10-50 TL	96	23,2
60-90 TL	77	18,6
100-150 TL	119	28,7
160 TL ve Üzeri	122	29,5
Toplam	414	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocukların %23,2' sinin (n=96) bireysel aylık geliri 10-50 TL arasında, %18,6' sının (n=77) bireysel aylık geliri 60-90 TL arasında, %28,7' sinin (n=119) bireysel aylık geliri 100-150 TL arasında, %29,5' inin (n=122) bireysel aylık geliri 160 TL ve üzerindedir.

Şekil 10. Bireysel Aylık Gelir Durumuna Göre Dağılım Grafiği

3.3.2. Adayların Aile İlişkileri ve Eğitime Bakış Açılarının Analizi

Tablo-11. Eğitim hakkındaki düşüncelere göre dağılım

Eğitim hakkındaki düşünceler	Frekans (n)	Yüzde (%)
Aldığım eğitim benim için yeterli	113	26,5
Daha üst düzeyde eğitim almak istiyorum	225	52,7
Hedeflerime ulaşmak için doğru eğitim tercihim yaptım	77	18,0
Eğitim benim için önemli bir kavram değil	12	2,8
Toplam	427	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocukların %26,5' i (n=113) eğitim hakkında 'aldığım eğitim benim için yeterli', %52,7' si (n=225) eğitim hakkında 'daha üst düzeyde eğitim almak istiyorum', %18 'i (n=77) eğitim hakkında 'hedeflerime ulaşmak için doğru eğitim tercihim yaptım' ve %2,8' i (n=12) eğitim hakkında 'eğitim benim için önemli bir kavram değil' demektedir. Çalışmaya katılan ergen çocukların büyük kısmı daha üst düzeyde eğitim almak istediğini belirtmiştir.

Tablo-12. Anne ve Baba ile anlaşma durumuna göre dağılım.

Anne ve babanızla genel olarak anlaşma durumunuz nasıldır?	Frekans (n)	Yüzde (%)
Her ikisiyle de çok iyi anlaşıyorum	286	67,1
Her ikisiyle de hiç anlaşılamam	27	6,3
Babamla daha iyi anlaşıyorum	34	8,0
Annemle daha iyi anlaşıyorum	79	18,5
Toplam	426	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocukların %67,1' i (n=286) anne ve babası ile iyi anlaştığını, %6,3' ü (n=27) anne ve babası ile hiç anlaşılamadığını, %8' i (n=34) babası ile daha iyi anlaştığını ve %18,5' i (n=79) annesi ile daha iyi anlaştığını belirtmektedir. Çalışmaya katılan ergen çocukların büyük kısmı annesi ve babasıyla iyi anlaştığını belirtmektedir.

3.3.3. Giyim Tercihleri ve Taklit Ürünlere Bakış Açılarının Analizi

Tablo-13. Gelenek, Örf ve Adetlerin Giyim Tarzını Etkisi

Toplumda var olan gelenek, örf ve adetler giyim tarzınızı nasıl etkiler?	Frekans (n)	Yüzde (%)
Yaşadığım çevrenin giyim tarzım üzerinde hiçbir etkisi yoktur.	211	49,8
Çevrem tutucu bir yapıda olduğu için kılık kıyafetime dikkat ederim.	41	9,7
Giyim tarzım çevreme uygun olduğu için problem yaşamam.	152	35,8
Çevremin olduğu kadar Anne ve Babamın da giyim tarzım üzerinde etkisi vardır.	20	4,7
Toplam	424	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocukların %49,8' i (n=211) 'yaşadığım çevrenin giyim tarzım üzerinde hiçbir etkisi yoktur', %9,7' si (n=41) 'çevrem tutucu bir yapıda olduğu için kılık kıyafetime dikkat ederim', %35,8' i (n=152) 'giyim tarzım çevreme uygun olduğu için problem yaşamam' %4,7' si (n=20) 'çevremin olduğu kadar Anne ve Babamın da giyim tarzım üzerinde etkisi vardır' demektedir.

Tablo-14. Arkadaş Çevresinin Stil / Giyim Tarzı

Arkadaş çevrenizde stil / giyim tarzı nasıldır?	Frekans (n)	Yüzde (%)
Marka tutkumuz vardır / moda olan her ürünü ediniz	117	28,1
Ekonomik durumumuza göre tercih yaparız	276	66,2
Beğenilen bir giysi grup üyelerince ortak kullanılır	20	4,8
Tarzını beğendiğimiz bir arkadaşımızı taklit ederiz	4	1,0
Toplam	417	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocukların %28,1' i (n=117) arkadaş çevresinin stil/giyim tarzı konusunda 'marka tutkumuz vardır / moda olan her ürünü ediniz', %66,2' si (n=276) 'ekonomik durumumuza göre tercih yaparız', %4,8' i (n=20) 'beğenilen bir giysi grup üyelerince ortak kullanılır' %1' i (n=4) 'tarzını beğendiğimiz bir arkadaşımızı taklit ederiz' demektedir.

Tablo-15. Arkadaş Çevresinin Giyim Tarzındaki Etkisi

Arkadaş çevreniz giyim tarzınızı nasıl etkiler?	Frekans (n)	Yüzde (%)
Arkadaş çevrem giyim tercihlerime yön verir	59	14,7
Kendi başıma karar veremediğim için arkadaş grubumla alışverişe çıkarım	54	13,5
Genellikle aldığım her kıyafet arkadaş çevremce beğenilir	261	65,1
Arkadaş grubumda giyim stilimle göz önünde olduğum için onlar beni takdir ederler	27	6,7
Toplam	401	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocukların %14,7' si (n=59) arkadaş çevresinin giyim tarzını etkilemede 'arkadaş çevrem giyim tercihlerime yön verir', %13,5' i (n=54) 'kendi başıma karar veremediğim için arkadaş grubumla alışverişe çıkarım', %65,1' i (n=261) 'genellikle aldığım her kıyafet arkadaş çevremce beğenilir' %6,7' si (n=27) 'arkadaş grubumda giyim stilimle göz önünde olduğum için onlar beni takdir ederler' demektir.

Tablo-16. Alışveriş Tercihlerinde Nedenler

Alışveriş tercihlerinizi aşağıdaki nedenlerden hangisine göre yaparsınız?	Frekans (n)	Yüzde (%)
Kendime yakıştığını düşündüğüm her şeyi alırım	166	39,7
Param yettiği kadar ve tarzda giysi alırım	193	46,2
Param yetmediği için taklit ürünlere yönelirim	14	3,3
Pahalı bir ürünü bir kere alırım ve uzun süre kullanırım	45	10,8
Toplam	418	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocuklar alışveriş tercihlerinde %39,7' si (n=166) 'kendime yakıştığını düşündüğüm her şeyi alırım', %46,2' si (n=193) 'param yettiği kadar ve tarzda giysi alırım', %3,3 'ü (n=14) 'param yetmediği için taklit ürünlere yönelirim' %10,8' i (n=45) 'pahalı bir ürünü bir kere alırım ve uzun süre kullanırım' demektir.

Tablo-17. Öncelikli Giyim Tercihleri

Öncelikli giyim tercihiniz nedir?	Frekans (n)	Yüzde (%)
*Pahalı markaları kaliteli oldukları için tercih ederim	79	18,7
Uygun fiyatlı ve tarz sahibi markaları tercih ederim	293	69,3
Arkadaşlarımla tavsiyelerine göre alışveriş yaparım	19	4,5
Ailemin tavsiyelerine göre alışveriş yaparım	32	7,6
Toplam	423	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocuklar öncelikli giyim tercihlerinde %18,7' si (n=79) "pahalı markaları kaliteli oldukları için tercih ederim", %63,3' ü (n=293) 'uygun fiyatlı ve tarz sahibi markaları tercih ederim' %4,5' i (n=19) 'arkadaşlarımla tavsiyelerine göre alışveriş yaparım', %7,6' sı (n=32) 'ailemin tavsiyelerine göre alışveriş yaparım' demektir.

*Satın alım gücü 1-300 TL aralığındaki markaları ifade etmektedir.

Tablo-18. Alışveriş Tercihlerinde Etkilenilen Unsurlar

Alışveriş tercihlerinizi yaparken aşağıdakilerden hangisinden en çok etkilenirsiniz?	Frekans (n)	Yüzde (%)
Televizyon reklamlarından çok etkilenirim	10	2,4
Arkadaşımla üzerinde görüp beğendiğim bir eşya beni çok etkiler	33	7,8
Kendime ait bir tarzım var ve tarzıma uygun giysi arayışında olurum	200	47,3
Hiçbir etki altında kalmam	180	42,6
Toplam	423	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocuklar alışveriş tercihleri yaparken %2,4' ü (n=10) 'televizyon reklamlarından çok etkilenirim', %7,8' i (n=33) 'arkadaşımla üzerinde görüp beğendiğim bir eşya beni çok etkiler', %47,3' ü (n=200) 'kendime ait bir tarzım var ve tarzıma uygun giysi arayışında olurum', %42,6' sı (n=180) 'ailemin hiçbir etki altında kalmam' demektir.

Tablo-19. Alışverişte Harcanan Harçlık

Paranızın ne kadarını giyim alışverişiniz için harcarsınız?	Frekans (n)	Yüzde (%)
Hepsini	15	3,6
Yarısını	118	28,4
İhtiyacım olmasa da alırım	25	6,0
Mümkün olduğunca ekonomik harcarım	258	62,0
Toplam	416	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocuklar paranızın ne kadarını giyim alışverişiniz için harcarsınız sorusuna %3,6 ile (n=15) ‘hepsini’, %28,4 ile (n=118) ‘yarısını’, %6 ile (n=25) ‘ihtiyacım olmasa da alırım’ , %62 ile (n=258) ‘mümkün olduğunca ekonomik harcarım’ demektedir.

Tablo-20. Alışverişte Karşılaşılan Problemler

Aşağıdaki problemlerden hangisi alışverişte karşılaştığınız problemlere örnek olabilir	Frekans (n)	Yüzde (%)
Giysiyi çok beğenirim ama fiyatı pahalı gelir	184	49,2
Giysiyi çok beğenirim ama beden ölçümü bulamam	160	42,8
Giysiyi hiç beğenmem fakat arkadaşlarımın hepsinde olduğu için alırım	15	4,0
Giysi çeşitliliğini sevdiğim için sürekli taklit markalara yönelirim	15	4,0
Toplam	374	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocukların %49,2' si (n=184) ‘giysiyi çok beğenirim ama fiyatı pahalı gelir’ , %42,8' i (n=160) ‘giysiyi çok beğenirim ama beden ölçümü bulamam’, %4' ü (n=15) ‘giysiyi hiç beğenmem fakat arkadaşlarımın hepsinde olduğu için alırım’, %4' ü (n=15) ‘giysi çeşitliliğini sevdiğim için sürekli taklit markalara yönelirim’ problemleri ile karşılaşmaktadır.

Tablo-21. Giyim Tercihlerinde En Önemli Unsur

Giysi tercihlerinizde en önemli unsur nedir?	Frekans (n)	Yüzde (%)
Pantolon	80	19,7
Gömlek / Kazak	128	31,5
Sweet / T-shirt	129	31,8
Ayakkabı	69	17,0
Toplam	406	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocukların %19,7' si (n=80) pantolonu , %31,5' i (n=128) gömlek veya kazağı , %31,8' i (n=129) sweet veya t-shirtü , %17' si (n=69) ayakkabıyı alışverişlerinde öncelikli olarak tercih etmektedir.

Tablo-22. Giyim Alışverişinde Birey-Aile İlişkisi

Ailenizle giyim alışverişiniz arasında nasıl bir bağ vardır?	Frekans (n)	Yüzde (%)
Ailem giyim tercihlerime asla karışmaz aksine saygı duyarlar	275	65,8
Ailem onların hoşuna gitmeyen bir kıyafeti almama izin vermezler ve tepki gösterirler	46	11,0
Alışverişe Anne ya da Babamla veya her ikisiyle birlikte çıkarım ortak kararlarla alışveriş yaparız	91	21,8
Alışveriş tercihime Annem ya da Babam karar verir benim fikrimin pek bir önemi yoktur	6	1,4
Toplam	418	100,0

Araştırmaya katılan ergenlerin %65,8' si (n=275) "ailem giyim tercihlerime asla karışmaz aksine saygı duyarlar", %11' i (n=46) "ailem onların hoşuna gitmeyen bir kıyafeti almama izin vermezler ve tepki gösterirler", %21,8' i (n=91) "alışverişe anne ya da babamla veya her ikisiyle birlikte çıkarım ortak kararlarla alışveriş yaparız", %1,4' ü (n=6) "alışveriş tercihime annem ya da babam karar verir benim fikrimin pek bir önemi yoktur" demektedir.

Tablo-23. Taklit Markalara Bakış Açısı

Taklit markalara bakış açınız nedir?	Frekans (n)	Yüzde (%)
Taklit markaları birebir aynı ve ucuz oldukları için tercih ederim	73	18,0
Taklit ürünler dışarıdan ayırt edilebildikleri için tercih etmem	79	19,5
Taklit ürünler emek hırsızlığıdır bu yüzden tercih etmem	225	55,4
Alışverişlerimde ucuz olsun / çeşit olsun mantığı ile hareket ettiğimden taklit ürün tercih ederim	29	7,1
Toplam	406	100,0

Araştırmaya katılan ergen çocukların %18' i (n=73) 'taklit markaları birebir aynı ve ucuz oldukları için tercih ederim', %19,5' i (n=79) 'taklit ürünler dışarıdan ayırt edilebildikleri için tercih etmem', %55,4' ü (n=225) 'taklit ürünler emek hırsızlığıdır bu yüzden tercih etmem', %7,1 'ü (n=29) 'alışverişlerimde ucuz olsun/çeşit olsun mantığı ile hareket ettiğimden taklit ürün tercih ederim' demektedir.

3.3.4. Analiz Sonuçlarının İstatistiksel Karşılaştırılması

Bu bölümde elde edilen verilerin, anket soruları arasından seçilen ve ölçüt olabilecek unsurların birbirileri arasındaki çapraz karşılaştırmalarına yer verilmiştir.

3.3.4.1. Bulguların Yaşa Göre Değerlendirilmesi

Tablo-24. Yaşa Göre Arkadaş Çevresinin Giyim Tarzı

		14-15 Yaşında	16 Yaşında	17-18 Yaşında	Toplam
Marka tutkumuz vardır / moda olan her ürünü ediniz	n	16	44	57	117
	Sütun %	16,8%	30,1%	33,1%	28,3%
Ekonomik durumumuza göre tercih yaparız	n	76	92	108	276
	Sütun %	80,0%	63,0%	62,8%	66,8%
Beğenilen bir giysi grup üyelerince ortak kullanılır	n	3	10	7	20
	Sütun %	3,2%	6,8%	4,1%	4,8%

Toplam	n	95	146	172	413
	Sütun %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Ki kare=11,185 , p=0,025					

Yukarıdaki tabloya göre ergen çocukların arkadaş çevresindeki stil/giyim tarzı ergenin yaşına göre değişmektedir.($p<0,05$). Ergenlerde yaş ilerledikçe moda tutkusunun arttığı ve moda olan her türlü ürünü alma eğilim arttığı görülmüştür. Ayrıca yaş ilerledikçe ekonomik durumun etkisi giysi tercihinde önemini yitirmeye başlamaktadır.

Tablo-25. Yaşa Göre Alışveriş Tercihlerinin Dağılımı

		14-15 Yaşında	16 Yaşında	17-18 Yaşında	Toplam
Kendime yakıştığını düşündüğüm her şeyi alırım	n	30	55	81	166
	Sütun %	30,9%	38,5%	49,4%	41,1%
Param yettiği kadar ve tarzda giysi alırım	n	57	68	68	193
	Sütun %	58,8%	47,6%	41,5%	47,8%
Pahalı bir ürünü bir kere alırım ve uzun süre kullanırım	n	10	20	15	45
	Sütun %	10,3%	14,0%	9,1%	11,1%
Toplam	n	97	143	164	404
	Sütun %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Ki kare=10,934 , p=0,027					

Yukarıdaki tabloya göre ergen çocukların alışveriş tercihleri, ergenin yaşına göre değişmektedir. ($p<0,05$). Ergenlerde yaş ilerledikçe kendine yakışana giyme eğiliminin arttığı görülmektedir.

Tablo-26. Alışveriş Tercihlerinde Yaşa Göre Etkilenilen Unsurlar

		14-15 Yaşında	16 Yaşında	17-18 Yaşında	Toplam
Arkadaşımın üzerinde görüp beğendiğim bir eşya beni çok etkiler	n	5	19	9	33
	Sütun %	5,3%	13,0%	5,2%	8,0%
Kendime ait bir tarzım var ve	n	42	64	94	200

tarzına uygun giysi arayışında olurum	Sütun %	44,2%	43,8%	54,7%	48,4%
Hiçbir etki altında kalmam	n	48	63	69	180
	Sütun %	50,5%	43,2%	40,1%	43,6%
Toplam	n	95	146	172	413
	Sütun %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Ki kare=11,024 , p=0,026					

Yukarıdaki tabloya göre ergen çocuklar alışveriş tercihlerini yaparken bazı faktörlerden etkilenmektedir ($p<0,05$). Ergenlerde yaş ilerledikçe kendi tarzına uygun giyinme eğiliminin arttığı görülmektedir. Ayrıca ergenler yaş ilerledikçe hiçbir etki altında kalmadan giyim tercihleri yapmaktadır.

Tablo-27. Giyim Alışverişlerinde Yaşa Göre Birey-Aile Bağı

		14-15 Yaşında	16 Yaşında	17-18 Yaşında	Toplam
Ailem giyim tercihlerime asla karışmaz aksine saygı duyarlar	n	50	91	134	275
	Sütun %	51,0%	64,1%	77,9%	66,7%
Ailem onların hoşuna gitmeyen bir kıyafeti almama izin vermezler ve tepki gösterirler	n	13	21	12	46
	Sütun %	13,3%	14,8%	7,0%	11,2%
Alışverişe Anne ya da Babamla veya her ikisiyle birlikte çıkarım ortak kararlarla alışveriş yaparız	n	35	30	26	91
	Sütun %	35,7%	21,1%	15,1%	22,1%
Toplam	n	98	142	172	412
	Sütun %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Ki kare=23,834 , p=0,000					

Yukarıdaki tabloya göre ergen çocukların yaşı ve ailenin giyim tarzına göre alışveriş tercihleri arasında ilişki vardır ($p<0,05$). Ergenin ailesi yaşı ilerledikçe ergenin giyim tarzına karışmamakta ve saygı duymaktadır. Ergenin yaşı ilerledikçe ailesinin izin vermediği kıyafetleri almasında tepki azalmaktadır ve aile ile alışverişe çıkma oranları azalmaktadır.

3.3.4.2. Bulguların Kardeş Sayısına Göre Değerlendirilmesi

Tablo-28. Kardeş Sayısına Göre Toplumdaki Gelenek, Örf ve Adetlerin Giyim Tarzına Etkisi

		Tek Çocuk	2-3 Kardeş	4 ve Üzeri	Toplam
Yaşadığım çevrenin giyim tarzım üzerinde hiçbir etkisi yoktur	n	27	159	25	211
	Sütun %	55,1%	51,5%	54,3%	52,2%
Çevrem tutucu bir yapıda olduğu için kılık kıyafetime dikkat ederim	n	6	23	12	41
	Sütun %	12,2%	7,4%	26,1%	10,1%
Giyim tarzım çevreme uygun olduğu için problem yaşamam	n	16	127	9	152
	Sütun %	32,7%	41,1%	19,6%	37,6%
Toplam	n	49	309	46	404
	Sütun %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Ki kare= 19,409 p=0,001					

Yukarıdaki tabloya göre toplumdaki örf ve adetlerin giyim tarzı üzerindeki etkisi kardeş sayısına göre değişmektedir ($p<0,05$). 2-3 kardeşli ergen çocuklar diğer yaş gruplarına göre çevresine uygun giyim tarzı benimsediğini belirtmiştir. Ayrıca 4 ve üzeri kardeşe sahip ergenlerin çevresinin daha tutucu bir yapıda olduğu görülmektedir.

3.3.4.3. Bulguların Anne Eğitim Durumuna Göre Değerlendirilmesi

Tablo-29. Annenin Eğitim Durumuna Göre Arkadaş Çevresinin Stil/Giyim Tarzına Etkisi

		İlk/Orta okul	Lise	Üniversite	Toplam
Marka tutkumuz vardır / moda olan her ürünü ediniz	n	53	51	11	115
	Sütun %	22,1%	44,3%	28,2%	29,2%
Ekonomik durumumuza göre tercih yaparız	n	177	59	24	260
	Sütun %	73,8%	51,3%	61,5%	66,0%

Beğenilen bir giysi grup üyelerince ortak kullanılır	n	10	5	4	19
	Sütun %	4,2%	4,3%	10,3%	4,8%
Toplam	n	240	115	39	394
	Sütun %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Ki kare= 21,940 p=0,000					

Yukarıdaki tabloya göre ergen çocukların arkadaş çevresindeki stil/giyim tarzı ergenin annesinin eğitim durumuna göre değişmektedir.($p<0,05$). Anne eğitim düzeyi lise olan ergenlerin moda tutkusu daha fazladır. Ayrıca, anne eğitim düzeyi ilkokul olan ergenler ekonomik duruma daha fazla önem vermektedir.

Tablo-30. Anne Eğitim Durumuna Göre Alışverişe Harcanan Harçlık Dağılımı

		İlk/Orta okul	Lise	Üniversite	Toplam
Yarısını	n	69	36	9	114
	Sütun %	28,4%	33,6%	28,1%	29,8%
İhtiyacım olmasa da alırım	n	10	13	1	24
	Sütun %	4,1%	12,1%	3,1%	6,3%
Mümkün olduğunca ekonomik harcarım	n	164	58	22	244
	Sütun %	67,5%	54,2%	68,8%	63,9%
Toplam	n	243	107	32	382
	Sütun %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Ki kare= 11,090 p=0,026					

Yukarıdaki tabloya göre ergen çocukların giyim alışverişi için harcadığı para annesinin eğitim durumuna göre değişmektedir.($p<0,05$). Anne eğitim düzeyi lise olan ergenlerin giysi harcamalara daha fazladır.

3.3.4.4. Bulguların Baba Eğitim Durumuna Göre Değerlendirilmesi

Tablo-31. Baba Eğitim Durumuna Göre Taklit Markalara Bakış

		İlk/Orta okul	Lise	Üniversite	Toplam
Taklit markaları birebir aynı ve ucuz oldukları için tercih ederim	n	42	21	10	73
	Sütun %	22,0%	14,4%	17,9%	18,6%
Taklit ürünler dışarıdan ayırt edilebildikleri için tercih etmem	n	40	21	13	74
	Sütun %	20,9%	14,4%	23,2%	18,8%
Taklit ürünler emek hırsızlığıdır bu yüzden tercih etmem	n	90	97	32	219
	Sütun %	47,1%	66,4%	57,1%	55,7%
Alışverişlerimde ucuz olsun / çeşit olsun mantığı ile hareket ettiğimden taklit ürün tercih ederim	n	19	7	1	27
	Sütun %	9,9%	4,8%	1,8%	6,9%
Toplam	n	191	146	56	393
	Sütun %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Ki kare = 16,373 p=0,012					

Yukarıdaki tabloya göre taklit markalara bakış açısı babanın eğitim durumuna göre değişmektedir ($p<0,05$). Baba eğitim düzeyi lise olan ergen çocuklar taklit markaları ucuzluğundan dolayı daha az tercih ederken, bu ürünlerin emek hırsızlığı olduğunu daha fazla düşünmektedirler.

3.3.4.5. Bulguların Aile Aylık Gelirine Göre Değerlendirilmesi

Tablo-32. Ailenin Gelir Durumuna Göre Arkadaş Çevresinin

Giyim Tercihine Etkisi

		500-1000	1000-2000	2000-3000	3000 +	Toplam
Marka tutkumuz vardır / moda olan her ürünü ediniriz	n	6	25	34	43	108
	Sütun %	14,6%	15,8%	31,5%	50,0%	27,5%
Ekonomik	n	34	125	67	40	266

durumumuza göre tercih yaparız	Sütun %	82,9 %	79,1 %	62,0 %	46,5 %	67,7 %
Beğenilen bir giysi grup üyelerince ortak kullanılır	n	1	8	7	3	19
	Sütun %	2,4 %	5,1 %	6,5 %	3,5 %	4,8 %
	n	41	158	108	86	393
Toplam	Sütun %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Ki kare =38,869 p =0,000						

Yukarıdaki tabloya göre ergen çocukların arkadaş çevresindeki stil/giyim tarzı ailenin gelir durumuna göre değişmektedir. ($p<0,05$). Gelir durumu arttıkça moda tutkusu artış göstermektedir. Ayrıca yine gelir durumu arttıkça ekonomik tercih oranı düşmektedir.

Tablo-33. Ailenin Gelir Durumuna Göre Alışveriş Tercihleri

		500-1000	1000-2000	2000-3000	3000 +	Toplam
Kendime yakıştığını düşündüğüm her şeyi alırım	n	9	48	50	45	152
	Sütun %	25,7 %	31,4 %	46,3 %	51,7 %	39,7 %
Param yettiği kadar ve tarzda giysi alırım	n	24	81	48	33	186
	Sütun %	68,6 %	52,9 %	44,4 %	37,9 %	48,6 %
Pahalı bir ürünü bir kere alırım ve uzun süre kullanırım	n	2	24	10	9	45
	Sütun %	5,7 %	15,7 %	9,3 %	10,3 %	11,7 %
Toplam	n	35	153	108	87	383
	Sütun %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Ki kare =18,463 p =0,005						

Yukarıdaki tabloya göre ergen çocukların alışveriş tercihleri ailenin gelir durumuna göre değişmektedir. ($p<0,05$). Gelir durumu arttıkça kendisine yakıştığı şeyleri alma yüzdesi artmaktadır.

Tablo-34. Ailenin Gelir Durumuna Göre Öncelikli Giyim Tarzı

		500-1000	1000-2000	2000-3000	3000 +	Toplam
*Pahalı markaları kaliteli oldukları için tercih ederim	n	3	22	24	26	75
	Sütun %	7,3 %	14,1 %	22,9 %	32,1 %	19,6 %
Uygun fiyatlı ve tarz sahibi markaları tercih ederim	n	34	117	73	54	278
	Sütun %	82,9 %	75,0 %	69,5 %	66,7 %	72,6 %
Ailemin tavsiyelerine göre alışveriş yaparım	n	4	17	8	1	30
	Sütun %	9,8 %	10,9 %	7,6 %	1,2 %	7,8 %
Toplam	n	41	156	105	81	383
	Sütun %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Ki kare =20,425 p =0,002						

Yukarıdaki tabloya göre ergen çocukların öncelikli giyim tercihleri ailenin gelir durumuna göre değişmektedir. ($p<0,05$). Gelir durumu arttıkça pahalı markaları kaliteli oldukları için tercih etme oranı artmaktadır. Ayrıca uygun fiyatlı giyim tercih etme oranı düşmektedir.

*Satın alım gücü 1-300 TL aralığındaki markaları ifade etmektedir.

Tablo-35. Ailenin Gelir Durumuna Göre Alışverişlerde Birey-Aile bağı

		500-1000	1000-2000	2000-3000	3000 +	Toplam
Ailem giyim tercihlerime asla karışmaz aksine saygı duyarlar	n	25	91	76	68	260
	Sütun %	62,5 %	58,7 %	68,5 %	80,0 %	66,5 %
Ailem onların hoşuna gitmeyen bir kıyafeti almama izin vermezler ve tepki gösterirler	n	6	25	9	4	44
	Sütun %	15,0 %	16,1 %	8,1 %	4,7 %	11,3 %
Alışverişe Anne ya da Babamla veya her ikisiyle birlikte çıkarım ortak kararlarla alışveriş	n	9	39	26	13	87
	Sütun %	22,5 %	25,2 %	23,4 %	15,3 %	22,3 %

yaparız						
	n	40	155	111	85	391
Toplam	Sütun %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Ki kare =14,401 p =0,025						

Yukarıdaki tabloya göre ergen çocukların ailesi ile giyim alışverişi arasındaki bağ ailenin gelir durumuna göre değişmektedir. ($p<0,05$). Gelir durumu arttıkça ailenin ergenin giyim tercihlerine olan saygısı artmaktadır.

Tablo-36. Ailenin Gelir Durumuna Göre Taklit Markalara Bakış

		500- 1000	1000- 2000	2000- 3000	3000 +	Topla m
Taklit markaları birebir aynı ve ucuz oldukları için tercih ederim	n	12	39	12	6	69
	Sütun	30,0	25,0	11,2	7,0	17,7
	%	%	%	%	%	%
Taklit ürünler dışarıdan ayırt edilebildikleri için tercih etmem	n	7	22	26	22	77
	Sütun	17,5	14,1	24,3	25,6	19,8
	%	%	%	%	%	%
Taklit ürünler emek hırsızlığıdır bu yüzden tercih etmem	n	18	82	60	55	215
	Sütun	45,0	52,6	56,1	64,0	55,3
	%	%	%	%	%	%
Alışverişlerimde ucuz olsun / çeşit olsun mantığı ile hareket ettiğimden taklit ürün tercih ederim	n	3	13	9	3	28
	Sütun	7,5	8,3	8,4	3,5	7,2
	%	%	%	%	%	%
Toplam	n	40	156	107	86	389
	Sütun	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	%	%	%	%	%	%
Ki kare =25,725 p =0,002						

Yukarıdaki tabloya göre ergenin taklit markalara bakış açısı ailenin gelir durumuna göre değişmektedir. ($p<0,05$). Gelir durumu arttıkça taklit marka tercih etme oranı düşmektedir. Ayrıca emek hırsızlığı olduğunu düşünenlerin oranı artmaktadır.

3.3.4.6. Bulguların Harçlık Gelirine Göre Değerlendirilmesi

Tablo-37. Harçlık Durumuna Göre Arkadaş Çevresinde Stil/Giyim tarzı

		10-50 TL	60-90 TL	100- 150 TL	160 TL ve Üzeri	Topla m
Marka tutkumuz	n	14	14	31	55	114
vardır / moda olan	Sütun	15,4	18,9	26,7	46,2	28,5
her ürünü ediniz	%	%	%	%	%	%
Ekonomik	n	73	58	78	57	266
durumumuza göre	Sütun	80,2	78,4	67,2	47,9	66,5
tercih yaparız	%	%	%	%	%	%
Beğenilen bir giysi	n	4	2	7	7	20
grup üyelerince	Sütun	4,4	2,7	6,0	5,9	5,0
ortak kullanılır	%	%	%	%	%	%
	n	91	74	116	119	400
Toplam	Sütun	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	%	%	%	%	%	%
Ki kare=32,741 p=0,000						

Yukarıdaki tabloya göre ergen çocukların arkadaş çevresindeki stil/giyim tarzı bireysel gelir durumuna göre değişmektedir. ($p<0,05$). Gelir durumu arttıkça moda olan tutku artmaktadır. Ayrıca yine gelir durumu arttıkça ekonomik tercih oranı düşmektedir.

Tablo-38. Harçlık Durumuna Göre Öncelikli Giyim Tarzı

		10-50 TL	60-90 TL	100- 150 TL	160 TL ve Üzeri	Topla m
*Pahalı markaları	n	10	10	20	39	79
kaliteli oldukları	Sütun	11,0	14,1	17,5	34,5	20,3
için tercih ederim	%	%	%	%	%	%
Uygun fiyatlı ve	n	72	56	86	65	279
tarz sahibi	Sütun	79,1	78,9	75,4	57,5	71,7
markaları tercih	%	%	%	%	%	%
ederim						
Ailemin	n	9	5	8	9	31
tavsiyelerine göre	Sütun	9,9	7,0	7,0	8,0	8,0
alışveriş yaparım	%	%	%	%	%	%

	n	91	71	114	113	389
Toplam	Sütun %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Ki kare=22,127 p=0,001						

Yukarıdaki tabloya göre ergen çocukların öncelikli giyim tercihleri bireysel gelir durumuna göre değişmektedir. ($p<0,05$). Gelir durumu arttıkça pahalı markaları kaliteli oldukları için tercih etme oranı artmaktadır. Ayrıca uygun fiyatlı giyim tercih etme oranı düşmektedir.

*Satın alım gücü 1-300 TL aralığındaki markaları ifade etmektedir.

Tablo-39. Harçlık Durumuna Göre Alışverişe Harcanan Bütçe

		10-50 TL	60-90 TL	100-150 TL	160 TL ve Üzeri	Toplam
Yarısını	n	13	17	41	44	115
	Sütun %	14,1 %	22,7 %	36,6 %	40,0 %	29,6 %
İhtiyacım olmasa da alırım	n	8	1	3	13	25
	Sütun %	8,7 %	1,3 %	2,7 %	11,8 %	6,4 %
Mümkün olduğunca ekonomik harcarım	n	71	57	68	53	249
	Sütun %	77,2 %	76,0 %	60,7 %	48,2 %	64,0 %
Toplam	n	92	75	112	110	389
	Sütun %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Ki kare=34,410 p=0,000						

Yukarıdaki tabloya göre ergen çocukların parasını ne kadarını giyime harcadığı, bireysel gelir durumuna göre değişmektedir. ($p<0,05$). Gelir durumu arttıkça giysiye harcanan oran da artmaktadır.

Tablo-40. Harçlık Durumuna Göre Taklit Markalara Bakış

		10-50 TL	60-90 TL	100- 150 TL	160 TL ve Üzeri	Topla m
Taklit markaları birebir aynı ve ucuz oldukları için tercih ederim	n	28	9	24	12	73
	Sütun %	29,5 %	12,5 %	21,8 %	10,3 %	18,6 %
Taklit ürünler dışarıdan ayırt edilebildikleri için tercih etmem	n	10	16	21	28	75
	Sütun %	10,5 %	22,2 %	19,1 %	24,1 %	19,1 %
Taklit ürünler emek hırsızlığıdır bu yüzden tercih etmem	n	47	41	57	71	216
	Sütun %	49,5 %	56,9 %	51,8 %	61,2 %	55,0 %
Alışverişlerimde ucuz olsun / çeşit olsun mantığı ile hareket ettiğimden taklit ürün tercih ederim	n	10	6	8	5	29
	Sütun %	10,5 %	8,3 %	7,3 %	4,3 %	7,4 %
Toplam	n	95	72	110	116	393
	Sütun %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Ki kare=22,367 p=0,008						

Yukarıdaki tabloya göre ergen çocukların taklit markalara bakış açısı bireysel aylık gelir durumuna göre değişmektedir ($p<0,05$). Gelir durumu arttıkça taklit marka tercih etme oranı düşmektedir. Ayrıca emek hırsızlığı olduğunu düşünenlerin oranı artmaktadır.

SONUÇ

Araştırmamız kapsamında, kent kırsalında yaşayan ergenlik çağındaki erkek çocuklarının giyim stillerinin sosyo-kültürel çevrelerine etkisi araştırılmış, elde edilen sonuçlara doğrudan etki eden faktörler belirlenmiştir.

Demografik olarak, araştırılan bireylerin büyük bir bölümünün orta gelir grubundan ailelere tabi olan bireylerden oluştuğunu görmekteyiz. Bu ailelerin büyük bir kısmı Sarıyer İlçesi içerisindeki muhitlerde, ‘mahalle’ ortamında yaşamaktadırlar. Ekonomik durumları yüksek olmamakla birlikte, ebeveynlerin büyük bir bölümünde, anneler; ilk-ortaokul mezunu ev hanımı, babalar ise ilk-ortaokul mezunu ve serbest meslek sahibidirler. Ailelerdeki aylık gelir değişkenlik göstermekte olup, ortalama gelir 1000-2000 TL arasındadır.

Aile içerisindeki ve sosyal yaşamlarında, bireylerin büyük bir çoğunluğu ebeveynleri ile iyi anlaşılmaktadırlar. Özellikle alışverişlerde ebeveynlerin ergenleri sıkmadıkları ve özgür bıraktıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra ergen bireyler aldıkları eğitimi yeterli bulmamakta ve daha üst düzey eğitim almak istemektedirler. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre kent kırsalındaki ergen bireyler eğitime önem vermekte ve eğitim seviyelerini yükseltmek istemektedirler. Bu durumun nedeninin, ‘kente ve kent kültürüne ait olma arzusu’ olarak dile getirmektedirler ve eğitim seviyesinin yükselmesinin, bu hedefe ulaşmak için kullanabilecekleri en kısa yol olduğunu belirtmektedirler.

Araştırmamızın temelini oluşturan ve ergen bireylerin giyim stilleri incelendiğinde, farklı değişkenlere bağlı olarak şu sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar verilen cevapların oranlarına göre yorumlanmıştır. Bu bilgilere göre ergen bireyler; giyim stillerini oluştururken, belirli faktörler ile birbirilerinden ayrılmaktadırlar.

Ergen bireylerin yaşadıkları çevrede etkilendikleri örf, adet ve geleneklerin; giyim seçimlerinde etken bir faktör olmadığı görülmüştür. Bu durum kardeş sayısı arttıkça değişkenlik göstermektedir. 3 ve daha fazla kardeşe sahip olan ergenler, diğer yaş gruplarına göre giyim tercihlerinde çevrelerine daha fazla uyum sağlamaktadırlar. Kardeş sayısı arttıkça, ergenlerin bulundukları çevrenin tutuculuk oranının arttığı ve bu durumun bireylerin giyim özgürlüğünü kısıtladığı görülmektedir.

Ergen gençlerin alışveriş tercihleri ve giysi seçimlerinde etkili olan faktörler kendi içerisinde değişkenlik göstermektedir. Gelir durumunun, giyim tercihlerinde önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Ergen bireylerin büyük bir çoğunluğu, kendilerine yakıştığını düşündükleri kıyafetleri seçmekte ve bunun yanı sıra harçlık bütçelerine göre ekonomik kıyafetler seçmektedirler. Ergen gençlerin kıyafet alışverişlerinde mümkün olduğu kadar ekonomik davrandıkları, ucuz fakat tarz sahibi markalar arasından tercih yaptıkları görülmektedir. Ergenlerin bir kısmının, çok beğendikleri fakat pahalı olduğu için istedikleri kıyafetleri satın alamadıkları görülmektedir. Gelir durumu arttıkça gençlerdeki moda tutkusunun arttığı, ekonomik giysiler seçme oranının düştüğü, pahalı markaları tercih etme oranının ‘kaliteli olduklarını’ düşündükleri için arttığı görülmektedir. Yine gelir durumu arttıkça, ergen bireylerin ‘kendilerine’ yakışanı alma oranı artmaktadır. Gelir durumunun ergen-ebeveyn ilişkileri arasında ‘pozitif’ bir etkisi olduğu görülmüştür. Gelir durumu arttıkça, ailenin ergenin giyim stiline olan saygısı artmaktadır.

Ergenlerin giyim stillerinde yaş faktörü ele alındığında önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Ergenlerde yaş arttıkça, kendilerine yakışanı alma oranında büyük bir artış vardır. Yaş ilerledikçe gençlerdeki moda tutkusu yükselmektedir. Ayrıca yaş ilerledikçe ekonomik durumun, giyim tercihi üzerindeki belirleyici etkisi önemini yitirmeye başlamıştır. Ergenlerde yaş ilerledikçe giyim tercihlerinde özgür seçimler yapma oranı da yükselmiştir. Bununla birlikte gençler giyim tercihlerinde hiçbir etki altında kalmadıklarını belirtmişlerdir. Yaş faktörünün etkilediği durumlardan bir

diğeri ise ebeveynlerle olan ilişkidir. Ergenlerde yaş ilerledikçe, giyim tarzına duyulan saygı artmakta, ailenin izin vermediği kıyafetler üzerindeki tepki ve aile ile birlikte alışverişe çıkma oranı azalmaktadır.

Ergen bireylerin arkadaş çevreleri incelendiğinde; arkadaş ortamının giyim tercihlerinde büyük bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Ergen bireyler, giyim stillerinin arkadaş çevrelerinde beğenildiğini kendilerine ait bir tarzları olduklarını ve tarzlarına özgün seçimler yaptıklarını ve tercihlerinde arkadaşlarının fazla bir etkisinin olmadığını belirtmişlerdir. Elde edilen diğer bir sonuca göre ergen gençler kıyafet kombinelerinde öncelikle; sweat, T-shirt, gömlek ve kazak gibi üst grup kıyafet tercihlere önem vermektedirler.

Ergen bireylerde ‘taklit’ kavramı incelendiğinde ilginç sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin bir kısmı; gelir durumunun az olması, ürünlerin birebir kopya ve ucuz olması nedeni ile taklit markalara yöneldiklerini belirtmişlerdir. Fakat bunun yanında gençlerin büyük bir kısmı taklit ürünleri ‘emek hırsızlığı’ olarak adlandırmakta ve tercih etmemektedir. Bu sonuç; kent kırsalındaki ergen bireylerin, toplumsal etik ve kurallara bağlı olduğunun göstergesidir. Taklit ürünlere bakış açısını etkileyen diğer faktörler incelendiğinde, büyük çoğunluğun verdiği ‘emek hırsızlığı’ sonucu ile tutarlı sonuçlar elde edilmiştir. Ergen bireylerin bir kısmı taklit ürünlere ‘dışarıdan ayırt edilebildikleri’ için tercih etmediklerini belirtmişlerdir. Ergen bireyler özellikle bulundukları sosyal çevrede taklit ürünlerin arkadaş ortamı ve akran gruplarında alay konusu olabileceğini ve bunun giyim seçimlerinde, taklitten uzak durmalarına etken bir faktör olduklarını belirtmişlerdir. Bu durum ailedeki gelir durumunun artmasıyla paralellik göstermektedir. Gelir durumu arttıkça taklit ürünlere yönelme oranı azalmaktadır. Yine bu orana paralel olarak gelir durumunun artması, taklit ürünlerin emek hırsızlığı olduğunun düşünülmesi oranını arttırmaktadır.

Sonuç olarak araştırma çevremizde bulunan, kent kırsalında yaşayan ve varoş olarak adlandırdığımız bu gençlerin giyim stillerinde etkilendikleri unsurlar göze alındığında, araştırma çevremizde bulunan diğer ‘kentli-elit’ gençlerden, giyim stili olarak çok farklı olmadıklarını görmekteyiz. Varoş ergen gençlerin, gerek ekonomik gerekse kültürel ve sosyal anlamda yeterli seviyelerde olan gençleri kısmen yakalayabildikleri görülmektedir. Bu durumun nedenleri çeşitli etkenlere bağlı olabilmektedir. Bu etkenlerden birisi, gençlerin birçok sosyal ortamda heterojen olarak birlikte olmaları ve birbirinden etkilenmeleridir. Günümüzde büyük alışveriş merkezlerinde; farklı ekonomik ve sosyal çevreden gelen gençlerin, aynı ortam içerisinde alışveriş yaptıklarını görebilmekteyiz. Farklı özellikte ve sınıftaki bireyler ortak tercihler yapabilmektedir. Bu durum bu etkenlere örnek teşkil edebilmektedir. Diğer yandan sosyolojik bakımdan kent kırsalındaki bireylerin kentli olma sürecinde, geçirmiş oldukları kentlileşme evresinin, değişen sosyal ve kültürel özelliklerinin, aile yapılarının, kente uyum ve adaptasyonlarını olumlu etkileri, kesimler arasında gözlenen ortak özelliklerin nedenini açıklamaktadır.

KAYNAKLAR

- ATABEK, E. (2002). *Erken Büyüyen Çocuklar, Günümüzün Ergenleri*. (1. Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi
- BALCIOĞLU, İ. (2007). *Sosyal ve Psikolojik Açıdan Göç*. İstanbul: Elit Kültür Yayınları
- CRANE, D. (2003). *Moda ve Gündemleri, Giyimde Sınıf, Cinsiyet ve Kimlik*. (Çev.Ö. Çelik). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- DİKMEN, A.A. (Ed) (2002). *Kentleşme, Göç ve Yoksulluk*. Ankara: İmaj Yayınevi
- ERKAN, R. (2010). *Kentleşme ve Sosyal Değişme*. (3. Baskı). Ankara: Bilimadamı Yayınları
- GANDER, M.J. ve GARDİNER, H.W. (1995). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. (Çev. A. Dönmez ve N. Çelen ve B. Onur). Ankara: İmge Kitabevi. (1993)
- JENKS, C. (2007). *Alt Kültür, Toplumsalın Parçalanışı*. (Çev. N. Demirkol). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (2005).
- KELEŞ, R. (1984). *Kentleşme ve Konut Politikası*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları
- KELEŞ, R. (1993). *Kentleşme Politikası* (2. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları
- SAYIN, Ö. (1994). *Sosyolojiye Giriş*. (2. Baskı). İzmir: Üniversite Kitapları. Neşe Ofset
- UĞURLU, Ö.A. (Ed) (2010). *Türkiye Perspektifinden Kent Sosyolojisi Çalışmaları*. Ankara: Örgün Yayınevi
- YAVUZER, H. (2005). *Gençleri Anlamak*. (1. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi

TEZLER

DEMİR, T.E. (2008). *Göç ve Sosyo-Kültürel Değişim*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi

GÜLER, S. (2008). *Ailede Çocuğun Sosyalleşmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi

KARAGÖZ, M. (2006). *Sosyolojik Bakımdan Genç Ebeveyn İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi

TULUNOĞLU, D. (2009). *Kentleşme Sürecinde Aile Yapısındaki Değişim (Maltepe Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi

ÖZALPUK, B. (2006). *Sokakta Çalışan Çocuklar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi

ÖZENSEL, E. (1992). *Kentleşemeyen Ailelerin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Kökenine Dair Sosyolojik bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi

İTERNET KAYNAKLARI

COŞGUN, M. (b.t.). Popüler Kültür ve Tüketim Toplumu. Yaşam Bilimleri Dergisi, Erişim Tarihi; 13.05.2013, Cilt 1, Sayı 1 (18-20.04.2012), <http://www.yasambilimleridergisi.com/makale/pdf/1356289075.pdf>

ÇAKIR, S. (b.t.). *Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme*. Erişim Tarihi; 22.05.2013, http://sabah.sdu.edu.tr/dergi/sosbilder/dosyalar/24/24_07.pdf

EMİNOĞLU, M.A. (24.05.2010). Günümüz Gençliğinin Problemleri. Erişim Tarihi; 22.05.2013, <http://www.ozgundurus.com/Haber/Aile-Yasam/24052010/Gunumuz-gencliginin-problemleri.php>.

GÜNDÜZALP, İ. (18.12.2011). Çocuk ve Ergenlik Döneminde Televizyon. Erişim Tarihi; 13.05.2013, <http://pdrgunlugu.net>

RAZON, N. (b.t.). Çalışan Anne ve Çocuğu. Erişim Tarihi; 22.05.2013, <http://www.ekipnormarazon.com/makaleler/13-Calisan-anne/55-calisan-anne-ve-cocugu>

ŞEFKETOĞLU, T. (b.t.). Çocuk ve Ergenlerde İnternet Bağımlılığı. Erişim Tarihi; 13.05.2013, <http://www.gripsikiyatri.com/cocuk-ve-ergenlerde-internet-bagimlilik/>

(13.02.2011). Arkadaşlık İlişkileri. Erişim Tarihi; 26.05.2013, <http://www.biaile.com/detail.asp?id=222>

Ergenlik ve Genel Özellikleri. Erişim Tarihi; 20.05.2013, <http://www.belemir.net/download/PD7C21NF.pdf>

(26.11.2011). Aile Tipleri ve Özellikleri. Erişim Tarihi; 22.05.2013, <http://notoku.com/aile-tipleri-ve-ozellikleri/>

http://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye_demografisi, Erişim Tarihi; 22.05.2013

DİPNOT KAYNAKLARI

<http://www.tdk.gov.tr>

<http://www.uludagsozluk.com>

<http://www.turkcebilgi.com>

<http://tr.wikipedia.org>

<http://sozluk.bilgiportal.com>

ÖZGEÇMİŞ

2 Ekim 1984 tarihinde İstanbul İli Sarıyer ilçesi doğdum. İlk, Orta ve Lise öğrenimimi aynı ilçede tamamladıktan sonra 2002-2004 yılları arasında Marmara Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulunda Tekstil Tasarım Bölümüne devam ettim. 2007 yılında Beykent Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümüne kaydoldum. Bu bölümden 2011 yılında mezun olduktan sonra, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekstil ve Moda Tasarımı Anabilim dalında eğitimime başladım. Tekstil Tasarımı Öğretmeniyim. 2 yıldır Sarıyer Şükran Ülgezen Kız Teknik ve Meslek Lisesinde Tekstil Tasarımı bölümünde alan öğretmeni olarak çalışmaktayım.

Aday: Mehmet FİL

ERGENLİK ÇAĞI ERKEK ÇOCUKLARIN SOSYO-KÜLTÜREL ÇEVRELERİNİN

GİYİM STİLLERİNE ETKİSİ ANKETİ

Bu anket; Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tekstil ve Moda Tasarımı Anabilim dalı öğr. Mehmet FiL tarafından düzenlenmiştir. Bu anket; ergenlik çağındaki erkek çocukların yaşadıkları toplum içerisindeki sosyal ve kültürel çevrelerini tanımak, çocukların ergenlik sürecindeki bireysel ve grup arkadaş ilişkilerini incelemek ve giyim tarzlarını gözlemlemek amacı ile yapılmaktadır. Bu anket sonucunda, genç bireylerin sosyal ve kültürel çevrelerinin onlar üzerindeki etkisi ve bu etkileri giyim tarzlarına nasıl yansıttıkları gözlemlenecektir. Kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Anketime katıldığınız için teşekkür ederim.

Sorular

Tekstil Tasarımı Alan Öğretmeni Mehmet FiL

1. Yaşınız?
2. Eğitim durumunuz (kaçıncı sınıf)?
3. Oturduğunuz semt?
4. Oturduğunuz ev kime ait?

a-Kendi evimiz	b-Kiracı	c-Akraba evi	d-Arkağaş yanında
----------------	----------	--------------	-------------------
5. Aşağıdaki özelliklerden hangisi oturduğunuz çevre şartlarına daha uygundur?

a-Mahalle ortamında yaşıyoruz	b-Sitede yaşıyoruz	c-Kırsal muhitte yaşıyoruz	d-Sahile yakın yaşıyoruz
-------------------------------	--------------------	----------------------------	--------------------------
6. Kaç kardeşiniz?

a-Tek çocuk	b-2-3 kardeş	c-4-5 kardeş	d-5 ve üzeri
-------------	--------------	--------------	--------------
7. Anne ve babanızın durumu nedir?

a-Anne ve baba sağ	b-Anne ölmüş	c-Baba ölmüş	d-Her ikisi de ölmüş
--------------------	--------------	--------------	----------------------
8. Annenizin mesleği nedir?

a-Ev hanımı	b-İşçi	c- Memur	d-Diğer (.....)
-------------	--------	----------	-----------------
9. Babanızın mesleği nedir?

a-Esnaf-serbest meslek	b-İşçi	c- Memur	d-Diğer (.....)
------------------------	--------	----------	-----------------
10. Annenizin eğitim durumu nedir?

a-Okuma yazma yok	b-İlkokul-orta okul	c-Lise	d-Üniversite
-------------------	---------------------	--------	--------------
11. Babanızın eğitim durumu nedir?

a-Okuma yazma yok	b-İlkokul-orta okul	c-Lise	d-Üniversite
-------------------	---------------------	--------	--------------
12. Ailenizin ortalama aylık geliri nedir?

a-500-1000 TL	b-1000-2000 TL	c-2000-3000 TL	d-3000 ve üzeri
---------------	----------------	----------------	-----------------
13. Bireysel gelir kaynağınız nedir?

a-Harçlık	b-Part time çalışıyorum	c-Full time çalışıyorum	d-Arkağaş grubu
-----------	-------------------------	-------------------------	-----------------
14. Bireysel geliriniz nedir? (Aylık)

a-10-50 TL	b-60-90 TL	c-100-150 TL	d-160 ve üzeri
------------	------------	--------------	----------------

15. Eğitiminiz hakkındaki düşünceniz nedir?
a-Aldığım eğitim benim için yeterli
b-Daha üst düzeyde eğitim almak istiyorum
c-Hedeflerime ulaşmak için doğru eğitim tercihim yaptım
d-Eğitim benim için önemli bir kavram değil
16. Anne ve babanızla genel olarak anlaşma durumunuz nasıldır?
a-Her ikisiyle de çok iyi anlaşırım
b-Her ikisiyle de hiç anlaşmam
c-Babamla daha iyi anlaşırım
d-Annemle daha iyi anlaşırım
17. Herhangi bir konuda birine danışacak olsanız hangisine danışırsınız?
a-Anne veya babama
b-Öğretmenlerime
c-Arkadaş grubuma
d-Hiç kimseye
18. Çevrenizde davranışlarını beğendiğiniz ve ona benzemek istediğiniz kişi kimdir?
a-Ağabeyim / ablam
b-Öğretmenlerim
c-Arkadaş çevrem
d-Hiç kimse
19. Toplumda var olan gelenek, örf ve adetler giyim tarzınızı nasıl etkiler?
a-Yaşadığım çevrenin giyim tarzım üzerinde hiçbir etkisi yoktur
b-Çevrem tutucu bir yapıda olduğu için kılık kıyafetime dikkat ederim
c-Giyim tarzım çevreme uygun olduğu için problem yaşamam
d-Çevrem olduğu kadar Anne ve Babamın da giyim tarzım üzerinde etkisi vardır
20. Arkadaş çevrenizde stil / giyim tarzı nasıldır?
a-Marka tutkumuz vardır / moda olan her ürünü ediniriz
b-Ekonomik durumumuza göre tercih yaparız
c-Begenen bir giysi grup üyelerince ortak kullanılır
d-Tarzını beğendiğimiz bir arkadaşımızı taklit ederiz
21. Arkadaş çevreniz giyim tarzınızı nasıl etkiler?
a-Arkadaş çevrem giyim tercihlerime yön verir
b-Kendi başıma karar veremediğim için arkadaş grubumla alışverişe çıkarım
c-Genellikle aldığım her kıyafet arkadaş çevremce beğenilir
d-Arkadaş grubumda giyim stilimle göz önünde olduğum için onlar beni takdir ederler
22. Alışveriş tercihlerinizi aşağıdaki nedenlerden hangisine göre yaparsınız?
a-Kendime yakıştığını düşündüğüm her şeyi alırım
b-Param yettiği kadar ve tarzda giysi alırım
c-Param yetmediği için taklit ürünlere yönelirim
d-Pahalı bir ürünü bir kere alırım ve uzun süre kullanırım
23. Öncelikli giyim tercihiniz nedir?
a-Pahalı markaları kaliteli oldukları için tercih ederim
b-Uygun fiyatlı ve tarz sahibi markaları tercih ederim
c-Arkadaşlarımın tavsiyelerine göre alışveriş yaparım
d-Ailemin tavsiyelerine göre alışveriş yaparım
24. Alışveriş tercihlerinizi yaparken aşağıdakilerden hangisinden en çok etkilenirsiniz?
a-Televizyon reklamlarından çok etkilenirim
b-Arkadaşımın üzerinde görüp beğendiğim bir eşya beni çok etkiler
c-Kendime ait bir tarzım var ve tarzıma uygun giysi arayışında olurum
d-Hiçbir etki altında kalmam
25. Paranızın ne kadarını giyim alışverişiniz için harcarsınız?
a-Hepsini
b-Yarısını
c-İhtiyacım olmasa da alırım
d-Mümkün olduğunca ekonomik harcarım

26. Aşağıdaki problemlerden hangisi alışverişte karşılaştığınız problemlere örnek olabilir?
a-Giysiye çok beğenirim ama fiyatı pahalı gelir
b-Giysiye çok beğenirim ama beden ölçümü bulamam
c-Giysiye hiç beğenmem fakat arkadaşlarımda hepsinde olduğu için alırım
d-Giysi çeşitliliğini sevdiğim için sürekli taklit markalara yönelirim
27. Giysi tercihlerinizde en önemli unsur nedir?
a-Pantolon b-Gömlek / Kazak c-Sweet / T-shirt d-Ayakkabı
28. Ailenizle giyim alışverişiniz arasında nasıl bir bağ vardır?
a-Ailem giyim tercihlerime asla karışmaz aksine saygı duyarlar
b-Ailem onların hoşuna gitmeyen bir kıyafeti almama izin vermezler ve tepki gösterirler
c-Alışverişe Anne ya da Babamla veya her ikisiyle birlikte çıkarım ortak kararlarla alışveriş yaparız
d-Alışveriş tercihime Annem ya da Babam karar verir benim fikrimin pek bir önemi yoktur
29. Taklit markalara bakış açınız nedir?
a-Taklit markaları birebir aynı ve ucuz oldukları için tercih ederim
b-Taklit ürünler dışarıdan ayırt edilebildikleri için tercih etmem
c-Taklit ürünler emek hırsızlığıdır bu yüzden tercih etmem
d-Alışverişlerimde ucuz / çeşit olsun mantığı ile hareket ettiğimden taklit ürün tercih ederim
30. Son olarak kendinizi tarz / stil sahibi bir genç olarak tanımlamanızı istesek kendinizi nasıl tanımlarsınız?
(Lütfen yazılı olarak belirtiniz)

.....
.....
.....
.....
.....

Anketime katıldığınız için

Teşekkür ederim...